Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

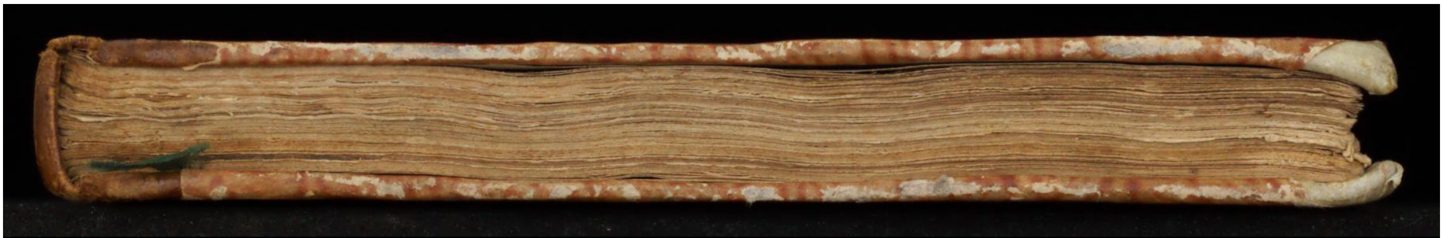

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

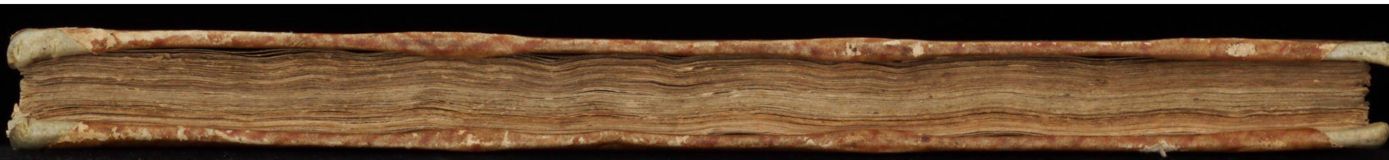
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

~~N.° 153a~~ 170
G. 120.
CA. 310
GW. 4520
N° 332

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Anicij. Manlij. Torquati Seuerini. Boetij
Patricij viri de cōſolatiōe philoſophiae liber
p̄mus incipit

Metrū p̄mum heroicum

Carmina qui quondam ſtudio
florēte peregi. Flebiles heu
moeſtos cogor inire modos.
Ecce mihi lacerae dictant ſcribēda camoenae
Et veris elegi fletibus ora rigant
Has ſaltē nullus potuit ꝑuincere terror
Ne noſtrū comites ꝓſequerent̄ iter
Gloria foelicis olim viridiſqꝫ iuuētē
Solant̄ moeſti nūc mea fata ſenis
Venit ei ꝓperata malis inopina ſenectus
Et dolor aetatē iuſſit ineſſe ſuā
Intēpeſtiui fundunt̄ vertice cani.
Et tremit effoeto corpe laxa cutis.
Mors hominū foelix quae ſe nec dulcibꝫ ānis
Inſerit. ⁊ moeſtis ſaepe vocata venit
Eheu q̄m ſurda miſeros auertit̄ aure
Et flētes oculos claudere ſaeua negat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Dū leuibus maleſida bonis fortuna faueret
Pene caput triſtis merſerat ora meū.
Nunc qꝛ fallacem mutauit nubila vultū
Protrahit ingratas impia vita moras.
Quid me foelicē totiens iactaſtis amici
Qui cecidit ſtabili nō erat ille gradu

¶ Proſa pͥma

Hec dū mecū tacitus ipſe reputarē. q̄rimoniāqꝫ lacrymabilē ſtili officio deſignarē. aſtitiſſe mihi ſupra verticē viſa ē mulier reuerēdi admodū vultus. oculis ardētibus. et vltra cōem hoim valentiā perſpicacibus colore viuido. atqꝫ in exhauſti vigoris. q̄uuis ita eui plena foret. vt nullo mō noſtrae crederetur aetatis. Statura diſcretionis ābiguae. Nam nūc q̄dē ad cōem ſeſe hoim menſurā cohibebat Nūc vero pulſare coelū ſūmi v̄ticis cacumīe videbat̄. Que cū caput altius extuliſſꝫ ipſū etiam coelū penetrabat reſpicientiūqꝫ hoim fruſtrabatur intuitū. Veſtes erāt tenuiſſimis filis. ſubtili artificio. idiſſolubili materia ꝑfectae. quas vti

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

p⁹ eadē ꝓdēte cognoui·ſuis maībꝰ ipſa texue
rat·Quaꝝ ſpēm veluti fumoſas imagines ſolꝫ
caligo q̄dam neglectae vetuſtatis obduxerat
Haꝝ ī extremo margine Π·Græcū·ī ſupmo
vero Θ·legebat̃ itextū Atꝫ int̃ vtraſꝫ lr̃as ī ſca
laꝝ modū ḡd⁹ q̄dā iſigniti videbāt̃·q̄bꝰ ab ī
feriore ad ſuperi⁹ elemētū eēt aſcēſus Eādem
tn̄ veſtē violētoꝝ q̄rūdā ſciderāt man⁹ Et pti
culas q̄s q̄ſꝫ potuit abſtulerat Et dextera q̄dem
e⁹ libellos·ſceptrū vero ſiniſtra gerebat Quæ
vbi poeticas muſas vidit nr̄o·aſſiſtentes toro
fletibꝰqꝫ meis v̄ba dictātes·cōmota pauliſp
ac toruis iflāmata luībus Quis iq̄t has ſcæni
cas mētriculas ad hūc egꝝ pmiſit accedē·q̄ do
lores e⁹ nō mō null̃ fouerēt remedijs·veꝝ dul
cibꝰ īſup alerēt veneis·Hæ ſūt eñ q̄ ifructuo
ſis affectuū ſpinis vberē fructib⁹ rōis ſegetem
necant·hoīmqꝫ mētes aſſuefaciūt morbo nō libe
rant·At ſi quē ꝓfanū vti vulgo ſolitū ē·nobis
blandiciæ veſtrae detraherent·minus moleſte
ferendum putarem Nihil quippe in eo noſtrae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

operæ lederent. Hūc vero eleaticis atq; acade
micas ſtudijs innutritū. ſʒ abite potius ſyrenes
vſq; in exitiū dulces. meiſq; muſis eū curandū ſa
nandūq; relinquite. His dictis ille chorus increpi
tus deieciat humi mœſtior vultū. cōfeſſuſq; robore
verecūdiā limen triſtis exceſſit. At ego cui acies
es lachrymis merſa caligauerat nec dinoſcere
poſſem quænā eēt hæc mulier tā imperioſe au
ctoritatis obſtupui. Viſuq; in terrā defixo. qd
nā deinceps eēt actura. expectari tacit⁹ cepi
Tūc illa ꝓpius accedens in extrema lectuli mei
parte conſedit. meūq; intuēs vultū luctu gra
uē atq; in humū merore deiectū hu verſibus de
noſtræ mētis ꝑturbatione cōquæſta ē

¶ Metrū ſecundū p̄mi libri

Heu q̄ꝫ præcipiti merſa ꝓfundo
Mens hebet a ꝓpa luce relicta
Tendit in externas ire tenebras
Terrenis quotiēs flatibus acta.
Creſcit in immenſū noxia cura
Hic quondā caelo liber aperto

Suetus in æthereos ire meatus
Cernebat roſei lumina ſolis .
Viſebat gelidæ ſidera lunæ
Et quæcūq; vagos ſtella recurſus .
Exercet . varios flexa per orbes
Cōpreſſam numeris victor habebit
Quinetiā cauſas vnde ſonora
Flamina ſolicitēt æquora ponti
Quis voluat ſtabilē ſpūs orbē
Vel cur heſperias ſidus in vndas
Caſurū rutilo ſurgat ab ortu
Quis veris placidas tēperet horas
Vt terrā roſeis floribus ornet
Quis dedit vt pleno fertilis āno
Autūnus grauidis influat vuis .
Rimari ſolitus atq; latētis Naturæ varias red
dere cauſas Nūc iacet effoeto lumīe mentis .
Et ſuſſus grauibus colla catenis Decliuēq; ge
rēs pōdere vultū . Cogitur heu ſtolidā carnē trā

Proſa ſecūda . primi libri

Sed medicinæ inquit potius tempus ē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

quã q̃relæ·P· Tu vero totis in me intẽta lui
bus·P· Tu ne es ille ait·q̃ nr̃o quondã lacte
nutritus·nr̃is educatus alimentis i virilis ai ro
bur euaſeras Atqui talia cõtuleramus arma·q̃
niſi p̃or abiecaſſes inuicta te firmitate tueretur
Agnoſcis ne me Quid taces Pudor e an ſtupo
re ſiluiſti·mallẽ pudore· ſ; te vt video ſtupor
oppſſit·P· Cũq; me nõ mõ tacitũ·ſ; elinguez
prorſus mutũq; vidiſſ;·admouit pectori meo
leuit manũ P· Et nihil inq̃t periculi ẽ·letargũ
patit᷑·cõem illuſaz mẽtiũ morbũ· ſui pauliſp
oblitus ẽ Recordabit᷑ facile ſiq̃dẽ nos añ ↄgno
uerit·Q d᷒ vt poſſit pauliſper luia eꝰ mõrtiũ re
rũ nube caligãtia tergamꝰ P· Hæc dixit· ocu
loſ; meos fletibꝰ vndãtes ↄtracta in rugam ve
ſte ſiccauit Metrum·iij·p̃mi libri·

Tunc me diſcuſſa liq̃rũt nocte tenebrae
Quibꝰ q; p̃or redijt vigor Vt cũ p̃capi
ti glomerant᷑ ſidera coro Nimboliſ; polus ſtetit
hymbribus Sol latet·ac nõdũ coelo venienti
bus aſtrꝰ Deſup in terrã nox funditur

Nāc ſi traicio boreas emiſſus ab antro
Verberet ⁊ clauſū reſeret diē
Emicat ⁊ ſubito vibratus luie phoebus
Mirātes oculos radijs ferit

Proſā tercia p̄mi libri

Haud aliter triſticiae nebulis diſſolutis hauſi celū. ⁊ ad cognoſcendā medicātis faciē mentē recepi. Itaq3 vbi in eam deduxi oculos intuitūq3 defixi. reſpicio nutricē meam in cui9 ab adoleſcētia laribus obuerſatus fuerā philoſophiā. Et q̄d inquā tu in has exilij nr̄i ſolitudines o oim̄ magiſtra v̄tutū ſupno cardine delapſa veniſti An vt tu q̄3 mecū rea falſis criminationib9 agiteris P. An illa inq̄t te alūne desererē. nec ſarcinā quā mei nois inuidia ſuſtuliſti cōicato tecū labore parti Atq̄ philoſophie fas nō erat incomitatū relinq̄re iter innocētis. meā ſcilicet criminationē vererer. ⁊ qua ſi nouū aliq̄d acciderit phorreſcerē. Nūc enim p̄mum cenſes apud inprobos mores laceſſitā periculis eſſe ſapientiam Nonne apud veteres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

q̄ȝ an̄ nr̄i· Platonis ætatē magnū ſaepe certā
mē cū ſtulticiae temeritate certauim⁹? Eodēȝ ſu
perſtite praeceptor eius Socrates iiuſtæ vic
toriā mortis me aſtāte promerui· Cuius hære
ditatē cū deinceps epicureū vulgus ac ſtoicuȝ
Cæteriqȝ ꝓ ſua quiſȝ p̄ te raptū ire molirent᷑ ·
meqȝ reclamātē renitētēqȝ velut in ptē p̄dæ t̄
herēt· veſtē quā meis texuerā manib⁹ diſcide
rūt· abreptiſqȝ eb ea pāniculis totā me ſibi ceſ
ſiſſe credētes abire In q̄bus qm̄ q̄dā nr̄i habit⁹
veſtigia videbant᷑ meos eē familiares iprudētia
rata· nō nullos eoꝝ profane multitudinis erro
re ꝑuertit· Q̄d ſi nec Anaxagoræ fugā· nec ·
Socratis venenū· nec· Zenonis tormēta· qm̄
ſūt peregrina nouiſti· at canios · aut ſenecas ·
aut ſoranos · quoꝝ nec ꝑuetuſta nec incelebris
memoria ē ſcire potuiſti · Quos nihil aliud in
cladē detraxit n̄i qꝛ nr̄is morib⁹ inſtituti ſtudijs
improborū diſſimillimi videbant᷑ · Itaqȝ nihil
ē quod admireris · ſi in hoc vite ſalo circūflāti
bus agitemur ꝓcellis q̄bus hoc maxime propo

ſitū ē peſſimis diſplicere Quoꝝ q̄dē tametſi nu
merosus exercitus ſpernēdꝰ tñ ē. qm̄ nullo du
ce regit̄. ſꝫ error tm̄ temere ac paſſim limphan
te raptat̄ Qui ſi qñ ɔtra nos aciē ſtruēs valen
tior incubuerit nrā q̄dē dux copias ſuas i arcē
contrahit. Illi vero circa diripiēdas inutiles ſar
cinulas occupant̄. At nos deſup irridemus vi
liſſima reꝝ quæcꝫ rapiētes ſecuri totius furio
ſi tumultus. eoqꝫ vallo muniti quo graſſanti
ſtulticiae aſpirare fas non ſit

¶ Metrū quartū p̄mi libri.

Quiſquis cōpoſito ſerenus aeuo
Fatū ſub pedibus egit ſupbū
Fortunāqꝫ tuēs vtrāqꝫ rectus
Inuictū potuit tenere vultū
Non illū rabies minaeqꝫ ponti.
Verſū funditus agitātis aeſtū
Nec ruptis quotiēs vagus caminis
Torquet fumificos veſeuus ignes
Aut celſas ſoliti ferire turres Ardētis via fulmi
nis mouebit. Quid tm̄ miſeri ſeuos tyrānos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Miratur ſine viribus furentes. Nec ſperes ali
q̄d nec extimeſcas. Exarmaueris impotentis
irā. At quiſquis trepidus pauet vel optat
Qd nō ſit ſtabilis ſuiq; iuris Abiecat clipeum
locoq; motus Nectit q̄ valeat trahi catenā

¶ Proſa. iiij. p̄mi libri.

Sentis ne inq̄t haec atq; aio illabuntur
tuo. Es ne aſinus ad liram. Quid fles
quid lachrymis manas. Confitere mihi ne oc
cultes. Si operā medicantis expectas oportet
vt vulnus detegas tuū. B. Tum ego collecto
in vires animo. An ne adhuc eget admonitio
ne. nec per ſe ſatis eminet fortunae in nos ſeuiē
tis aſperitas Nihil ne te ipſa facies loci mouet.
Haeccine ē bibliotheca quam certiſſimam tibi
ſedem in noſtris laribus ipſa delegeras. in quā
mecū ſaepe reſidens de huānarū diuinarumq;
rerum ſcientia diſſerebas Talis habitus talis
q; vultus erat cum tecū naturae ſecreta rimā
rer. cum mihi ſiderū vias radio deſcriberes. cū
mores noſtros totiuſq; vitae rationem ad cae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

leſtis ordis exẽplar formares · Hæccine p̄mia
referimus tibi obſequẽtes Atqui tu hanc ſentẽ
tiã platonis ore ſanxiſti · beatas fore reſpubli
cas ſi eas ꝉ ſtudioſi ſapiæ regerẽt · ꝉ eaꝝ recto
res ſtudere ſapientiæ cõtigiſſꝫ Tu eiuſdem viri
ore hanc ſapiẽtibus capeſſundæ reipublicae ne
ceſſariã cãm eſſe monuiſti · ne iprobis flagicio
ſiſqꝫ ciuibus vrbiũ relicta gubernacula · peſtẽ
boniꝰ ac pernicieẽ inferrent · Hãc igitur auctori
tatem ſecutus · quod a te inter ſecreta ocia di
dideram trãſferre in actũ publicae adminiſtra
tionis optaui Tu mihi ⁊ q̃ te ſapientiũ mẽtibꝰ
inſeruit deus eſtis conſcij nullum me ad magi
ſtratũ niſi cõe bonorum oĩm ſtudium detuliſſe ·
Inde cum improbis graues inexorabileſqꝫ di
ſcordiæ fuere · ⁊ quod conſciẽtiæ libertas ha
bet pro tuẽdo iure ſpreta potentioꝝ ſemꝑ of
fenſio · Quotiẽs ego cõiugaſtum in imbecillis
cuiꝰ qꝫ fortunas impetum faciẽtem obuius ex
cepi · quotiẽs trĩguillũ regiæ ꝓpoſitum domus
ab incepta ⁊ ꝑpetrata iã prorſus iniuriã deieci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

quotiens miſeros quos īfinitis calūnijs īpūnita
barbaroꝝ ſp̄ auaritia vexabat obiecta ꝑicu
lis auctoritate ꝓtexi. Nūq̄ȝ me ab iure ad īiuri
am quiſq̄ȝ detraxit. Prouincialiū fortunas tū
ꝓuatis rapinis. tū publicas vectigalibꝰ peſſum
dari. n̄ alit̄ quā q̄ patiebāt̄ idolui. Cū acerbæ
famis tp̄e grauis atq; inexplicabilis idicta coē
ptio ꝓfligatura inopia cāpaniā ꝓuinciā vide
ret̄ certamē aduerſus p̄fectū p̄torij cōis cōmo
di rōne ſuſcepi. rege cognoſcente cōtēdi. Et ne
coēptio exigeret̄ euici. Paulinū cōſularē viꝝ cuꝰ
opes palatini canes iā ſpe atq; ābitiōe deuoraſ
ſent ab ipſis hiantū faucibus retraxi. Ne albinū
conſularē viꝝ præiudicate accuſationis pena
corriperet. odijs me. Cypriani delatoris oppo
ſui. Satis ne in me magnas videor exacerbaſ
ſe diſcordias. Sȝ eſſe apud cæteros tutior de
bui. Qui mihi amore iuſtitiæ nihil apud auli
cos quo magis eſſem tutior reſeruaui. Quibuſ
āt deferētibus perculſi ſuꝰ? Quoꝝ Baſiliꝰ olim
regio miniſterio depulſus in delationem noſtri

noïs alieni aeris nēceſſitatē cōpulſus ē Opili
onē vero atq̧ gaudentiū cū ob innumeras atꝫ
multiplices fraudes ire in exiliū regia cēſura de
creuiſſet · cūq̧ illi parere nolentes ſacraruꝫ ſeſe
edīū defenſione tuerent̄ · ꝯpertunq̧ id regi fo
ret · edixit vt niſi intra p̄ſcriptū diē a rauenna
vrbe decederēt · notas inſigniti frontibꝰ pellerē
tur · Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui videtur ·
Atqui eodē die deferētibus eiſdē noïs noſtri de
latio ſuſcepta ē · Quid igit̄ · Noſtrae ne artes
ita meruerūt · An illos accuſatores iuſtos fecit
p̄miſſa dānatio · Ita ne nihil fortunā puduit ·
ſi min⁹ · accuſatae innocētiae at accuſantiū vili
tas At cuius criminis arguimur ſummā q̄ris
Senatū dicimur ſaluū eē voluiſſe Modū deſide
ras Delatorē ne documēta deferret · q̄bus ſenaᵃ
tū leſae maieſtatis reū faceret · impediſſe crimiā
mur · Quid igit̄ o magiſtra cenſes · Inficiabi
mur crimē ne tibi pudori ſimus At volui · nec
vnq̄ꝫ velle deſiſtā · fatebimur · ſ; īpediēdi delato
ris opa ceſſabit An optaſſe illius ordis ſaluteꝫ

nefas vocabo· Jlle q̄dem ſuis de me decretis vti
hoc nefas eē̄t effecerat· Sȝ ſibi ſemꝑ mētiens im
prudētia rerū merita non p̄t mutare· Nec m̄ ſo
cratico decreto fas eē arbitror· vel occuluiſſe ve
ritatē ꝉ ꝯceſſiſſe mendaciū· Verꝝ hoc qꝫ quō ſit
tuo ſapiētūqꝫ iudicio æſtimādū relinquo· Cu
ius rei ſeriē atqꝫ veritatē ne latere poſteros q̄at
ſtilo etiam memoriæqꝫ mādaui· Nā de compo
ſitis falſo lr̄is quibus libertatē arguor ſperaſſe
romanam quid attinet dicere· Quarum fraus
aperta patuiſſꝫ· ſi nobis ipſorꝝ confeſſione de
latorꝝ· quod in omnibus negocijs maximas
vires habet· vti licuiſſꝫ· Nam q̄ ſperari reliqua
libertas p̄t· atqꝫ vtinam poſſet vlla· Reſpon
diſſem· Canij verbo· qui cum a· Caio cæſare·
Germanico filio conſcius ꝯtra ſe coniurationis
factæ fuiſſe diceret· Si ego inq̄t ſciſſem tu ne
ſciſſes· Qua in re non ita ſenſus noſtros mœ
ror hebetauit· vt impios ſcelerata contra v̄tutē
querar molitos· Sed quæ ſperauerunt effeciſ
ſe vehementer admiror· Nam deteriora velle

nr̄i fuerit foꝛtaſſe defectus · Perficere āt poſſe
cōtra innocentiā q̄ quiſꝫ ſceleratuꝰ cōcepat iſpe
ctāte deo monſtri ſil'e ē · Vn̄ haud iīuria tuoꝝ
q̄dā familiariū q̄ſiuit Siquidē deꝰ inq̄t ē · vnde
mala · bona vero vn̄ ſi n̄ ē · ſꝫ fas fuerit nefarios
hoīes q̄ bonoꝝ oīm totiuſꝫ ſenatus ſāguinem pe
tūt · nos etiā quos ꝓpugn̄re bonis ſenatuiq̄ʒ vide
rāt ꝑditū ire voluiſſe Sꝫ nū idē de pr̄ibus q̄ʒ me
rebamur · Meminiſti vt opinoꝛ quō me dictu
rum q̄d factuꝝ ve pn̄s ſemꝑ ipā dirigebaſ Me
miniſti inquā vero ne cū rex auidꝰ exicij cōis
maieſtatis crimē in albinū delatū ad cūctuꝫ ſe
natꝰ oꝛdinē trāſferre moliret᷑ · vniuerſi inocēti
am ſenatꝰ q̄nta mei periculi ſecuritate d̄fēderi
Scias me hæc ⁊ verā ꝓferre ⁊ in nulla vnq̄ʒ mei
laude iactaſſe Minuit ei q̄dāmō ſe ꝓbātis ɔſci
ētiæ ſecretū q̄tiēs oſtādo q̄s fcīn recipit famæ
p̄aū · ſꝫ inocētiā nrām q̄s exceperit euētꝰ vides
ꝓ vere v̓tutis p̄mijs falſi ſceleris penas ſubimꝰ
Et cuiꝰ vnq̄ʒ facinoꝛis manifeſta ɔfeſſio ita iu
dices hūit in ſeueritate concoꝛdes vt non aliq̄ſ

vel ipſe ingenij error humani ł fortunæ condi
tio cũctis mortalibus incerta ſũmitteret Sed in
flãmare ſacras ædes voluiſſe ſi ſacerdotes impio
iugulare gladio· ſi bonis oĩbus necẽ ſtruxiſſe
diceremur· præſentẽ tamẽ ſententia ꝯfeſſuꝫ cõ
uictum ve puniſſꝫ· Nũc vero q̃ngẽtis fere paſ
ſuũ millibus ꝓcul moti atqꝫ indefenſi ob ſtudi
um ꝓpenſius in ſenatũ morti ꝓſcriptioniqꝫ dã
namur· O merito de ſimili crimĩe nemĩnẽ poſſe
cõuinci Cuius dignitatẽ reatus ipſi etiã q̃ detu
lere viderunt· Quã vti ali cuiꝰ ſceleris admixti
one fuſcarẽt· ob ambitũ dignitatis ſacrilegio
me cõſcentiam meam polluiſſe mentiti ſunt
Atqui ⁊ tu inſita nobis omnem rerũ mortaliuꝫ
cupidinẽ de noſtri animi ſede pellebas Et ſub
tuis oculis ſacrilegio fas locũ eſſe non erat· In
ſtillabas enim auribus cogitationibuꝫ meis
quottidie pythagoricum illud deo ſeruias ⁊
non dijs · Nec conueniebat viliſſimorum ſpi
rituum præſidia captare · quam tu in hãc
excellentiam componebas · vt conſimilem deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

faceres Preterea penetral inocẽs dom⁹ honeſtiſ
ſimoꝝ cetus amicoꝝ · ſocer etiã ſcũs et eque
actu ipſo reuerẽdus ab oi nos criminis huius
ſuſpicione defendũt · Sꝫ o nefas Illi vero de te
tanti criminis capiũt fidẽ Atqꝫ hoc ipſo videri
affines fuiſſe maleficio · quia tuis inſtituti mori
bus imbuti diſciplinis ſu⁹ Itaqꝫ non ē ſatis ni
hil mihi ꝓfuiſſe tuaꝫ reuerẽtiã · niſi vltro tu po
tius mea offenſione lacereris At uero hic etiaꝫ
nr̃is malis cumulus accedit · ꝙ eſtimatio plu
rimoꝝ non reruꝫ merita · ſed fortune ſpectat
euentũ · eaqꝫ tm̃ iudicat eſſe ꝓuiſa q̃ feliritas
cõmendauerit · Quo fit vt exiſtimatio bona p̄
ma oim deſerat infelices · Qui nunc populi ru
mores quã diſſonae multiplicesqꝫ ſentẽtiae pi
ger reminiſci · Hoc tm̃ dixeri Vltimã ēē aduer
ſae fortunae ſarcinã · ꝙ dũ miſeris aliquod cri
men affigitur q̃ perferunt meruiſſe creduntur
Et ego quidem bonis oibus pulſus dignitati
bus exutus · exiſtimatione fedatus · ob bene
ficium ſuppliciũ tuli · Videre ãt videor nefarias

ſceleratoꝝ officinas gaudio lætitiaq; fluitan̄
tes· ꝓditiſſimū quęq; delationū fraudibꝰ immin̄e
tē· iacere bonos nr̄i diſcriminis terrore ꝓſtratos·
flagicioſū quęq; ad audendū q̄dem facinus im
punitate· ad efficiēdū vero p̄miis incitari· inſō
tes autē non modo ſecuritate verꝝ ipſa etiā de
fenſione p̄uatos· Itaq; libet exclamare

¶ Metꝝ· v· p̄mi libri

O Stelliferi conditor orbis Qui ꝑpetuo nixꝰ
Solio· Rapido cœlū turbine verſas Legemq;
pati ſidera cogis Vt nūc pleno lucida cornu·
Totis frīs obuia flāmis· Cōdat ſtellas luna
minores Nūc obſcuro pallida cornu· Phœbo
ꝓpior lumina perdat· Et q̄ p̄mæ tēpore noctis
Agit algentes heſperus ortus·
Solitas iterꝝ mutet habenas
Phœbi pallēs lucifer ortu
Tu frōdifluæ frigore brumæ
Stringis lucem breuiori mora
Tu cum feruida venerit æſtas·
Agiles noctis diuidis horas·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Tua vis variũ temperat annũ.
Vt quas boꝛeae ſpũs aufert Reuehat mitis ze
phyrus frondes Quaeqꝫ arcturus ſemina vidit
Sirius altas vꝛat ſegetes Nihil antiqua lege
ſolutum. Linquit pꝛopꝛie ſtationis opus
Omnia certo fine gubernas. Hominum ſolos
reſpuis actus Merito rectoꝛ cohibere modo
Nã cur tãtas lubrica verſat. Fortuna vices ꝑ
mit inſontes Debita ſceleri noxia poena At ꝑ
uerſi reſident celſo. Moꝛes ſolio ſanctaqꝫ calcãt
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris cõdita v̾tus.
Clara tenebris iuſtuꝫ tulit
Crimẽ iniqui. Nil periuria. nil nocet ipſis
Fraus mendaci compta coloꝛe
Sed cum libuit viribus vti
Quos innumeri metuũt populi
Sũmos gaudent ſubdere reges.
O iam miſeras reſpice terras.
Quiſquis rerum foedera nectis
Operis tanti pars non vilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Homines quatimur fortunae ſalo.
Rapidos rector comp̄me fluctus
Et quo caelū regis immenſū.
Firma ſtabiles foedere terras.

Proſa. v. p̄mi libri

Haec vbi ꝯtinuato dolore delatraui. illa
vultu placido. nihilqꝫ meis q̄ſtibus mo
ta. P. Cū te inquit moeſtū lachrymantēqꝫ vi
diſſem. ilico miſerꝫ exulēqꝫ cognoui. Sꝫ q̄ꝫ id
longinquū eſſꝫ exiliū. niſi tua ꝓdidiſſet oratō
neſciebā. Sed tu quā ꝓcul a p̄ria nō quidem
pulſus es. ſꝫ aberraſti. At ſi te pulſū exiſtimari
mauis. te potius ipſe pepuliſti. Nā id quidem
de te nūq̄ꝫ cuiq̄ꝫ fas fuiſſꝫ. Si enim cuius oriun
dus ſis patriae reminiſcaris non vti atheniēſiū
quondā multitudinis imperio regitur. ſed vꝰ
dominus ē vnus rex. Qui frequentia ciuiū non
depulſione laetatur. Cuius agi frenis atqꝫ ob
temperare iuſticiae ſumma libertas ē. An igno
ras illam tuae ciuitatis antiquiſſimam legē qua
ſancitum eſt ei ius exulare non eſſe quiſquis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

in ea ſedē fundare maluerit. Nā q̄ vallo ei⁹ ac
muni mine cōtinet᷑ null⁹ met⁹ ē ne exul eē mere
at᷑. At q̄ſquis ihabitare eā velle deſierit. parit
deſinit etiā mereri. Itaq; nō tā me loci h⁹ quā
tua facies mouet Nec bibliothecae poti⁹ comp
tos ebore ac vitro pietes q̄ȝ tuae mētis ſedē req̄
ro. In q̄ non libros ſȝ id quod libris p̄ciū facit
Librorum quondā meorum ſentētias collocaui Et
tu q̄dem de tuis in cōmune bonū meritis vera q̄
dē. ſȝ pro multitudine geſtorum tibi pauca dixi
ſti. De obiectorum q̄dem tibi vel honeſtate ł fal
ſitate cūctis nota memoraſti. De ſceleribus
fraudibuſq; delatorum recte tu q̄dem ſtricti atti
gēduȝ putaſti ꝙ eā melius vberiuſq; recogno
ſcētis oia vulgi ore celebrent᷑ Increpuiſti etiā
vehemēter iniuſti factū ſenatus. de noſtra eti
am criminatione doluiſti. Laeſae q̄ȝ opinionis
damna fleuiſti Poſtremus aduerſus fortunā
dolor incanduit. conqueſtuſqȝ non aequa meri
tis premia penſari. In extremo muſae ſaeuiētis
vti quae caelū. terras quoq; pax. regeret vota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

poſuiſti. Sz qm̄ plurim⁹ tibi affectuū tumult⁹ incubuit. Diuerſūqz te dolor ira moeror diſtrahūt vti nūc mētis es. nōdū te validiora remedia contingunt. Itaque lenioribus pauliſper vtemur vt q̄ in tumorē pturbationibꝰ influentibꝰ induruerūt ad acrioris vim medicaminis recipiēdā. tactu blādiore molleſcat

Metrum ſextū primi libri.

Cum phoebi radijs graue
Cancri ſidus ineſtuat
Tum q̄ larga negātibus. Sulcis ſemina credidit. Eluſus cereris fide. Quernas pgat ad arbores Nunq̄z purpureū nemus Lectur⁹ violas petas Cū ſaeuis aq̄lonibus. Stridēs campus inhorruit. Nec quaeras auida manu. Vernos ſtringere palmites Vuis ſi libeat frui. Autūno poti⁹ ſua Bacchus munera ɔtulit Signat tpa proprijs. Aptās officijs deus. Nec quas ipſe coercuit Miſeri patit vices Sic qd p̄cipiti via Certum deſerit ordinē.
Laetos non habz exitus.

¶ Proſa ſexta p̄mi libri

PRimū igit̄ pateris ne me paucul̄ roga
tionibus ſtatum tuæ mentis attingere
atqꝫ tentare· vt q̄ modus ſit tuæ curationis in
telligā· B· Tu vero arbitratu inquā tuo quæ
voles vt reſponſurum rogato· P· Tum illa
Huncine inquit mūdum temerariꝭ agi fortui
tiſqꝫ caſibus putas· An vllū credis ei ineſſe re
gimen rationis· Boetius· Atqui inquā nullo
exiſtimauerim modo vt fortuita temeritate tā
certa moueretur· Verꝫ operi ſuo cōditorē prae
ſidere deū ſcio· Nec vnq̄ꝫ fuerit dies qui me ab
hac ſentētiæ veritate depellat· P· Ita ē inquit
Nam id etiam pauloante cecinisti· homineſqꝫ
tantū diuinæ exortes curae eē deploraſti Naꝫ
de caeteris quin ratione agerent̄ nihil moueba
re· Pape autem vehementer admiror· cur in
tam ſalubri ſententia locatus aegrotes Verum
altius perſcrutemur· neſcio quid abeſſe conie
cto· Sed dic mihi· quoniam a deo mundum
regi non ambigiſ· quibus etiam gubernaculiſ

regatur aduertis Boetius Vix in quã rogatio
nis tuae ſententiã noſco. ne dum ad inquiſita
reſpondere queam P. Num me inquit fefellit
abeſſe aliquid per quod velut hiãte valli robo
re in animum tuum perturbationũz morbus ir
repſerit. Sz dic mihi. Meminiſti ne q̃s ſit rerũ
finis. quo ve totius naturae tendat intẽtio B.
Audierã inq̃t ſed memoriam moeror hebetauit
Atqui ſcis vnde cũcta ꝓceſſerint. Noui inquã
deũ eẽ r̃ndi. P. Et qui fieri poteſt vt p̃ncipio
cognito q̃s ſit rex finis ignores Vex hi pertur
bationum mores ea valentia eſt. vt mouere q̃
dem loco hominẽ poſſint. euellere autẽ ſibiqz to
tum extirpare non poſſint. Sed hoc quoqz re
ſpondeas velim. hominẽ ne te eẽ meminiſti B.
Quidni inquã meminerim P. Quid igitur ho
mo ſit poteris ne proferre B. Rogarne interro
gas an eſſe me ſciã rationale animal atqz mor
tale. Scio. Et id me eſſe confiteor. P. Et illa
Nihil ne te aliud eſſe nouiſti B. Nihil. P. Iã
ſcio inquit morbi tui aliã vel maximam cauſã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Quid ipſe ſis noſſe deſiſti Quare pleniſſime &
egritudinis tuæ rōnem vel āuditum reconſiliã
dæ ſoſpitatis inueni Nam quoniã tui obliuio
ne confunderis · ⁊ exulē te ⁊ expoliatum prop
is bonis eſſe doluiſti · quoniã vero quis ſit reruꝫ
finis ignoras · nequã homines atq; nefarioꝝ po
tentes foeliceſq; arbitrariꝰ · Quoniaꝫ vero qui
bus gubernaculis mūdus regatur oblitus es ·
has fortunaꝝ vices æſtimaꝰ ſine rectore fluita
re · magnæ non ad morbū modo · verum ad in
teritū quoq; cauſae · Sed ſoſpitatis auctori grã
tes · q̄ te nondum totum natura deſtituit · Ha
bemuꝰ maximum tuæ fomitem ſalutiꝰ veram de
mundi gubernatione ſententiã · q̄ eam nō caſuū
temeritati ſed diuinæ rationi ſubditam credis
Nihil igitur pertimeſcas · iam tibi ex hac mini
ma ſcintilla vitalis calor illuxerit · Sed quoni
am firmioribus remedijs nondū tempus ē vti ·
⁊ eam mentium conſtat eſſe naturam · vt quoti
ens abiecerint mentes veras falſis opinionibus
induant · ex quibus orta ꝑturbationum caligo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

rer͛ illū ↄfundit ↄtuitū Hac pauliſꝑ leuibꝰ
mediocribus fomētis attenuare tētabo vt dimo
tis fallaciū affectionū tenebris ſplēdorē vere lu
cis poſſis agnoſcere.

¶ Metrū ſeptimū ꝑmi libri

Nubibus atris Condita nullū Fundere
Poſſūt Sidera lumē. Si mare voluēs Tur
bidꝰ auſter. Miſceat aeſtū. Vitrea dudū Par
qꝫ ſerenis Vnda diebus Mox reſoluto. Sordi
da ceno Viſibus obſtat Quiqꝫ vagatˀ Mōti
bꝰ altis Defluꝰ ānis Saepe reſiſtit Rupe ſolu
ti Obice ſaxi Tu qꝫ ſi vis Luce claro Cernere ve
rum Tramite recto Carpe callē. Gaudia pelle
Pelle timorē Spemqꝫ fugato Nec dolor aſſit
Nubila mēs ē Vinctaqꝫ frenis. Haec vbi re
gnant

¶ Finitˀ hic liber ꝑmus Boetij de ↄſolatione
philoſophiae ¶ Incipit ſecūdus lib. ꝓſa .ꝑ.

Poſt haec pauliſꝑ obticuit.
atqꝫ vbi attētionē meā mode
ſta taciturnitate collegit. ſic

exorſa ē· P· Si p̄enit⁹ egritudinis tuæ cauſas
habitūq; cognoui· fortune p̄oris affectu deſi
derioq; tabeſcis· ea tm̄ animi tui ſtatū ſicuti ti
bi fingis mutata p̄uertit Intelligo mltiformes
illius p̄digij fucos· ⁊ eo vſq; cum his quos elu
dere nitit· blandiſſimā familiaritatē exercz· dū
intolerabili dolore cōfundat quos inſperata re
liquerit Cui⁹ ſi naturā· mores ac meritū remini
ſcare· nec habuiſſe te ī ea pulchꝝ aliq̄d nec a
miſiſſe cognoſcees· ſed vt arbitror haud mul
tum tibi hæc in memoriam reuocare laboraue
rim· Solebas enim p̄ſītem blandientē quoq;
virilibus inceſſere verbis· eāq; de nrō adyto p
latis inſectabare ſententijs Verum omnis ſub
ita mutatio rerum non ſiue quodam quaſi cō
flictu contingit animoꝝ· ſic factum eſt vt tu
quoq; pauliſper a tua tranquillitate diſceſſe
ris· ſed tempus eſt haurire te aliquid ac degu
ſtare molle atq; iucundum quod ad interiora
tranſmiſſum validioribus hauſtibus viaz fece
rit Aſſit igitur rhetoricae ſuadela dulcedinis q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

tunc tantũ calle recto procedit. cũ nrã inſtitu
ta non deſerit. Cunqꝫ hac muſica laris noſtri
vernula. nunc leuiores. nũc grauiores modos
ſuccinat. Quid ẽ igitur o hõ quod te in moeſti
ciã luctũqꝫ deiiciat. Nouũ credo aliquid inuſita
tũqꝫ vidiſti. Tu ſi fortunã putas erga te eſſe
mutatã. erras Hi ſemper eius mores ſunt. iſtã
natura. Seruauit circa te ꝓpriam potius in ipa
ſui mutabilitate conſtantiã. Talis erat cũ blã
diebat͛. cũ tibi falſae illecebris foelicitatiꝰ allu
deret. dep̄hendiſti caeci numinis ãbiguos vul
tuꝰ Quae ſeſe adhuc velat aliis tota tibi pror
ſus innotuit. Si ꝓbas. vtere moribus ne quae
raris Si ꝑfidiã perhorreſcis. ſperne atqꝫ abiȷ̃
ce ꝑniciose alludentẽ. Nã q̃ nunc moeroris tibi
cã tanti ẽ. haec eadem tranq̃llitatiꝰ eẽ debuiſſet.
reliquit enĩ te quã non relicturã ſe nemo vnq̃ꝫ
poterit eſſe ſecurus. An vero tu p̃cioſam aeſti
mas abiturã foelicitatẽ. Et cara tibi ẽ fortuna
praeſens nec manẽdi fida ⁊ cum diſceſſerit al
latura moerorẽ. Qđ ſi nec arbitrio retineri põt

et calamitoſos fugiens facit · quid eſt aliud fu
gax · quã futurae quoddã calamitatis indiciũ
Neqꝫ enĩ quod an̄ oculos ſitum ẽ ſuffecerit in
tueri · Rerũ exitus prudentia metit̃ Eadẽqꝫ in
alterutro mutabilitas · nec formidãdas fortu
nae minas · nec exoptãdas facit eſſe blãdicias
Poſtremo aequo animo toleres oꝫ quicq̃d int̃
fortunae areã geritur · cũ ſemel iugo eius colla
ſũmiſeris Quod ſi manẽdi abeundiqꝫ ſcribere
legem velis ei · quã tu tibi dominã ſponte elegi
ſti nonne iniurius fueris Et impatiẽtia ſortem
exacerbes quã permutare non poſſis Si ventis
vela cõmitteres non quo voluntas peteret · ſed
quo flatus impelleret ꝓmoueris Si aruis ſe
mina crederes · fertiles inter ſe annos ſterileſqꝫ
penſares · fortunae te regendũ dediſti · dominae
moribus oportet obtemperes · Tu vero voluen
tis rotae impetum retinere conaris · At omniũ
mortalium ſtolidiſſime · ſi manere incipit fors
eſſe deſiſtit ·

¶ Metrũ p̃mũ ſecundi libri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Haec cũ ſuperba verterit vicẽs dextra·
Exeſtuãtes more fert' euripi. Dudũꝫ
tremẽdos ſeua proterit reges · Humileqꝫ victi
ſubleuat fallax vultũ · Non illa miſeros audit
aut curat fletus · Vltroqꝫ gemitus dura quos
fecit ridet · Sic illa ludit · ſic ſuas ꝓbat vires·
Magnũqꝫ ſuis monſtrat oſtentũ
Si q̃s viſat' vna ſtratus ac foelix hora

¶ Proſa · ij · ſecundi libri ·

Vellẽ autẽ pauca tecum fortunæ ipſi'
verbis agitare Tu igitur an ius poſtu
let animaduerte · quid tu o homo reaꝫ me quo
tidianis agis quærelis Quaꝫ tibi fecimus iniu
riam · Quæ tibi tua detraximus bona · Quouis
iudice de opum dignitatumqꝫ mecum poſſeſſi
one contende · Et ſi cuiuſqꝫ mortalium proprii
um quid horum eſſe monſtraueris · ego iã tua
fuiſſe quæ repetis ſponte cõcedam · Cum te m
tris vero natura ꝓduxit · nudum rebus omni
bus inopemqꝫ ſuſcepi · meis opibus foui · ꝗd
te nunc impatientem nr̃i facit · fauore prona in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

dulgentius educaui · omniumqꝫ q̄ mei ſūt iuris
affluentia ⁊ ſplendore circūdedi · Nunc m̄i retra
here manū libet · habes gratias velut vſus alie
nis Non habes ius q̄relae tāq̄m tua perdideris
proſus Quid ergo ingemiſcis nulla tibi a no
bis illata ē violentia · Opes honores caeteraꝫ ta
liū mei ſunt iuris Dominā famulae cognoſcūt
mecum veniunt · me abeunte diſcedunt Auda
cter affirmem ſi tua forent quae amiſſa cōque
reris nullo modo perdidiſſes An ego ſola meū
ius exercere prohibebor · licet coelo proferre lu
cidos dies · eoſdēqꝫ tenebroſis noctibus ꝯdere ·
Licet anno terrae vultū nūc floribus frugibꝰ
qꝫ redimere · Nūc nymbis frigoribuꝫ confun
dere · Iuˢ eſt mari · nunc ſtrato aequore blandi
ri · nunc procellis ac fluctibus inhorreſcē Nos
ad conſtantiā nr̄is moribus alienā inexpleta
hominū cupiditas alligabit Haec noſtra vis
ē · hunc continuū ludum ludimus · Rotā volu
bili orbe verſamus · infima ſummis · ſumma in
fimis mutare gaudemus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Aſcēde ſi placet. ſȝ ea lege ne vti cū ludicri mei ratio poſcit deſcendere iniuriā putes An tu mores ignorabas meos Neſciebas Croeſū regem lidoꝝ Cyro paulo ante formidabilē. mox deīde miſerandū regi flāmis traditū miſſo celitus hymbre defenſū. Num te p̄terit Paulū perſi regis a ſe capti calamitatibus pias impendiſſe lachrymas Quid tragoediaruȝ clamor aliud deflet niſi indiſcreto ictu fortunā foelicia regna vertentē. Nōne adoleſcētulus duo dolia. vnuȝ quidem malū. aliud autē bonum. in iouis limine didiciſti. Quid ſi vberius de bonoruȝ parte ſumpſiſti. Quid ſi a te nō tota diſceſſi. Quid ſi haec ipſa mei mutabilitas iuſta tibi cā ē ſperādi meliora. Tamen animo contabeſcas. Et intra cōe omnibus regnum locatus ꝓprio iure viuere deſideres.

¶ Metꝛ. ij. ſecundi libri.

Si q̄ntas rapidis flatibus incitus Pontus
Verſat harenas. Aut quot ſtelliferis edita
noctibus Caelo ſidera fulgent Tantas

fundat opes nec retrahit manus Pleno cõpia
cornu· Humanũ miſeras haud ideo genus Ceſ
ſet flere q̃relas Quãuis vota libens excipiat de
us· Multi ꝓdigus auri· Et claris auidos ornet
hõribus Nil iã parta videntˀ Sed q̃ſita vorãs
ſeua rapacitas Alios pãdit hiatus Quae iam
ꝑcipitẽ frena cupidinẽ· Certo fine retentent·
Largis cũ potiꝰ muneribꝰ fluẽs Sitis ardeſcit
habendi· Nunq̃ȝ diues agit q̃ trepidus gemẽs
Seſe credit egentem

¶ Proſa· iij· ſecundi libri·

His igitur ſi ꝓ ſe tecum verbis fortuna
loq̃retur· q̃d ꝓfecto contra hiſceres n̄
haberes At ſi quid ē quo q̃relam tuam iure tu
earis proferas oꝫ· dabimus dicendi locũ· B·
Tum ego ſpecioſa q̃dem iſta ſunt inquã· obli
taq̧ꝫ rhetoricae ac muſicae melle dulcedinis· tũ
tm̄ cum audiuntur oblectant· ſed miſeris ma
loꝝ altior ſenſus eſt Itaq̧ꝫ cũ haec auribꝰ in
ſonare deſierint· inſitus aĩm moeror p̄grauat·
P· Et illa· Ita ē inq̃t· Haec ei nondũ morbi

tui remedia·ſed ad huc contumacis ad uerſus
curationē doloris fomenta q̄dam ſunt·Nam q̄
in profundum ſeſe penetrent·cū tempeſtiuum
fuerit admouebo·Verūtamen ne te miſeꝝ exi
ſtimari velis·an numerum modūqꝫ tuae foeli
citatis oblitus es Taceo ꝙ deſolatū parente ſū
moꝝ te viroꝝ cura ſuſcepit·Delectuſꝫ in affi
nitatem principuꝫ ciuitatis·quod p̄cioſiſſimū
propinquitatis genus ē prius charus q̄ꝫ pro
ximus eſſe cepiſti·Quis nō te foeliciſſimum cū
tanto ſplendore ſocerorum cum coniugis pudo
re·cum maſcule q̄ꝫ prolis oportunitate p̄dica
bit Praetereo·libet em̄ p̄terire cōmunia·aſſum
ptas in adoleſcentia negatas ſenibus dignita
tes·ad ſingularem foelicitatis tuae cumulū ve
nire delectat·Si quis rerum mortaliū fructu⁹
vllū beatitudinis pondus habet poterit ne illi⁹
memoria lucis quantalibet ingruentiū maloꝝ
mole deleri Cū duos pariter cōſules liberos tu
o⁹ domo ꝓuehi·ſub freq̄ntia patrū·ſub plebiſ
alacritate vidiſti·cū eiſdem in curia curules in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ſidentibus tu regiæ laudis orator ingenij glori
am facūdiæq; meruiſti. Cū in circo duoꝝ me
dius conſulū circūfuſae multitudinis expectati
onē triumphale largitione ſatiaſti. dediſti vt
opinor verba fortunæ. dum te illa demulcent.
dum te vt ſuas delicias fouet Munus qđ nulli
vnq̄ȝ priuato comodauerat abſtuliſti Vis ne
ergo cum fortuna calculū ponere Nūc te p̄mum
liuenti oculo pſtrinxit. Si numerū modūq; læ
toꝝ triſtium ve conſideres. adhuc te fœlicem
negare non poſſis. Quod ſi idcirco te fortuna
tum eē nō æſtimas. qm̄ q̄ tunc læta videbant̄
abierunt. Non ē quod te miſerū putes. qm̄ q̄
nunc mœſta creduntur p̄tereunt. An tu in hanc
vitae ſcænā nunc p̄mum ſubitus hoſpeſq; ve
niſti. vllā ne humanis rebus ineē cōſtantiā re
ris. cum ipſū ſaepe hoiem velox hora diſſoluat
Nā etſi rara ē fortuitis manēdi fides. vltim⁹ tñ
vitae dies mors q̄dam fortunæ ē etiā manētis
Quid ergo inferre putas Tu ne illā moriendo
deſeras An te illa fugiendo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Metrū tercium libri ſecudi

Cum polo phoebus roſeis q̄drigis Lucē
ſpergere coeperit Pallet albētes hebeta
ta vultus Flāmis ſtella p̄mētibus Cū nemus
flatu zephyri tepentis Vernis irrubuit roſis.
Spiret inſanū nebuloſus auſter Iā ſpinis abe
at decus Saepe tranq̄llo radiat ſereno Immo
tis mare fluctibus Saepe feruētes aquilo p̄cel
las Verſo ꝯcitat aequore. Rara ſi conſtat for
ma mūdo Si tātas variat vices Crede fortūis
hoīm caducis. Bonis crede fugacibus Cōſtat
aeterna poſitūqꝫ lege ē. Vt ꝯſtet genitū nihil.

¶ Proſa.iiij.libri ſecundi

Tum ego vera inquā ꝯmemoras o v̄tutum
oīm nutrix nec inficiari poſſuꝫ p̄ſperitatis
meae velociſſimū curſū. ſꝫ hoc ē quod recolentē
vehemētius coquit Nā in oī aduerſitate fortu
nae infoeliciſſimū genus ē infortunij fuiſſe foelicē
P Sed quod tu inq̄t falſae opinionis ſupplici
um luis. id rebus iure iputare nō poſſis. Nā ſi
te hoc inane nomē fortunae foelicitatis mouꝫ q̄m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

plurimis maximiſq; abundes mecū reputes ·li
cet · Igitur ſi quod in oī fortunæ tuæ cenſu p̄
cioſiſſimū poſſidebas tibi diuinit9 illeſū adhuc
inuiolatūq; ſeruat᷑ Poteriſ ne meliora q̄q; reti
nēs de infortunio iure cauſari Atq; viget incolu
mis illud p̄cioſiſſimū humani generis decus Sy
machus ſocer · ⁊ qđ vite p̄cio nō ſegnis emeres
vir totus ex ſapia v̄tutibuſq; factus ſuarum ſe
curus tuis ingemiſcit iniurijs Viuit vxor inge
nio modeſta pudicicia pudoē p̄cellēs ⁊ vt oēs
e9 dotes breuit᷑ includā pr̄i ſimil᷑ · Viuit inq̄m ·
tibiq; tm̄ vitae h9 exoſa ſp̄m ſeruat · Quoq;
vno foelicitatē minui tuā ⁊ ipſa ꝯceſſeriꝫ tui de
ſiderio lachrymis ac dolore tabeſcit Quid dicā
liberos ꝯſulares quoꝝ iā vt in id ætatis pueriſ
⁊ prīi · ⁊ auiti ſpeciamē elucet ingenij Cū igit᷑ p̄
cipua ſit mortalib9 vitæ cura retinēdæ o te ſi tua
bona cognoſcas foelicē cui ſuppetūt etiā nūc q̄
vita nemo dubitat eē chariora Quare ſicca iā
lachrymas nōdū ē ad vnū oēs exoſa fortuna ·
Nec ē nimiū valida tempeſtas icubuit qn̄ tena

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ces haerēt anchorę · q̄ p̄ntis ſolamen nec futuri
ſpē tp̄is eē patiatꝰ ·B· Et haereāt inq̄m precoꝛ
illis nāq; manētibus vt cūq; ſe res habeāt ena
tabimus · Sꝫ quantū decus ornamētis nr̄is deceſ
ſerit vides · P · Et illa · Promouimus inq̄t ali
quantulū · ſi te nondū totius tuae ſortis piget ·
Sꝫ delicias tuas ferre non poſſum q̄ abeſſe aliq̄d
tuae beatitudini tā luctuoſus atq; anxius con
q̄raris Quis ē enim tam ꝯpoſitae foelicitatis vt
non aliq̄ ex parte cū ſtatus ſui qualitate rixe
tur · Anxia enim res humanoꝝ condicio bono
rum · ⁊ q̄ vel nunq̄ʒ tota ꝑueniat vel nunq̄ʒ per
petua ſubſiſtat · Huic cenſus exuberat · Sꝫ ē pu
dori degener ſanguis · Hunc nobilitas notū fa
cit · ſed āguſtia reifamiliaris incluſus eē mallꝫ
ignotus Ille vtroq; circūfluus vitā caelibē de
flet · Ille nuptijs foelix orbus liberis alieno cē
ſum nutrit haeredi · Alius prole laetatus filij fi
liae ve delictis moeſtus illachrymat Idcirco ne
mo facile cū fortunae ſuae conditione ꝯcordat
Ineſt enī ſingulis quod inexptus ignoret ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ꝑtus exhorreat· Adde ꝙ foeliciſſimi cuiuſq; de
licatiſſimus ſenſus ē· et niſi ad nutū cuncta ſup
petāt omnis aduerſitatis inſolens minimis qui
buſq; proſternitur· adeo perexigua ſunt q̄ for
tunatiſſimis beatitudinis ſummā detrahūt Quā
multos eē coniectas q̄ ſeſe coelo proximos ar
bitrentur· ſi de fortunæ tuæ reliquijs pars eis
minima contingat· Hic ipſe locus quē tu exili
um vocas incolentibus patria ē· Adeo nihil eſt
miſerum n̄ cū putes Contraq; btā ſors omnis
ē equanimitate tolerantis Quis ē ille tā foelix·
qui cum dederit impatientiæ manus ſtatum ſu
um mutare non optet Quāmultis amaritudini
bus humanæ foelicitatis dulcedo reſperſa eſt·
quæ ſi etiam fruenti eſſe iucunda videat̄· tamē
quo minus cum velit abeat retineri non poſſit·
Liquet igitur quam ſit mortalium rerum miſe
ra beatitudo quæ nec apud æquanimos perpe
tua perdurat· nec anxios tota delectat· quid
igitur o mortalis extra petitis intra vos poſitā
foelicitatem· error vos inſcitiaq; confundit·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

On̄dam breuiter tibi sūmæ cardinē foelicitatis
Eſt ne aliq̄d tibi teipſo p̄cioſius · nihil inq̄es ·
Igitur ſi tui compos fueris poſſidebis · quod nec
tu amittere vnquā velis · nec fortuna poſſit au
ferre · Atq; vt agnoſcas in his fortuitis rebus
beatitudinē ꝯſtare non poſſe · ſic collige · Si be
atitudo ē ſummū bonū naturæ rōe degētis · nec
ē ſummū bonū qđ eripi vllo mō p̄t · qm̄ p̄cellit
id quod neq̄at auferri · manifeſtū ē q̄ ad bea
titudinē p̄cipiendā fortunæ inſtabilitas aſpiā
re non poſſit · Ad hæc · quez caduca iſta foelici
tas vehit · vel ſcit eā ꝉ neſcit eſſe mutabilē ſi ne
ſcit · q̄nam beata ſors eſſe poteſt ignorantiæ ce
citate Si ſcit metuat neceſſe ē ne amittat qđ a
mitti poſſe non dubitat · q̄re continuus timor nō
ſinit eē foelicem · An ꝉ ſi amiſerit negligenduz
putat Sic q̄z p̄exile bonum ē quod æquo aīo
feratur amiſſum · Et qm̄ tu idem es cui p̄ſuaſum
ē atq; inſitum p̄ multis demonſtrationib⁹ ſcio ·
mentes hoim nullo modo eſſe mortales Cunq;
clarum ſit fortuitā foelicitatē corporis morte fi

tiri· dubitari neq̄t ſi haec afferre beatitudinem poteſt· quin oē mōrlium genus in miſeriū mortis fine labat᷑ Q̄d ſi multos ſcimus ñ morte ſolū verꝫ etiā doloribus ſupplicijſqꝫ beatitudinis fructū q̄ſiſſe· quonaꝫ modo p̄ñs vita ferre beatos poteſt q̄ miſeros trāſacta non efficiat·

¶ Metrum ·iiij· ſecundi libri

QVíſquis volet perennem Cautus ponere ſedem· Stabiliſqꝫ nec ſonori· Sterni flatibus euri· Et fluctibus minantē· Curat ſpernere pontū· Montis cacumen alti Bibulas vitet harenas Illd̄ pteruus auſter· Totis viribus vrget· Hae pendulū ſolutae· Pondus ferre recuſant· Fugiens periculoſā· Sorte ſedis amoenae· Humili domū memento · Certus figere ſaxo Quāuis tonet ruinis Miſcens aequora ventus Tu conditus q̄eti· Foelix robore valli· Duces ſeren⁹ aeuū· Ridēs aetheris iras

¶ Proſa· v· libri ſecundi

SEd quoniā rationum iam in te mearuꝫ fomēta deſcendūt paulo validiorib⁹

vtendum puto· Age enim ſi iã caduca ⁊ momẽ
tanea fortunæ dona non eſſent Quid in eis eſt
quod aut veſtrum vnquã fieri queat· aut nõ
perſpectum conſideratum ve vileſcat Diuitiæ
ne vel veſtra vel ſui natura præcioſæ ſunt· q̄d
earum potius ·aurum ne· an vis congeſta pecu
niæ· Atqui beæ diffundendo magis quam coa
ceruando melius nitent· Siquidem auaricia ſẽ
per odioſos claros largitas facit· quod ſi ma
nere apud quenq̄m non poteſt quod tranſfer
tur in alterum· tunc eſt præcioſa pecunia cum
tranſlata in alios vſu rugiendi deſinit poſſideri
At eadem ſi apud vnum quanta eſt vbiq; gẽ
tiũ congeratur· cæteros ſui inopes facit Et vox
q̄dem tota pariter multoꝝ replet auditum Ve
ſtræ vero diuitiæ niſi cõminutæ in plures tran
ſire non pñt· Quod cum factũ ẽ paupes necẽ
eſt faciant quos relinquũt· O igitur anguſtas
inopeſq; diuitias quas nec habere totas pluri
bus licet· ⁊ ad quemlibet ſine cæterorum pau
pertate non veniũt An gemmarum fulgor ocu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

los trahit·ſed ſi quid ē ī hoc ſplendore precipui
gemmarū ē lux illa non hoīm·Quas quidē mi
rari hoīes vaehementer admiror·quid ē eniz ca
rens aiaꝫ motu atqꝫ mēbroꝝ cōpage·quod ai
matae rationali naturaliqꝫ naturae pulchꝝ eē
iure videatᷣ·Quae tametſi cōditoris opera ſuiz
diſtinctione poſtremae aliqd pulchritudinis
trahunt· infra vrām tamen excellentiā colloca
te admiratione vrām nullo mō merebātur· An
vos agroꝝ pulchritudo delectat·Ph·Quidni
Eſt ei pulchritudi operis pulchra portio·Sic
quōdam ſereni maris facie gaudemus· ſic coe
lum·ſidera·ſolem·lunāqꝫ miramur·P·Num te
hoꝝ aliquid attingit·Num audes alicuius tali
um ſplendore gloriari·An vernis floribus ipſe
diſtingueris ·aut tua in aeſtiuos fructus intu
meſcit vbertas · Quid inanibus gaudijs rape
ris Quid extrema bona pro tuis amplexaris·
Nunquam tua faciet eſſe fortuna quae a te nā
tura rerum facit aliena· Terrarum quidem fru
ctus animantiū ꝓculdubio debentur alimētis

ꝫ ſi quod naturæ ſatis ē replere indigentiā velꝭ
nihil ē qd̕ fortunæ affluentiā petas Paucis ei
minimiſqꝫ natura ɔtenta ē Cuꝰ ſatietatē ſi ſupꝑ
fluis vrgere velꝭ ā iniucūdū qd̕ infunderis fiet
ā noxiū. Jam vero pulchꝝ varijs fulgē veſti
bus putas. q̄ꝝ ſi grata intuitu ſpēs ē. ā mate
riæ naturā ā ingeniū mirabor artificis. An vero
te lōgus ordo famuloꝝ facit eē foelicē Qui ſi vi
cioſi moribus ſint. ꝑniciosa domuſ ſarcina ⁊ ipſi
dnō vehemēter inimica Si vero ꝓbi ſint. quo
nā mō in tuis opibus aliena ꝓbitas numerabi
tur Ex q̄bꝰ oibꝰ nihil hoꝝ q̄ tu in tuis ɔputas
bonis tuū eē bonū liq̄do monſtratˀ Quibus ſi ni
hil inē appetēdæ pulchritudinis. q̄d ē q̄ amiſ
ſis doleas vel lætaris retentis Qd̕ ſi natura pul
chra ſunt. quid id tua refert. Nam hæc ꝑ ſe a
tuis q̄ꝫ opibus ſequeſtrata placuiſſent. Neqꝫ
ei idcirco ſunt p̄ciosā q̄ in tuas venere diuitias
ꝫ qm̄ p̄ciosa videbātur tuis ea diuitijs ānume
rare maluiſti Quid autē tāto fortuna ſtrepitu
deſideratis. fugare credo indigētiā q̄ritis copia

Atq̃ hoc vobis in contrariũ cedit. Pluribus q̄p
pe adminiculis opus ē ad tuendā p̄ciosae ſup
pellectilis varietatē Verūꝫ illud ē permultis idi
gere eos q̄ permulta poſſident. Cōtraq; mīmō
indigere q̄ abūdantiā ſuā naturae neceſſitate n̄
aboitus ſui ſuperfluitate metiātur. Ita ne āt
nullū ē ꝓpum vobis atq; inſitum bonū. vt in ex
tremis ac ſepoſitis rebus bona veſtra quaeratis
Sic rerum verſa conditio ē. vt diuinū merito
rōis aial nō aliter ſibi ſplēdere niſi in animatae
ſupellectilis poſſeſſione videatur. Et alia q̄dē
ſuis cōtenta ſunt. vos autē deo mente cōſimiles
ab rebus infimis excellentis naturae ornamēta
captatis. nec intelligitis quantā conditori ve
ſtro faciatis iniuriā. Ille genus humanū terre
nis omnibus praeſtare voluit. vos dignitatē ve
ſtrā infra quaeq; infima detruditis Nam ſi oē
cuiuſq; bonū eo cuius ē conſtat eſſe precioſius.
cū viliſſima rer̄ veſtra bona eē iudicatis eiſdē
voſmetipſos vrā exiſtimatione ſūmittitis. qd
quidē haud imerito cadit Humane q̄ppe natu

rae iſta conditio ē. vt tum tātum caeteris reb⁹
cum ſe cognoſcit excellat Eadem tamen infrā
beſtias redigatur ſi ſe noſſe deſierit. Nam caete
ris animantibus ſeſe ignorare natura eſt. homi
nibus vero vicio venit. Quam vero late patet
veſter hic error qui ornare poſſe aliquid orna
mentis exiſtimatis alienis. At id fieri nequit
Nam ſi quid ex appoſitis luceat ipſa quidem q̄
ſunt appoſita laudant᷑. illud vero his tectum
atq; velatū in ſua nihilomin⁹ foeditate ꝑdurat
Ego vero nego illud eſſe bonum quod noceat
habenti. Num id mentior. Minime inquies At
qui diuitiae poſſidentibus ꝑſaepe nocuerūt. Cū
peſſimus quiſq; aeris alieni magis auid⁹. quic
quid vſquam auri gēmarūq; ē ſe ſolum qui h;
digniſſimū putat. Tu igitur qui nunc contum
gladiumq; ſolicitus ꝑtimeſcis. ſi vitae huius
callem vacuus viator itraſſes coram latrone ſe
curus cantares. O praeclara opum mortalium
beatitudo. quam cum adeptus fueris ſecurus eſ
ſe deſiſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Metrꝝ quītū libri ſecūdi

Felix nimiū p̄or aetas Cōtēta fidelibꝰ
aruis Nec inerti ꝑdita luxu Facili q̄ ſe
ra ſolebat Ieiunia ſoluere glāde Nec bacchica
munera norat · Liq̄do confundere melle · Nec lu
cida vellere ſerum · Tyrio miſcere veneno · Sō
nos dabat herba ſalubres Potū q̄ꝫ lubricus
āniꝰ Vmbras altiſſima pinuꝰ Nōdū maris alta
ſecabat · Nec mercibus vndiqꝫ lectis · Noua li
tora viderat hoſpes Tūc claſſica ſeua tacebant
Odijs neqꝫ fuſus acerbis Cruor horrida tinxe
rat arma · Quid ei furor hoſticus vlla · Vellet
p̄or arma mouere · Cū vulnera ſeua videret
Nec p̄mia ſanguinisꝰ vlla Vtinā mō nrā rediret
In mores tempora priſcos ·
Sed ſeuior ignibus aetnae
Feruens amor ardet habendi
Heu primuſ quis fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmaſ latere volentes
Precioſa pericula fodit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Proſa · vi · libri ſecundi ··

QUid ãt de dignitatibus potentiaq̃ꝫ diſſe rã quas vos verae dignitatis ac poteſta tis inſcij coelo exequatis · q̃ ſi in iprobiſſimum queq̃ꝫ cecederint · q̃ incendia flãmis aetnae eruc tantibus quod diluuiũ · tãtas ſtrages dederint Certe vti meminiſſe te arbitror ꝯſulare iperiuꝫ quod libertatis p̃ncipiũ fuerat ob ſuperbiã cõ ſulum vrĩ veteres abolere cupierũt · Qui ob eã dem ſuperbiã p̃us regium de ciuitate nomẽ ab ſtulerãt At ſi qñ qd̕ prarꝫ ẽ prob̃ honores defe rantur · quid in eis aliud quã probitas vtentiũ placet · Ita fit vt non v̾tutibus ex dignitate · ſꝫ ex v̾tute dignitatibus honor accedat Quae vero ẽ iſta veſtra expetibili ac p̃clara potentia Nonne o terrena animalia conſideratis quib? p̃ſidere videamini · Num ſi inter mures videres vnũ aliquez ius ſibi ac poteſtatẽ prae caeteris vendicantẽ quanto mouereris cachinno · Quid vero ſi ſpectes corpus imbecillius homine repe rire queas quos ſaepe muſcularꝫ q̃ꝫ vel morſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vel in ſecreta q̄qꝫ reptantium necat introitus·
Quo vero q̄ſq̄ꝫ in quēpiā niſi in ſolū corpus
et quod ē infra corpus fortunam loquor poſſit
exercere· Num vnq̄ꝫ libero iperabis animo Nū
mentē firma ſibi ratio ē coherentē de ſtatu ꝓpe
quietis amouebis· Cum liberum quendā virū
ſupplicijs ſe quidā tyrannus ad acturū puta
ret· vt aduerſum ſe factae cōiurationis ɔſcios
proderet linguā ille momordit atq̄ꝫ abſcidit
et in os ſeuientis tyrāni abiecit· Ita cruciatus
quos putabat tyrannus materiā crudelitatis
vir ſapiens fecit eſſe virtutis· Quid āt ē quod
in alium quiſquam poſſit facere· quod ſuſtine
re ab alio ipſe non poſſit· Buſiridem accepiꝰ
necare hoſpites ſolitum· ab Hercule hoſpite fu
iſſe mactatum· Regulus plures penorū bello
captos in vincula cōiecerat ſꝫ mox ipſe victorꝫ
catenis manus prebuit· Ullam ne igitur eius
hominis potentiā putas· qui quod ipſe in alio
poteſt ne id in ſe alter valeat efficere nō poſſit
Ad haec. Si ipſis dignitatibus ac poteſtatibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ineē aliq̄d naturał ac ꝓprij boni nūq̄ȝ peſſimis
ꝓueniret· Nec ei ſoli ſolet aduerſa ſociari Natu
re reſpuit vt ꝯtraria q̄q̄ȝ iungant᷑ Ita cū peſſi
mos plerūȝ dignitatib⁹ fungi dubiū n̄ ſit illđ
etiā liquet natura ſui bona nō eē q̄ ſe peſſimis
hærere patiant᷑· Qđ q̄dem de cūctis fortunæ
muneribꝰ dignꝰ exiſtimari pt· q̄ ad iprobiſſi
mū queq̄ȝ vberiora ꝓueniūt De q̄bus etiā illđ
ꝯſiderādū puto qđ nemo dubitat eſſe fortē cui
fortitudinē ineē ꝯſpexerit Et cuicūȝ velocitas
adeſt maīfeſtū ē eē velocē Sic muſica q̄de mu
ſicos· medicina medicos· rhetorica rhetores· fa
cit· Agit ei cuiuſ rei natura qđ ꝓpriū ē· nec ꝯtra
riaꝝ reꝝ miſcet᷑ effectibus· ſ ultro q̄ ſūt ad
uerſa depellit Atq̄ nec opes iexpletā extingue
re auariciā q̄unt· Nec ptās ſui cōpotē facit· quē
viciosae libidines inſolubilibꝰ aſtrictū retinēt
catenis Et collecta iprobis dignitas nō mō n̄
efficit dignos· ſ ꝓdit potius ⁊ oſtentat indi
gnos· Cur ita ꝓuenit Gaudetis ei ſeſe res aliť
habentes falſis cōpellere noībus q̄ facile reꝝ ipa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

rũ redarguunt effectũ· Itaꝫ nec illæ diuitiæ
nec illa potẽtia·nec hæc dignitaſ iure appellãi
p̃t· Poſtremo idẽ de tota forma ↄcludere licꝫ
in q̃ nihil expetendũ·nihil natiuæ bonitatis in
eſſe maifeſtũ ẽ· Quæ nec ſe bonis ſemp̲ adiun
git· ꝛ bonos q̃bus fuerit adiuncta nõ efficiat·

¶ Metꝛ ſextũ libri ſecũdi·

NOuimus q̃ntas dederit ruinaſ· Vrbe flã
mata p̃ribuꝫ cæſis Fratre qui quondã
ferus interẽpto· Matris effuſo maduit cruore·
Corpus ꝛ viſu gelidũ perrãs Ora non tinxit
lachrymis ·ſꝫ eẽ Cẽſor extingui potuit decoris·
Hic tñ ſceptro populos regebat
Quos videt condẽs radios ſub vndas
Phœbus extremo veniẽs ab ab ortu·
Quos premunt ſeptẽ gelidi triones Quos no
thus ſicco vioẽlt⁹ æſtu Torrꝫ ardẽtes recoquẽs
harenas Celſa num tandem valuit p̃tas
Vertere praui rabiem Neronis
Heu grauẽ ſortẽ quotiens iniquus
Additur ſeuo gladius veneno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Proſa · vij · ſecūdi libri ·

Tum ego ſcis inquā ipſa minimū nobis
ābitionē mortaliū rerū fuiſſe dn̄atam · ſʒ
materiā gerendis rebus optauim9 · quo ne vir
tus tacita ɔſeneſceret · P · At illa Atq̄ hoc vnū
ē quod pr̄ātes q̄dem natura mētes · ſʒ nōdum
ad extremū manū v̄tutū ꝑfectione ꝑductas
allicere poſſit glorie ſcʒ cupido ⁊ optimoꝝ in rē
publicā fama meritoꝝ · Quae q̄ʒſit exiles ⁊ to
tius ponderis vacua ſic ɔſidera · Oēm terrae ābi
tum ſicuti aſtrologicis demōſtrationib9 accepi
ſti ad coeli ſpaciū puncti ɔſtat obtinere rōeʒ
Id ē vt ſi ad celeſtis globi magnitudinē ɔfera
tur · nihil ſpacij prorſus hr̄e iudicet Cui9 igit̄
tā exigue in mūdo regionis q̄rta fere portio ē ·
ſicut Ptolomeo ꝓbante didiciſti · q̄ a nob co
gnitis animātibus incolat Hinc q̄rtae ſi q̄ntuʒ
maria paludeſqʒ premunt · quantūqʒ ſiti vaſta
regio diſtendit cogitatione ſubtraxeris · vix
anguſtiſſima inhabitandi hominibus area re
linquetur In hoc minimo igit̄ puncti quoddā

pũcto arcũſepti atq; cõcluſi· de ꝑuulgãda fa
ma de ꝓferẽdo noie cogitatis At q̃d hȝ amplũ
magnificũq; gloria tam ãguſtis exiguiſq; li
mitibus arctata· Adde q hoc ipſũ breuis ha
bitaculi ſeptũ plures incolũt nationes· lingua
moribus· totius vitæ rõe diſtãtes· ad quas tũ
difficultate itinerꝝ tũ loq̃ndi diuerſitate· tũ cõ
mercij inſolẽtia· non mõ fama hoim ſingulorꝝ·
ſed nec vrbiũ q̃dem ꝑuenire q̃at· Aetate deniq;
Marci· Tullij ſicut ipſe quodã loco ſignificat
nõdũ caucaſũ montẽ romanæ reipublicæ fama
tranſcẽderat Et erat tũc adulta· partis etiã cæ
teriſq; id locorꝝ gẽtibus formidoloſa Vides ne
igitur quã ſit ãguſta q̃ȝ ꝯpreſſa gloria quã di
latare ac ꝓpagare laboratis An vbi romãi no
minis tranſire fama neq̃t· romani hois gloria ꝓ
gredietur· Quid q̃d diuerſarꝝ gentiũ mores in
ter ſe atq; iſtituta diſcordãt· vt q̃d apud ali
os laude· apud alios ſupplicio dignũ iudicet·
Quo fit vt ſi quẽ famæ ꝑdicatio delectet· huic
in plurimos populos nomẽ proferre nullo mõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

condücat Erit igit᷑ puägata inter ſuos gloria
q̄ſq; ↄtentus · ⁊ int̄ vnius gētis terminos p̄cla
ra illa famæ imōꝛlitas coartabitur Sȝ q̄m mul
tos clariſſimos ſuis tp̄ibus viros ſcp̄toꝝ iop̄ſ
deleuit obliuio Quanq̄ȝ quid ipſe ſcripta ꝓfi
ciūt q̄ cū ſuis auctoꝛibus p̄mit longioꝛ atqȝ ob
ſcura vetuſtas Vos vero immōꝛlitatē vob̄ ꝓpa
gare videmi cū futuri famā tp̄is cogitatis · qđ
ſi ad æternitatis ifinita ſpacia ꝑtractes · q̄d ha
bes q̄ de nōis tui diuturnitate læteris · Vnius
etenī moꝛa mo mēti ſi decē millibus ↄferat᷑ ānis
qm̄ vtrūq; ſpaciū definitū · minimā licet hȝ tn̄
aliquā ꝓpoꝛtionē At hic ipſe numerus annoꝝ
eiuſq; q̄ntumlibet multiplex ad interminabilē
diuturnitatē ne ↄparari q̄dem p̄t Etenī finitis
ad ſe inuicē fuerit q̄dā · infiniti vero atq; finiti
nulla vnq̄ȝ poterit eē collatio Ita fit vt quanti
cūqȝ ꝓlixi tp̄is fama ſi cū iexhauſta æternita
te cogitet᷑ · nō ꝑua ſed plane nulla eē videatur
Vos aūt niſi ad populares aures ianeſq; rumo
res recte facere neſcitis Et relicta ↄſcientiæ vir

tutiſq; prãntia de alienis p̄mia ſermũculis po
ſtulatis · Accepi in huiuſmodi arrogãtiæ leui
tate quã feſtiue aliq̃s illuſerit · Nã cũ q̇dã ad
orſus eſſet hoiem ɔtumelijs · q̃ non ad verae vir
tutis vſũ · ſ; ad ſupbam gl'am falſũ ſibi philo
ſophi nomẽ ĩduerat · adieciſſetq; iã ſe ſciturum
an ille philoſophus eſſet ſiq̇dem illatas ĩiurias
leuiter patiẽterq; toleraſſet Ille patientiã pau
liſper aſſumpſit · acceptaq; ɔtumelia velut ĩſul
tãs ira tandẽ inq̃t Intelligis ne me eẽ pħm Tũ
ille nimiũ mordaciter · intellexerã inquit ſi tacu
iſſes Quid autẽ eſt quod ad p̄ſtãtes viros de
his ei ſermo ẽ · qui v̇tute gloriã petunt · quid in
quã ẽ quod ad hos de fama poſt reſolutũ mor
te ſup̄ma corpus attineat · Nã ſi quod noſtræ
rationes credi vetant toti moriunt̃ hoies · nulla
ẽ omnino gloria · cũ is cuius ea eſſe dicat̃ nõ oi
ño · Sin vero bene ſibi mẽs conſcia terreno car
cere reſoluta coelũ libera petit · nonne omnẽ ter
renũ negocium ſpernet · q̃ ſe coelo fruens terre
nis gaudet exemptã ·

Metrū· vij· libri ſecundi

Quicūqz ſolā mēte p̄capiti petit Summūqz
putat glām Late patentis ætheris cernat
plagas Arctūqz terraꝝ ſitū Breuē replere nō
valentis ambitū· Pudebit aucti nois Quid o
ſupbi colla mōrli iugo Fruſtra leuare geſtiūt
Licet remotos fama p populos meās Diffuſa
linguas explicet· Et magna titul' fulgeat cla
ris domus · Mors ſpernit altā glām · Inuoluit
humile pariter ⁊ celſū caput· Aequatqz ſūmis
infima· Vbi nūc fidelis oſſa· Fabricij manent
Quid brutus aut rigidus cato Signat ſuper
ſtes fama tenuis paucul' Inane nomē lrīs Sz
q̄d decora nouim' vocabula· Nū ſcire ↄſūptos
dat' Iacetis ergo ꝑſus ignorabiles Nec fama
notos efficit· Qđ ſi putatis lōgius vitā trahi·
Mortalis aura nois· Cū ſera vobis rapiet hoc
etiā dies Iā vos ſecunda mors manet

Proſa· viij· libri ſecundi

Sed ne me inexorabile cōtra fortunam
bellum gerere putes Eſt aliqn̄ cuz de

hoibus illa fallax nō nihil boni mereat᷑ · tū ſcʒ
cū ſe apit cū frōtem detegit moreſqȝ pfitet᷑ · Nō
dū forte q̄d loquar intelligis · Mirꝫ ē quod d
cere geſtio · eoqȝ ſniām v̄bis explicare vix q̄o
Etenī plus reor hoibus aduerſā q̄ȝ pſperaȝ pro
deſſe fortunā · Illa ei ſemp ſpē fœlicitatis cum
videt᷑ blanda mentit᷑ · Haec ſemp vera cū ſe in
ſtabilē mutatione demōſtrat · Illa fallit · haec i
ſtruit · Illa mēdaciū ſpecie bonoꝝ mētes fruē
tiū ligat · haec cognitiōe fragilis fœlicitatis ab
ſoluit · Itaqȝ illā videas vētoſā fluentē · ſuiqȝ ſē
per ignarā Hāc ſobriā ſuccinctāȝ ⁊ ipſius ad
uerſitatis exercitatione prudētē Poſtremo foe
lix a vero bono devios blādicijs trahit · aduer
ſa plærūqȝ ad vera bona reducēs velut vnco re
trahit An hoc int̄ minima æſtimādū putas q̄d
amicoꝝ tibi fideliū mētes haec aſpera · haec hor
ribil᷑ fortuna detexit Haec t̄ certos ſodaliū vul
tus ābiguoſqȝ ſecreuit · Diſcedēs ſuos abſtulit
tuos reliquit Quāti hoc integer ⁊ vt videbaris
tibi fortunatus emiſſes Deſine nunc amiſſas o

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

pes q̄rere· quod p̄ciosissimum diuitiarum genus ē amicos inuenisti

¶ Metrū· viij· libri secundi

Quod mūdus stabili fide Cōcordes variat vices Q̄d pugnātia semina Fœdus ꝑpetuū tenēt Quod phœbus roseū diē Curru ꝓuehit aureo Ut q̄s duxerit hesperus Phoebe noctibus iperiet· Ut fluctus auidū mare Certo fine coerceat· Ne terris liceat vagis Latos tendere terminos Hāc rerum seriē ligat Terras ac pelagus regens· Et coelo iperitans amor· Hic si frena remiserit· Quicq̄d nūc amat inuicē Bellū continuo geret· Et quā nunc socia fide· Pulchris motibus incitāt Certāt soluere machinā Hic sanctos populos q̄z Iunctos foedere continet· Hic et coniugij sacrū· Castis nectit amoribus Hic fidis etiā sua· Dictat iura sodalibus O foelix hoim genus· Si vrōs animos amor· Quo coelū regitur regat

¶ Finitur hic liber secūdus de consolatione philosophiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Proſa·pͥma·libri tercij·

TAm cantū illa finierat·cū me audiendi auidū ſtupenteq; arrectis adhuc auribus carminis mulcedo defixerat· Itaq; paulo poſt o inquā ſummū laſſoꝝ ſolamen animoꝝ quantū me vel ſententiarū pondere·vel canendi etiā iucūditate refouiſti·adeo vt me iam poſt hac imparem fortunae ictibus nō arbitrer Ita q; remedia q̄ pauloante acriora eſſe dicebas· non modo non perhorreſco·ſed audiēdi auid⁹ vehementer efflagito·P·Tum illa·Senſi inquit cum vba noſtra tacitus attentuſq; rapiebas·eumq; tuae mentis habitū vel expectaui vel quod eſt verius ipſa perfeci·Talia ſūt q̄ppe quae reſtant vt deguſtata quidem mordeāt Interius autem recepta dulceſcant Sed q tu te audiendi auidum dicis quanto ardore flagͣres·ſi quonam te ducere aggrediamur agnoſceres·B·Quonam inquam·P·Ad veram inquit faelicitatē quam tuus quoq; ſomniat animus·ſed occupato ad imagines viſu ipſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

illã non ꝑt intueri. B. Tum ego. fac obſecro
ⁿ q̄ ſit illa vera ſine cũctatiõe demõſtra P. Fa
ciã inquit illa tui cã libenter. ſꝫ q̄ tibi cã notior ẽ
eã ꝑus deſignare vbis atq; infõrre conabor. vt
ea ꝑſpecta cũ in ↄtrariã partẽ flexeris oculos
vere ſpeamẽ btitudinis poſſis agnoſcere.

¶ Metꝝ pͥmum libri tercij

Qui ſerere ingenuũ volet agrum. Libe
rat arua prius frutiabus Falce rubos
filiceq; reſecat. Vt noua fruge grauis ceres eat
Dulcior ẽ apium mage labor Si malus ora ꝑ
us ſapor ẽdat. Gratius aſtra nitent vbi notus
Deſinit hymbriferos dare ſonos Lucifer vt te
nebras pepulerit. Pulchra dies roſeos agit e
quos. Tu q̄ꝫ falſa tuens bona. prius.
Incipe colla iugo retrahere
Vera de hinc animũ ſubierint

¶ Proſa. ij. libri tercij.

Tum defixo paululum viſu ⁊ velut in
anguſtam ſuæ mentis ſedem recepta
ſic cœpit. P. Ois mõrliũ cura quã multipliciũ

ſtudioꝝ labor exercet· diuerſo q̄dem calle pro
cedit· ſed ad vnā tñ beatitudinis finē nitit̄ per
uenire Id autē eſt bonū quo quis adepto nihil
vlterius deſiderare queat Quod q̄dem ē oim ſū
mum bonoꝝ· cunctaq; intra ſe cōtinens bona·
Cui ſi quid abforet ſūmum eſſe nō poſſet· q̄m
relinq̄retur extrinſecus quod poſſet optari Li
quet igitur eē beatitudinē ſtatū bonoꝝ oiū ag
gregatione pfectū· Hūc vti diximus diuerſo
tramite mortales oēs conātur adipiſci Eſt eñ
mentibus hoim veri boni naturaliter inſerta cu
piditas ſed ad falſa deuius error abducat Quo
rum q̄dem alij ſummū eē bonū nihilo indigere
credētes· vt diuitijs affluāt elaborāt Alij vero
bonū quod ſit digniſſimū veneratione iudican
tes adeptis honoribus reuerēdi ciuibus ſuis eſſe
nitunt̄ Sunt q̄ ſummū bonū in ſūma potentia
eſſe conſtituant· hi vel regnare ipſi volunt· vel
regnātibus adhærere conātur At quibus opti
mū quiddā claritas videtur· hi vel belli vel pa
cis artibus glorioſū nomen ꝓpagare feſtinant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Plurimi vero boni frem̃ gaudio laeticiaq; meti
unt᷑ · hi foelicisſimū putant voluptate defluere
Sunt etiã q̃ boꝝ fines cauſaꝫ alterutro permu
tãt · vt q̃ diuitias ob potẽtiã voluptateſq; desi
derãt · ⁊ qui potentiã · ſeu pecuniae cã · ſeu profe
rẽdi noĩs petũt · In his igit᷑ caeteriſq; talib⁹ huã
noꝝ actuũ votoꝝq; verſatur intentio · veluti
nobilitas fauorq; popularis q̃ vident᷑ quãdã
claritudinẽ ꝯparare Vxor ac liberi q̃ iucũditatis
grã petunt᷑ Amicoꝝ vero qd̾ ſciſſimum quidẽ
gen⁹ ẽ nõ in fortuna · ſꝫ in v̾tute numerat᷑ Reli
quũ vero ⁊ potentiae cã · vel delectationi⁹ aſſumi
t᷑ Iã vero corpis bona ꝓmptum ẽ vt ad ſuperi
ora referãtur · Robur ei magnitudoq; videt̃ur
p̃ſtãre valentiã · pulchritudoq; velocitas celebri
tatem · ſalubritas voluptatẽ · Quibus oĩbus ſo
lam beatitudinẽ deſiderari liquet Nã qd̾ quiſꝫ p̄
caeteris petit id ſũmũ iudicat eſſe bonũ Sꝫ ſum
mũ bonũ eſſe beatitudinẽ definim⁹ · Quare bea
tum iudicat eẽ ſtatum quẽ p̄ caeteris quiſq; de
ſiderat · Habes igitur ante oculos ꝓpoſitã fere

formam foelicitatis humanae · opes · honores ·
potentiã · gloriã · voluptates Quae quidem ſola
conſiderans Epicurus · cõſequenter ſibi ſũmuꝫ
bonũ voluptatẽ eſſe cõſtituit · eo ꝙ caetera oĩa
iucunditatẽ animo videantur afferre · ſed ad
hoĩem ſtudia reuertor quoꝝ animus etſi cali
gante memoria · tamen bonũ ſummũ repetit · ſ3
velut ebrius domũ quo tramite reuertatᷣ igno
rat · Nũ enim videntur errare qui nihilo indige
re nituntur · Atqui non eſt aliud quod aeque
perficere beatitudĩẽ poſſit quã copioſus bono
rum omniũ ſtatus nec alieni egẽs · ſed ſibiipſi
efficiens · Num vero labuntur hi · qui quod ſit
optimũ id etiam reuerentiae cultu digniſſimum
putãt · Minime · Neq3 enĩ vile quiddã contẽnẽ
dum ẽ · quod adipiſci oĩm fere mortaliũ labo
rat intentio An in bonis non ẽ numerãda poten
tia · Quid igitur · Nũ imbecillũ ac ſine viribus
aeſtimandũ eſt quod oĩbus rebus conſtat eẽ p
ſtantius An claritudo nihil pendenda ẽ · ſed ſe
queſtrari nequit · quin oẽ quod excellentiſſimũ

ſit id etiã videatᷣ eẽ clariſſimũ Nã non eẽ anxi
am triſteq; beatitudinẽ nec doloribus moleſti
iſq; ſubiectã . q̃d attinet dicere . qñ in minimis
q̊q; rebus id appetitᷣ id qđ hrẽ fruiq; delectet .
Atqui haec ſunt q̃ adipiſci hoĩes volũt eaq; de
cauſa diuitias . dignitates . regna . gloriã . volu
ptateſq; deſiderãt . ꝙ per haec ſibi ſufficiẽtiam
reuerentiã . pontentiã . celebritatẽ laeticiã credũt
venturã . Bonũ ẽ igitur quod tã diuerſis ſtu
diis hoĩes petunt In quo quãta ſit naturae vis
facile monſtratᷣ . cũ licet variae diſſidẽteſq; ſentẽ
tiae . tñ in diligendo boni finẽ cõſentiunt

Metꝝ . ij . libri tercij

Quantas reꝝ flectat habenas Natura
potens q̃bus im̃menſum . Legibus orbẽ
ꝓuida ſeruet Strĩgatq; ligans irre ſoluto Sin
gula nexu placet arguto . Fidibus lentis pro
mere cantu . Quamuis peni pulchra leones Vin
cula geſtent . manibuſq; datas Captent eſcas
metuãtq; trucẽ . Soliti verbera ferre mgr̃m
Si cruor horrida tinxerat ora . Reſides olim re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

redeũt animi Fremituq; graui meminere ſui La
xant nodis colla ſolutis · Primuſq; lacer dente
cruēto · Domitor rabidas imbuit iras Quæ ca
nit altis garrula ramis · Ales caueæ claudit an
tro · Huic licet illita pocula melle · Largaſq; dā
pes dulci ſtudio · Ludens hoim cura miniſtret ·
Si tñ arcto ſaliens tecto Nemoꝝ gratas vide
rit vmbras Sparſas pedib9 ꝓterit eſcas Sil
uas tm̄ mœſta reqrit · Siluis dulci voce ſuſur
rat · Validis quondā viribus acta · Pronū fle
ctit vga cacumē Hanc ſi curuās dextra remiſe
rit · Recto ſpectat vertice cœlū Cadit heſperi
as phœbus in vndas Sed ſecreto tramite rur
ſus Currū ſolitos vertit ad ortus · Repetūt ꝓp
os q̄q; recurſus Redituq; ſuo ſingula gaudēt
Nec manet vlli traditus ordo · Niſi qđ fini iun
xerit ortū · Stabileq; ſui fecerit orbē ·

¶ Proſa · iij · libri tercij

Vos q̄q; o terrena animalia tenui licet ima
gine vr̄m tamen pncipium ſomniatis
Verūq; illum beatitudinis finē licet minime per

ſpicaci· qualicūqȝ tñ cogitatione proſpiciatis·
eoqȝ vos ⁊ ad verꝫ bonuȝ naturalis ducat inten
tio ⁊ ab eodē multiplex error abducat Conſide
ra nāqȝ an per ea q̄bus ſe hoies adepturos bea
titudinē putāt·ad deſtinatū finē valeant per
uenire· Si ei vel pecunia vel honores caeteraqȝ
tale quid afferāt cui nihil bonoꝝ abeſſe videa
tur·nos q̄ȝ fateamur fieri aliquos hoꝝ adeptio
ne foelices Qd ſi neqȝ id valent efficere quod
ꝓmittunt·bonis atqȝ pluribus carēt·nonne liq̄
do falſa in eis beatitudinis ſpēs dephendit̃ Pri
mum igit̃ teipſū qui pauloante diuitijs afflue
bas interrogo Int illas abundantiſſimas opeſ
nunquā ne animum tuū concepta ex qualibet
iniuria cōfundit anxietas B· Atqui inq̄ȝ tam
libero me fuiſſe aio quin aliquid ſemp angerer
reminiſci nequeo· P· Nōne qz aberat qd abeſſe
non velles ·vel aderat qd adeſſe noluiſſes ·B·
Ita ē inq̄ȝ· P· Illius igit̃ pñtiam·huius abſē
tiam deſiderabas ·B· Confiteor inquam· P
Eget vero inq̄t eo qd quiſ deſiderat·B· Egȝ

inquam. P. Qui vero eget aliquo non eſt vſ
qꝫq̄qꝫ ſibi iſufficiens. B. Minime inq̄m P. Tu
itaqꝫ hanc ſufficientiā plenus inq̄t opibuſ ſuſ
tinebas B. Quidni inquā. P. Opes igit̄ nihi
lo indigentē ſufficientēqꝫ ſibi facere nequeunt
Et hoc erat quod ꝑmittere videbant̄. Atqui
hoc q̄ꝫ maxime conſiderādum puto. ꝙ nihil ha
beat ſuapte natura pecunia. vt his a quib⁹ poſ
ſidet̄ inuitis nequeat auferri. B. Fateor inq̄m
P. Quidni fateare. cū eam quotidie valentior
aliquis eripiat inuito. Vnde enim forenſes q̄ri
moniae niſi ꝙ vel vi ł fraude nolentibus pecu
niae repetunt̄ ereptae. B. Ita eſt inquam. P.
Egebit igitur inquit extrinſecus petito preſi
dio quo ſuam pecuniam quiſqꝫ tueat̄. B. q̄s
id inquam neget. P. Atqui non egeret eo niſi
poſſideret pecuniā quā poſſet amittere. B. Du
bitari inquam nequit. P. In contrariū igitur
relapſa res ē. Nam q̄ ſufficiētes ſibi facere puta
bant̄ opes. alieno potius preſidio faciunt indi
gentes. Quis autem modus eſt quo pellatur

diuitijs indigentia. Num ei diuites eſurire neq̄
unt. Nū urire non poſſunt. Nū frigus hyber
num pecunioſoꝝ mēbra non ſentiūt. Sed ad
eſt inq̄es opulentiꝰ quo famē ſatient. quo ſitim
frigusꝫ depellāt. ſed hoc modo ꝯſolari quidē di
uitijs indigentia poteſt. ſed auferri penitus nō
poteſt Nam ſi haec hians ſemper atq3 aliquid
poſcens opibus expletur maneat neceſſe eſt
q̄ poſſit expleri Taceo ꝙ naturae minimum ꝙ
auariciae nihil ſatis ē. Quare ſi opes nec ſūmo
uere indigentiā poſſunt. ⁊ ipſe ſuā faciunt. q̄d
ē ꝙ eas ſufficientiā pſtāre credatis

¶ Metrum. iij. libri tercij

QVāuis fluēte diues auri gurgite Nō ex
pleturas cogat auarus opes Oneretq3
bacas colla rubri littoris. Ruraq3 cēteno ſcin
dat opima boue Nec cura mordax deſerit ſup
ſtitē. Defunctūq3 leues non comitātur opes.

¶ Proſa. iiij. libri tercij

SEd dignitates honorabilē3 reuerēdum
q3 cui prouenerint reddunt Nū vis ea

ē magiſtratibus vt vtētium mētibus v̄tutes iſe
rāt· vicia depellant· Atq̄ non fugare ſꝫ illuſtrāe
potiuſ nequiciā ſolent· Quo fit vt indignemur
eas ſaepe nequiſſimis hoīb9 ↄtigiſſe Unde catul
lus licet in curuli Nomiū ſedentē· ſtrumā tamē
appellat· Vides ne quantū malis dedecus adij
ciant dignitates Atq̄ minus eoꝝ patebit indi
gnitas ſi nullis honoribus inclareſcāt Tu q̄ꝫ nū
tādem tot periculis adduci potuiſti· vt cū· De
corato gerere magiſtratū putaēs· cū in eo mē
tē nequiſſimi ſcurrae delatoriſ qꝫ reſpiceres Nō
ei poſſu9 ob hōres reuerētia dignos iudicaē· q̄s
ipſis honoribus iudicam9 idignos At ſi quem
ſapientia p̄ditū videres· nū poſſes eū ꝉ reueren
tia· vel ea qua p̄ditus ē ſapīa non dignū puta
re· B· Minime· P· Ineſt ei dignitas ꝓpa v̄tu
ti quā ꝓtinus in eos q̄bus fuerit adiuncta trāſ
fundit· Quod qꝛ populares facere neq̄unt ho
nores· liquet eos ꝓpriam dignitatis pulchritu
dinē non hr̄ē· In quo illud ē aīaduertendum
magis Nā ſi eo abiectioꝛ ē quo magis a pluri

bus quibꝫ ↄtēnit᷑ · cū reuerēdos facere neq̄at q̄s
pluribus oñtat · deſpectiōres potius ĩprobos di
gnitas facit Verꝫ nō ĩpune Reddūt nāqꝫ ĩpro
bi parē dignitatibus vicē q̄s ſua ↄtagione cō
maculāt · Atqꝫ vt agnoſcas verā illā reuerētiā
ꝑ has vmbratiles dignitates nō poſſe ↄtingere
ſic collige Si q̄s multiplici ↄſulatu functus in
barbaraꝝ nationeꝝ forte deuenerit · venerādū ne
barbaris honor faciet · Atq̄ ſi hoc naturale muꝰ
dignitatibus foret · ab officio ſuo quoq̄ gētiū
nullo modo ceſſaret · Sic ignis vbiqꝫ terrarum
nūq̄ꝫ tñ calere deſiſtit · ſꝫ qm̄ id eis non ꝓpa vis
ſed hoim fallax ānectit opinio · vaneſcūt ilico
cū ad eos venerit q̄ dignitates eas eē nō aeſti
mant · ſed hoc apud exteras nationes Int̄ eos
vero apud quos ortae ſūt · nū ꝑpetuo ꝑdurāt
Atq̄ p̄fectura magna olim ptās · nūc ināne no
mē ⁊ ſenatoriȷ̄ cēſes ḡuis ſarcina · Si q̄s quōdā
populi curaſſꝫ annonā magnus habebat᷑ · nūc
ea p̄fectura q̄d abiectius · Vt eñ pauloāte di
ximꝰ qđ nihil hꝫ ꝓpriȷ̄ decoris opinione vtētiū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

nūc ſplēdorē accipit·nūc amittit· Si igiť reue
rendos facere nequūt dignitates · ſi vltro ipro
boꝝ contagione ſordeſcunt·ſi mutatione tpm
ſplēdere deſinūt· ſi gentiū æſtiatione vileſcūt
Quid ē quod in ſe expetēdæ pulchritudinis
habeant·nedū alijs preſtent·

Metrū·iiij·libri tercij·

QUāuis ſe tyrio ſupbus oſtro·Comeret
Et niueis lapillis Inuiſus tñ oībus vige
bat·Luxuriæ·Nero ſeuiētis Sed quondā da
bat iprobis verēdis P̄ribus indecores curules
Quis illos igiť putet beatos·Quos miſeri tri
buunt honores

Proſā·v·tercij libri·

AN vero regna regūq; familiaritas efficere
potentē valēt Quidni qñ eoꝝ fœlicitas ꝑ
petuo ꝑdurat Atq̄ plena ē exēploꝝ vetuſtas
Plena etiā pñs ætas q̄ regis fœlicitatē calami
tate mutauerit·O p̄clara potētia q̄ ne ad cōſer
uationē q̄dē ſui ſatis efficax inuenit̄ Qd ſi hæc
regnoꝝ ptās beatitudinis auctor eſt·Nonne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ſi q̄ p̱te deſuerit · foelicitatē minuat · miſeriā im
portet · ſed quāuis late humana tēdant̃ iperia
plures ncc̄e ē gentes reliqui q̄bus regū quiſq;
nō iperet · Qua vero parte beatos faciēs deſinit
ptās · hac impotētia ſubintrat q̄ miſeros facit ·
Hoc igit̃ mō maiorē regibus ineſſe ncc̄e ē miſe
riæ portionē · Exptus ſortis ſuæ periculoꝝ ty
rānus regni metus pēdentis ſupra v̉ticē gladij
terrore ſimulauit · Quæ ē igitur hæc ptās q̄ ſo
licitudinū morſus expellere · q̄ formidinū acu
leos vitare neq̄t · Atq̄ vellēt ipſi vixiſſe ſecuri
ſ; nequnt · Dehinc de ptāte gloriant̃ · An tu po
tentē cenſes quē videas velle qd̄ nō poſſit effice
re · Potentē cēſes q̄ ſatellite latus ābit · q̄ quos
terret ipſe pl9 metuit · Qui vt potēs eē videat̃
in ſeruientiū manu ſitis ē · Nā q̄d ego de regū
familiaribus diſſerā cū regna ipſa tātae imbecil
litatis plena demonſtrē · Quos q̄dem regia po
teſtas ſaepe incolumis · ſaepe āt lapſa pſternit
Nero · Senecā familiarē p̄caeptorēq; ſuum ad
eligendæ mortis coegit arbitrum · Papinianū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

diu inter aulicos potētē· militū gladijs Antoni
us obieat· Atq̄ vterqȝ potētiæ ſuae renūciare
voluerūt· quoꝝ· Seneca opes etiā ſuas tradere
Neroni ſeqȝ in ociū ꝯferre conatus ē· ſȝ dū rui
turos moles ipſa trabit neuť qd voluit effeat
Quæ ē igiť potētia quā ꝑtimeſcūt hn̄tes quā
nec cū hrē velis tutus ſis ⁊ cū deponere cupias
vitare nō poſſis An ꝑſidio ſūt amici quos non
ṽtus ſȝ fortūa ꝯciliat· ſȝ quē fœliatas amicū
feat· īfortuniū faciet inimicū Quae vero peſtis
efficacior ad nocendū quā familiaris inimicus

¶ Metrū· v· libri tercij

Qui ſe volet eē potētē Animos domet ille
feroces Nec victa libidīe colla Fœdis
ſummittat habenis Etenim licet indica longe·
Tellꝰ tua iura tremiſcat· Et ſeruiat vltima ty
le· Tn̄ atras pellere curas Miſeraſqȝ fugare q̄
relas Non poſſe potentia non ē

¶ Proſā· vi· tercij libri

Gloria vero q̄m fallax ſaepe turpis eſt·
Vn̄ nō iniuria tragicus exclamat· O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

gl'a gl'a millib? hoim mo͞rliu͞ nihil aliud facta
niſi auriu͞ inflatio magna· Plures ei magnum
ſaepe nomē falſis vulgi opinionibus abſtuler͞t
quo q͞d turpius excogitari p͞t· Nam q̄ falſo p̄
dicant᷑· ſuis ipſi nc͞c est laudibus erubeſcant·
Quae ſi etiā meritis conq̄ſitae ſint· quid tn̄ ſapi
entis adiecerint conſcientiae· q̄ bonum ſuum nō
populari rumore· ſed conſcientiae veritate m͞eti
tur Quod ſi hoc ipſu͞ ꝓpagaſſe nomen pulchꝝ
videtur· conſequens ē vt foedum non extendiſ
ſe iudicetur· Sed cum vti pauloante diſſerui·
Plures gētes nc͞c ſit eſſe ad quas vnius fama
hois nequeat ꝑuenire· fit vt quē tu aeſtias glo
rioſum eſſe· proxima parte terrarum videatur
inglorius Inter haec vero popularem gloriam
ne commemoratione quidem dignam puto· q̄
n͞ec iudicio vero prouenit· nec vnquam firma
perdurat Iam vero q̄ȝ ſit inan͞e· q̄ȝ futile nobi
litatis nomen quis non videat· q̄ ſi ad claritu
dinem refert᷑ aliena eſt· Videtur nāqȝ eē nobi
litas q͞dam de meritis veniēs laus parentu͞ Q᷑d

ſi claritudinē p̄dicatio faciat· illi ſūt clari neccē ē
q̄ p̄dicant᷑ Quare ſplēdidū te ſi tuā nō hēs· ali
ena claritudo nō efficiat· Quod ſi quid ē in nobili
tate bonū id eē arbitror ſolū· vt īpoſita nobili
bꝰ neccītudo videat᷑ ne a maiorꝝ v̾tute degenerēt

¶ Metrū· vi· libri tercij ·

OMne hoim genus in terris Simili ſurgit
ab ortu Vnus enim reꝝ pater ē· Vnus
q̄ cuncta miniſtrat· Ille dedit phebo radios
Dedit ꝛ cornua lunæ· Ille hoiēs etiam terris
Dedit ꝛ ſidera coelo Hic clauſit membris aīoſ
Celſa ſede petitos Mortales igit᷑ cunctos Edit
nobile germen· Quid genꝰ ꝛ p̄auos ſtrepitis
Si primordia veſtra Auctoremq3 deū ſpectes
Nullus degener extat Ni vicijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum·

¶ Proſa· vij· libri tercij·

QVid āt de corporis voluptatibus loq̄r
q̄rum appetentia quidem plena ē anxi
etatis ſatietas vero penitētiæ Quātos illæ mor
bos q̄3 intolerabiles dolores quaſi quedā frcm̄

neq̃ quae fruentium ſolet referre corporibus · q̃z motus q̃d habeat iocũditatis ignoro · Triſtes vero eẽ voluptatũ exitus q̃ſquis reminiſci libidinũ ſuarum volet intelliget Quae ſi beatos explicare pñt · nihil cauſae ẽ quin pecudes q̃z beatae eẽ dicant̃ · quarum omnis ad explẽdã corporalẽ lacunã feſtinat intẽtio honeſtiſſima q̃dem coniugis liberorum q̃z foret iocũditas · ſz nimis e natura dictũ ẽ · neſcio quẽ filios inueniſſe tortoẽs quorum q̃z ſit mordax q̃cũq̃z condicio ñeq̃z alias expertum te neq̃z nunc anxiũ necẽ ẽ admonere · In quo euripidis mei ſentẽtiã pbo · q̃ carẽtẽ liberis infortunio dixit eẽ foelicem

Metrum · vij · libri tercij

Habet hoc voluptas ois Stimulis agit fruẽtes Apiumq̃z par volantũ · Ubi grata mella fudit Fugit · et nimis tenaci · Ferit icta corda morſu

Proſa · viij · libri tercij

Nihil igitur dubium ẽ quin hae ad beatitudinem viae deuia q̃dam ſint · nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

eo queq̄ȝ valeāt ad qđ ſe pducturas eſſe pmit
tunt Quātis vero iplicate malis ſint breuiſſime
mōſtrabo. Quid ei. pecuniā te cōgregare cona
beris. ꝭ eripies habenti. Dignitatibus fulgere
velis. donāti ſupplicabis Et qu pire caeteros
honore cupis poſcēdi humilitate vileſces Potē
tiam ne deſideras. ſubiectoꝝ inſidijs obnoxius
periculis ſubiacebis Gloriā petis. ꝭ per aſpera
q̄qȝ diſtractus ſecurus eē deſiſtis Voluptariā
vitā degas. ꝭ q̄s non ſpernat atqȝ abijciat vi
liſſimae fragiliſſimaeqȝ rei corporis ſuitiū Jam
vero qui bona per ſe corpis ferūt. q̄ȝ exigua q̄ȝ
fragili poſſeſſione nitunt. Num ei elephantes
mole. thauros robore ſuperare poteritis Nū ty
gres velocitate pibitis Reſpicite coeli ſpaciuȝ
firitudinē. ſceleritatē Et aliqn̄ deſinite vilia imi
tari. Qđ qdem coelū non his potius ē q̄ȝ ſua q̄
regitur rōe mirādum. Formae vero nitor vt ra
pidus ē. vt velox et vernaliū floꝝ mutabilitate fu
gacior. Qđ ſi vt Ariſtoteles ait. linceis oculis
hoiēs vterent. vt eoꝝ viſus obſtātia q̄qȝ pene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

traret. nõne introſpectis viſceribꝫ illđ Alabia
dis ſupficie pulcherrimū corp⁹ turpiſſimū vide
ret᷑ Igit᷑ te pulchꝝ videri ñ tua natura. ſꝫ ocu
loꝝ ſpectãtiū reddit īfirmitas. ſꝫ æſtimate q̃ꝫ
vultis nimio corpis bona Dū ſciatis hoc qđ cū
qꝫ miramini triduanæ febris igniculo poſſe diſ
ſolui. Et q̃bꝫ oībꝫ illđ in ſūmā redigē licet. qꝑ
hæc nec prāre q̄ pollicent᷑ bona pn̄t. nec oīꝫ bo
noꝝ ꝯgregatiōe pfecta ſūt. ea nec ad beatitu
dinē q̃ſi q̃dā calles ferūt. nec btōs ipa pficiūt.

¶ Metrū. viij. libri tercij

Heu quā miſeros tramite deuio. Abducat
ignorantia. Non auꝝ in viridi q̄ritis ar
bore. Nec vite gemmas carpitis Non altis laq̄
os montibus abditis. Vt piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi Tyrrena cap
tatis vada. Ipſos quinetiā fluctibꝫ abditos.
Norūt receſſus æquoris Quæ gēmis niueis vn
da feracior Vel q̄ rubentis purpuræ. Necnon q̄
tenero piſce vel aſperis Preſtent echinis lito
ra. Sed quonam lateat quod cupiunt bonum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Reſcire caeci ſuſtinent. Et quod ſtelliferum trās abijt poli̅. Tellure dimerſi petu̅t Quid dignu̅ ſtolidis me̅tibꝰ iprecer. Opes honores a̅biant. Et cu̅ falſa g̃ui mole parauerit Tu̅ vera cognoſca̅t bona ¶ Proſa. ix. libri tercij

HActenus me̅dacis forma̅ foelicitatis oſtendiſſe ſuffecerit. qua̅ ſi perſpicaciter intueris. ordo eſt deinceps q̃ ſit vera mo̅ſtrare. B. Atq̃ video inqua̅ nec opibus ſufficie̅tia̅. nec regnis pote̅tia̅. nec reuere̅tiam dignitatibus. nec celebritate̅ glorie. nec leticia̅ voluptatibus poſſe contingere P. An etia̅ cauſas cur id ita ſit deprehendiſti. B. Tenui quide̅ veluti rimula mihi videor intueri. ſed ex te cognoſcere apertiꝰ malim. P. Atq̃ promptiſſima ratio e̅. Quod enim ſimplex indiuiſſumq; natura id error huma̅nis ſeparat. et a vero atq; perfecto ad falſu̅ imperfectu̅q; traducit An tu arbitraris quod nihilo indigeat egere potentia. B. Minime inquam P. Recte tu quidem. Nam ſi quid e̅ quod in vlla re imbecillioris valentie ſit in hac preſidi

o necē ē egeat alieno. B. Ita ē inquā P. Igi
tur ſufficientiæq; vna eadē ē natura. B. ſic vi
detur. P. Quod vero huius modi ſit ſpernen
dū ne eē cenſes. an cōtra re℞ oim veneratione
digniſſimū. B. At hoc inquā. ne dubitari qdē
pt. P. Addamus igit̄ ſufficiētiæ potētiæq; re
uerentiā. vt hæc tria vnū eē iudicemus B. Ad
damus ſiqdem vera volum⁹ ɔfiteri. P. qd igit̄
inquit. obſcu℞ ne hoc atq; ignobile cenſes eē
. an oī celebritate clariſſimū. Cōſidera vero ne
quod nihilo indigere qđ potētiſſimū. qđ hono
re digniſſimū eſſe conceſſū eſt egere claritudie
quam ſibi pſtare non poſſit. atq; ob id aliq ex
parte videat̄ obiectius B. Non poſſū inquam
quin hoc vti ē. ita etiā celeberrimū eſſe cōfitear
P. Conſequēs igit̄ ē. vt claritudinē ſuperiori
bus tribus nihil differre fateamur. B. Conſe
quit̄ inquā P. Quod igitur nullius egeat ali
eni quod ſuis cūcta viribus poſſit. quod ſit cla
rum atq; reuerēdum. nōne hoc iā conſtat eſſe
lætiſſimū. B. ſed vnde huic inquā tali mœror

vllus obrepat· ne cogitare quidem poſſum· P
Quare plenū eſſe lætitiæ ſiq̄dez ſuperiora ma
nebūt necē ē confiteri· Atq̄ illud q̄ȝ per eadem
neceſſariū ē· ſufficientiæ· potētiæ· claritudinis
reuerētiæ· iucūditatis · noīa quidē eē diuerſa·
nullo vero modo diſcrepare ſubſtātiā· B· Ne
ceſſe eſt inquā P· Hoc igitur quod ē vnū ſim
plexq̄ȝ natura· prauitas hoīm diſpertit· Et dū
rei q̄ partibus caret partem conatur adipiſci·
nec porcionē q̄ nulla ē· nec ipſa inquā minime
affectat aſſeq̄tur· B· Quonā mō inquam P
Qui diuitias inquit petit penuriæ fuga· de po
tētia nihil laborat· vilis obſcuriſ eſſe mauult·
multas etiā ſibi naturales q̊ȝ ſubtrahit volupta
tes ne pecuniā quā parauit amittat· Sȝ hoc mo
do ne ſufficientia quidē contingit ei quē valen
tia deſerit· quē moleſtia pūgit· quē vilitas ab
ijcit· quē recondit obſcuritas · Qui vero ſolum
poſſe deſiderat· profligat opes deſpiciat volupta
tes · honoreq̄ȝ potentia carētem· gloriā q̊ȝ nihili
pendit· ſed huic q̊ȝ q̄ȝ multa deficiat vides · ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ei vt aliqn̄ neccāriȷs egeat· vt anxietatibꝰ mor
deat᷑· Cūq; haec depellere neq̄at etiā qꝺ maxi
me patebat potēs eē desiſtit· Simil᷑ ratio cīrca de
honoribus gloria voluptatibus licz. Nā cū vnū qꝺ
q; bonū idē qꝺ caetera ſit q̄ſquis bonū aliq̄d ſine
caeteris petit· ne illud q̄dē qꝺ deſiderat apphen
dit· B· Quid igit᷑ inq̄m· P· Si q̄s cuncta ſi
mul cupiat adipiſci ſūmā q̄dem beatitudinis il
le velit· ſed num in his eā reperiet q̄ demonſtra
uimus id qꝺ pollicent᷑ nō poſſe conferre· B· Mi
nime inq̄m· P· In his igit᷑ q̄ ſingula q̄q; expe
tendorum pſtāre creduntur· beatitudo nullo mō
inueſtiganda ē· B· Fateor inq̄m· ⁊ hoc nihil
verius dici p̄t· P· Habes igit᷑ inquit ⁊ formaz
falſae foelicitatis ⁊ cauſas. Deflecte nunc i ad
uerſum mentis intuitū· ibi enī verā quam pmi
ſimus ſtatim videbis. B. Atq̄ haec inq̄m vel cae
co pſpicua eſt· eāq; tu pauloante monſtraſti
dū falſae cauſas aperire conābaris. Nā niſi fallor
ea vera ē ⁊ perfecta foelicitas q̄ ſufficientē· potē
tem· reuerēdum· celebrē· laetūq; perficiat· Atz

vt me interitus aīa aduertiſſe cognoſcas · q̄ vnū
boꝝ qm̄ idē cuncta ſūt veraciter pr̄āre p̄t · hāc
eē plenā beatitudinē ſine ābiguitate ꝯgnoſco
P · O te alūne hac opinione foelicē ſētio ſiqdē
hoc inq̄t adieceris B · Quidnā inq̄m · P · Eſſe
ne aliquid in his mortalibus caducaꝫ rebus pu
tas quod huiuſmodi ſtatū poſſit afferre · B ·
Minime inq̄m puto · Idq; a te nihil vt āplius
deſideret̄ oſtenſū eſt · P · Hec igitur ł imagi
nes veri boni vel imperfecta q̄dam dare bona
mortalibus videntur · veꝝ autē atq; ꝑfectum
bonum conferre non pn̄t · B · Aſſentior inquaꝫ
Philoſophia · Quoniaꝫ igitur agnouiſti quæ
vera illa ſit · q̄ autem beatitudinem mentiatur
nunc ſupereſt vt vnde verā hanc petere poſſis
agnoſcas · B · Id quidem inquam iam dudū
vehementer expecto · P · Sed cum vti in thi
meo platoni inquit noſtro placet In minimis
q̊q; rebus diuinum preſidium debeat implora
ri · quid nūc faciēdum cēſes · vt illius ſūmi boni
ſedē reperire mereamur · B · Inuocādū reꝝ oīꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

inq̄m prēm· quo ꝑtermiſſo nullū rite fundatur
exordiū P· Recte inq̄t ac ſic ita modulata ē

¶ Metrum· ix· libri tercij

O Qui perpetua mundū rōne gubernas·
Terrarū coeliqꝫ ſator qui tēpus ab æuo
Ire iubes ſtabiliſqꝫ manens das cūcta mouēri
Quē non externæ pepulerunt fingere cauſae·
Materiæ fluitātis opus veꝝ inſita ſūmi· For
ma boni liuore carēs· tu cuncta ſuꝑno Ducis
ab exēplo· pulchꝝ pulcherrimus ipſe Mūdū
mente gerens ſimiliqꝫ in imagine formās Per
fectaſqꝫ iubens ꝑfectum abſoluere ꝑtes· Tu
numeris elementa ligas vt frigora flammis·
Arida ꝯueniāt liquidis· ne purior ignis Euo
let· aut merſas deducant pondera terras· Tu tri
plicas mediam naturae cuncta mouentem
Connectēs aīam per ꝯſona mēbra reſoluis
Que cū ſecta duos motū glomerauit in orbes
In ſemet reditura meat mentēqꝫ ꝓfundam
Circuit ⁊ ſimili conuertit imagine coelum·
Tu cauſis aīas paribus vitaſqꝫ minores

Prouehis · et leuibus ſublimes curribꝰ aptās
In coelū terraq; ſeris q̄s lege benigna Ad te cō
uerſas reduci facis igne reuerti Da pater augu
ſtā menti conſcēdere ſedem · Da fontē luſtrare
boni · da luce reperta · In te cōſpicuos aīi defige
re viſus Diſſijce terrene nebulas et pōdera mo
lis Atq; tuo ſplēdore mica · tu nāq; ſerenū · Tu
requies trāquilla pijs te cernere finis · Principi
um · vector · dux · ſemita · terminus idē

¶ Proſa · x · libri tercij

Quoniam igitur q̄ ſit imperfecti · q̄ etiā
perfecti boni forma vidiſti · nunc de
monſtrādum reor quonā haec foelicitatis ꝑfe
ctio cōſtituta ſit · In quo illud p̄mum arbitror
requirēdum · an aliquod huiuſmodi bonū qua
le pauloante definiſti in reꝝ natura poſſit exiſ
tere · ne nos p̄ter rei ſubiecte veritatē caſſa co
gitationis imago decipiat · Sed q̄n exiſtat ſit
q; hoc veluti q̄dam oīm fons bonoꝝ negari ne
quit · Omne enī quod imperfectū eē dr · id dimi
nutione perfecti imꝑfectum eē ꝑbidet' Quo fit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vt ſi in quolibet gen̄ere iperfectū q̄d eſſe videa
tur · in eo pfectū q̄ȝ aliquid eſſe necē ſit · Etenī
pfectione ſublata vn̄ illud qđ impfectū phi
bet᷑ extiterit ne fingi quidem p̄t · Neqȝ eniȝ ab
diminutis inconſūmatiſ natura rerū coepit ex
ordium · ſed ab integris abſolutiſqȝ pcedens ·
in haec extrema atqȝ effoeta dilabit᷑ · Quod ſi
vti pauloan̄ monſtrauimus ē q̄dam boni fragi
lis inperfecta foelicitas eē aliquam ſolidā per
fectamqȝ non p̄t dubitari · B · Firmiſſime in
quā veriſſimeqȝ concluſum ē · P · Quo vero in
q̄t habitet ita conſidera Deū rerum oim princi
pem bonū eſſe cois humanoꝝ cōceptio probat
animoꝝ Nā cū deo nihil meliꝰ excogitari q̄at
id quo melius nihil ē bonū eſſe q̄s dubitat Ita
vero bonū eſſe deū rō demonſtrat · vt pfectum
q̄ȝ in eo bonū eē conuincat · Nā in tale ſit reꝝ oi
um pnceps eē non poterit · Erit enī eo pſtantiꝰ
aliquid · pfectū poſſidens bonū quod hoc pus
atqȝ ātiquus eē videat᷑ · Qia naqȝ perfecta mi
nus integris pora eſſe claruerunt · Quare ne in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

finitum ratio ꝑdeat confitēdum ē ſummū deum
ſummi perfectiqȝ boni eē pleniſſimum· ſed per
fectū bonū verā eſſe beatitudinem ↄſtituimus
Verā igitur beatitudinē in ſummo deo ſitā eſſe
necē eſt· P· Accipio inq̄m nec ē quod contra
dici vllo modo q̄at P· Sed queſo inq̄t te vide
q̄ȝid ſancte atqȝ inuiolabiliter ꝓbes ꝙ boni ſū
mi ſummū deū dixiꝰ eſſe pleniſſimū· P· Quo
nam inquit modo· P· Ne hunc rerum omniuȝ
patrem illud ſummū bonum quo plenuſ eſſe ꝓ
hibetur· vel extrinſecus accepiſſe· vel ita natu
raliter habere preſumas· quaſi habentis dei ha
bitaeqȝ beatitudinis diuerſam cogites eſſe ſub
ſtantiam Nam ſi extrinſecus acceptum puteſ
praeſtantius id quod dederit eo quod accepe
rit exiſtimare poſſis· Sed hunc eſſe rerum om
nium p̄clariſſimum digniſſime confitemur Q8
ſi natura quidem ineſt· ſed ratione diuerſū· cū
de rerum principe loquamur deo· fingat q̄ po
teſt quis haec diuerſa coniunxerit· Poſtremo
quod a qualibet re diuerſum ē· id nō eſt illud

a quo intelligit᷑ eſſe diuerſū· quare qđ a ſūmo
bono diuerſum ē· ſui natura id ſūmū bonū non
ē· qđ nefas ē de eo cogitare quo nihil ꝯſtat eſſe
prāntius · Omnino eī nullius rei natura ſuo pͥn
cipio melioꝛ poterit exiſtere Quare qđ oīm pͥn
cipiū ſit· id etiā ſui ſubſtātia ſummū eē bonum
veriſſima rōne cōcluſerim· P· Rectiſſime inq̄z
B· Sed ſūmum bonū beatitudinē eſſe cōceſſuz
ē· P· Ita ē inq̄m· B· Igitur deū eſſe ipſam be
atitudinē ncc̄e eſt confiteri P· Nec ꝑpoſitis in
quam p̄oꝛibus refragari queo ⁊ ab illis hoc il
latū conſeq̄ns eē ꝑſpicio· B· Reſpice iquit an
huic q̄ꝫ idē firmius appꝛobet᷑ q̄ duo ſūma bo
na q̄ a ſe diuerſa ſint eſſe non pn̄t· Etenī q̄ di
ſcrepant bona non eſſe alterꝝ quod ſit alterꝝ li
quet· quare neutꝝ poterit eſſe ꝑfectuz ·cum al
terutri alterum deeſt Sed quod ꝑfectum non
ſit· id ſummū nō eſſe manifeſtum eſt· Nullo
modo igitur q̄ ſumma ſunt bona ea pn̄t eſſe di
uerſa· Atqui ⁊ beatitudinem ⁊ deum ſummū bo
num eē collegimus · q̄re ipſam ncc̄e eſt ſummā

eſſe beatitudinē q̄ ſit ſūma diuinitas. B. Nihil
inq̄m nec re ipſa verius. nec ratiocinatione fir
mius. nec deo dignius concludi pt̄. P. Super
haec iq̄t igitur veluti geometrae ſolēt demōſtra
tis ꝓpoſitis aliquid inferre q̄ poriſmata ipſi vo
cant Ita ego q̄ꝫ tibi veluti correlariū dabo Nā
qm̄ beatitudinis adeptione fiūt hoīes beati. Be
atitudo vera ē ipſa diuinitas. diuinitatis adepti
one fieri beatos manifeſtū eſt. ſed vti iuſticiae
adeptione iuſti. ſapiae ſapientes fiunt. ita diui
nitatem adeptos deos fieri ſimili ratione neceſſe
ē. Omnis igitur beatus deus. ſed natura quidē
vnus. participatione vero nihil ꝓhibet eē q̄m
plurimos B. Et pulchꝝ inq̄m hoc atqꝫ p̄cio
ſum ſiue poriſma ſiue correlariū vocari mauis.
P. Atq̄ hoc q̄ꝫ pulchrius nihil ē quod his an
nectendū eſſe ratio perſuadet. B. Quid inquā
P. Cū multa iq̄t beatitudo cōtinere videatur
Vtrū ne haec oīa vnū veluti corpus beatitudis
q̄dam partiū varietate cōiungant An ſit eorꝫ a
liq̄d quod beatitudinis ſbām ꝯpleat. ad hoc ve

ro caetera referātur. B. Vellē id inq̄m ipſarum
rer̄ ꝯmemoratione patefaceres. P. Nonne in
quit beatitudinē bonū eſſe cenſemus B. Ac ſū
mū quidē inq̄m P. Addas inquit hoc omnib⁹
licet. Nam eadem ſufficientia ſumma eſt. eadē
ſumma potentia. reuerentia. quoq; claritas ac
voluptas beatitudo eſſe iudicatur. Quid igitur
P. Hæcane omnia bona. ſufficientia. potentia
caeteraq; veluti quædam beatitudinis mēbra
ſunt. an ad bonum veluti ad verticem cuncta
referuntur B. Intelligo inquam quid inueſti
gandum ꝓponas. ſed quid ꝯſtituas audire de
ſidero. P. Cuius rei diſcrepationē ſic accipe.
Si hæc oīa beatitudinis mēbra forent. a ſe q̄ꝫ
inuicē diſcreparēt. Hæc ē enī partium natura
vt vnum corpus diuerſa componāt B. Atqui
hæc omnia idem eſſe monſtrata ſunt. P. Mini
me igitur mēbra ſunt Alioquin ex vno mēbro
beatitudo videbit' eſſe coniuncta. quod fieri nē
quit. B. Id quidem inquam dubium non eſt
ſed id quod reſtat expecto P. Ad bonum ve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ro caetera referri palā ē Idcirco em̄ ſufficiētia pe
tit᷑ · qm̄ bonū eſſe iudicat᷑ · Idcirco potētia qm̄
id q̄ꝫ eſſe credit᷑ bonū Idē de reuerētia claritudi
ne iucunditate cōiectare licet Oīm igitur expe
tēdoꝝ ſumma atqꝫ cā bonum ē · Quod em̄ neꝫ
re neqꝫ ſimilitudine vllū in ſe retinet bonuꝫ · id
expeti nullo modo p̄t · Contraqꝫ etiam q̄ natu
ra bona nō ſunt · tn̄ ſi eſſe videantur quaſi vera
bona ſint appetūtur Quo fit vt ſūma cardo at
qꝫ cauſa expetēdoꝛuꝫ oīm bonitas eſſe iure cre
datur · Cuius vero cauſa quid expetitur id ma
xime videtur optari Veluti ſi ſalutis cauſa quiſ
piam velit equitare non tā equitandi motum
deſiderat · quam ſalutis effectū Cum igitur om
nia boni grā petant᷑ · non illa potius q̄m bonū
ipſū deſiderātur ab oībus Sed ꝓpter quod cae
tera · optātur beatitudinem eſſe cenſuim9 · q̄re
ſic q̄ꝫ ſola queritur beatitudo · Ex quo liquide
apparet ipſius boni ⁊ beatitudinis vnā atqꝫ eā
dem eſſe ſbām · B · Nihil video cur diſſentire q̄
ſpiam poſſit · P · Sed deum verāqꝫ beatitudinē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vnū atq; idem eē monſtrauim⁹? B· Jta ē inq̄z
P· Secure igit̄ ꝯcludere licet· dei q̊z in ipō bo
no nec vſq̄z alio ſitā eſſe ſubſtantiā

¶ Metrum · x · libri tercij

HVc oēs pariter venite capti· Quos fal
lax ligat iprobis catenis Terrenas li
bertās libido mētes Hic erit vobis reqes laborꝝ·
Hic portus placida manēs qete· Hoc patens
vnū miſeris aſilū Non quicq̄d tagus aureis ha
renis Donat ā hermus rutilāte ripa· Aut ind⁹
calido ꝓpinquus orbi· Cādidis miſcēs virides
lapillos Jlluſtrāt aciem magiſq; caecos Jn ſu
as condunt aīos tenebras Hoc quicq̄d placet
excitatq; mentes Jnfimis tellus aluit cauernis
Splēdor quo regit̄ vigetq; coelū Vitat obſcu
ras animae ruinas Hanc quiſquis poterit nota
re lucē· Cādidos phoebi radios negabit

¶ Proſa · xi · libri tercij

ASſentior inq̄m· cuncta enim firmiſſi
mis nexa rationibus ꝯſtant· P· Tū
illa q̄nti inq̄t aeſtimab· ſi bonum ipſum q̄d ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

agnoueris B· Infiniti inq̄m ſiquidem mihi pari
ter deū q̄ꝫ cui bonum ē ↄtingat agnoſcere P·
Atq̄ hoc veriſſima inquit rōne patefaciā Mane
ant modo q̄ pauloan̄ concluſa ſunt· B· Mane
bunt P· Nōne inquit mōſtrauimus ea q̄ appe
tunt̄ a pluribus idarco vera pfectaqꝫ bona nō
eē· qm̄ a ſe inuicē diſcreparēt· cūqꝫ alteri abeſ
ſet alterꝝ plenū abſolutūqꝫ bonū afferre non
poſſe· Tū autē verꝝ bonū fieri· cū in vnā veluti
formā atqꝫ efficientiā colligunt̄· vt q̄ ſufficiē
tia ē eadem ſit potentia· reuerētia· claritas atqꝫ
iucunditas Niſi vero vnū atqꝫ idem oia ſint ni
hil hrē quo inter expetenda numerētur B· De
monſtratū eſt inq̄m· nec dubitari vllo mō pt
P Quæ igitur cū diſcrepāt· minime bona ſūt
Cū vero vnum eē cæperint bona ſunt· Nonne
hæc vt bona ſint· vnitatis fieri adeptione cōtin
git· B· Ita inq̄m videt̄· P· Sed oē quod bo
nū ē· boni pticipatiōe bonū eē ↄcedis an minime
B· Ita ē· P· Oꝫ igit̄ idē eſſe vnū atqꝫ bonū
ſimili ratione cōcedas Eadem nāqꝫ ſubſtantia

eoꝝ ē quoꝝ naturalit̄ non ē diuerſus effect?
B·Negare inq̄m neq̄o P·Noſti ne igit̄ inq̄t
oē quod ē tādiu manere atqꝫ ſubſiſtere q̄ꝫdiu
ſit vnum·ꝫ interire atqꝫ diſſolui pariter cum
vnum eē deſtiterit B·Quonā inq̄m modo·P
Vt in aialibus inquit·cū in vnū coeūt ac ꝑma
nent aia corpuſqꝫ id animal vocat̄ Cum vero
hæc vnitas vtriuſqꝫ ſeparatione diſſoluitur·
interire nec iā eſſe aial liquet·Ipſū q̄ꝫ corpus
cū in vna forma mēbroꝝ ꝯiunctione ꝑmanet
huāna viſitur ſpēs·At ſi diſtributæ ſegrega
taeqꝫ ꝑtes corpis diſtraxerīt vnitatē·deſinit
eē quod fuerat·Eoqꝫ mō ꝑcurrēti caetera ꝓ
culdubio patebit ſubſiſtere vnūq̄dqꝫ dū vnū
ē·cū vero vnū eē deſinit interiri·B·Cōſiderāti
m̄ inquam plura minie aliud videtur·P·Eſt
ne igitur iq̄t quod naturalit̄ agat·relicta ſub
ſiſtēdi appetētia·venire ad interitū corruptionē
qꝫ deſideret·B·Si aialia inquam conſiderem
q̄ habent aliquem volendi nolendiqꝫ naturā·
Nihil inuenio qd̄ nullis extra cogentib? abija

at manēdi intētionē· ⁊ ad interitū ſponte feſti
net· Omne nāqȝ animal tueri ſalutem laborat·
mortē vero perniciēqȝ deuitat· ſed q̄d de herbis
arboribuſqȝ· q̄d de inanimatis omnino conſen
tiā rebus prorſus dubito· P· Atq̄ non ē ꝙ de
hoc poſſis ambigere cū herbas atqȝ arbores in
tuearis pͥmum ſibi cōuenientibus innaſci locis
Vbi quantū earꝫ queat natura· cito exareſce
re atqȝ interire non poſſint Nā aliæ q̄dem cam
pis aliæ mōtibus oriunt̄· alias ferūt paludes
aliae ſaxis haerēt· aliarꝫ fecundae ſūt ſteriles
arenae· quas ſi in alia quiſpiā loca trāſferre co
net̄ areſcāt· ſed dat cuiqȝ natura quod conue
nit· ⁊ ne dū manere poſſunt intereant elaborat·
Quid ꝙ omnes velut in terras ore dimerſo tra
hunt alimenta radicibus· ac per medullas ro
bur corticemqȝ diffundunt· Quid ꝙ nobiliſſi
mum quidqȝ· ſicuti medulla ē· in interiore ſem
per ſede recōditur· extra vero quadam ligni fir
mitate tuetur· vltimus autē cortex aduerſum
coeli intēperiē q̄ſi mali patiēs defenſor oppoit̄

Iã vero quanta ē naturae diligētia vt cūcta multiplicato ſemine ꝓpagent᷑ · q̄ oia non modo ad tēpus manēdi veꝝ generatim q̊ꝫ quaſi in ꝑpetuū ꝑmanēdi veluti quaſdā machīas eē q̄s neſciat · Ea etiam q̄ inanimata eē credunt᷑ nō ne qđ ſuū ē q̄qꝫ ſimili ratione deſiderāt Cur enī flāmas q̄dem ſurſū leuitas vehit · terras vero deorſū pondus depꝛimit niſi ꝙ haec ſingulis loca motioneſqꝫ ꝯueniūt Porro autē quod cuiqꝫ cōſentaneū ē id vnū quodqꝫ ꝯſeruet ſicuti ea q̄ ſūt inimica corrumpūt · Iā vero q̄ dura ſunt vt lapides adhaerēt tenaciſſime ꝑtibus ſuis · ⁊ ne facile diſſoluant᷑ reſiſtūt · Quae vero liquentia vt aer atqꝫ aq̄ facile q̄dem diuidētibus cedunt ſed cito in ea rurſus a q̄bus ſūt abſciſa relabūtur · Ignis vero oēm refugit ſectionē · Neqꝫ nūc nos de volūtariis aīe cognoſcētis motibus · ſed de naturali intētione tractauim⁹ Sicuti eſt ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatione trāſigimus · ꝙ in ſomno ſpiritū ducimus neſcientes · Nam ne in aīālibus quidem manendi amoꝛ ex animae

voluntatibus · verꝫ ex naturae pncipijs venit ·
Nā ſaepe mortē cogentibus cauſis quā natura
reformidat · voluntas amplectitᷣ · Cōtraqꝫ illud
quo ſolo mortalium reruꝫ durat diuturnitas ·
gignēdi opus · quod natura ſemper appetit in
terdū coercet voluntas Adeo haec ſui charitas
non ex animali motione · ſed ex naturali inten
tione pcedit · Dedit enim puidētia creatis a ſe
rebus maximā manendi cām c quoad poſſunt
naturaliter manere deſiderēt · Quare nihil ē qd
vllo modo queas dubitare cuncta q̄ ſunt · appete
re naturaliter conſtantiā permanēdi deuitare
pniciem · B · Cōfiteor inqm nunc me indubita
to cernere q̄ dudū incerta videbantᷣ P · Quod
āt inqt ſubſiſtere ac pmanere appetit id vnū
eē deſiderat · Hoc enim ſublato ne eē quidē cui
quā pmanebit · B · Verꝫ ē inqm · P · Oia igitᷣ
inquit vnū deſiderāt · B · Conceſſi · P · Sꝫ vnū
id ipſum monſtrauimus eē qd bonū · B · Ita
qdem P · Cuncta igitᷣ bonū petunt · qd qdem
ita deſcribas licet ipſū bonum eē qd deſideretᷣ

ab omnibus . B . Nihil inquam verius excogi
tari poteſt . Nam vel ad nihilū cuncta referun
tur . et vno veluti vertice deſtituta ſine rectore
fluitabunt . aut ſi quid ē ad quod vniuerſā fe
ſtinent id erit omniū ſummū bonoꝝ . P . Et il
la nimiuz inquit . o alumne letor . ipſam enī me
diae veritatis notā mēte fixiſti . Sed in hoc pa
tuit tibi quod ignorare te pauloante dicebas
B . Quid inqm . P . Quis eſſet inqt rerum om
niū finis Is ē enim perfecto quod deſiderat ab
oibus . quod qꝛ bonū eſſe collegimus . oz reruz
omnium finē bonū eſſe fateamur

Metrum . xi . libri tercij

Quiſquis profunda mente veſtigat verū .
Cupitqꝫ nullis ille deuijs falli
In ſe reuoluat intimi lucem viſus . Longoſqꝫ
in orbem cogat inflectens motus Animumqꝫ
doceat quicquid extra molitur Suis retruſum
poſſidere theſauris Dudum quod atra texit er
roris nubes . Lucebit ipſo perſpicacius phebo
Non omne nāqꝫ mente depulit lumē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Obliuioſam corpus inuehens molem Hæret ꝓ
fecto ſemen introrſū veri. Quod excitatur vē
tilante doctrina. Nam cur rogati ſponte recta
cenſetis Ni merſus alto viueret fomes corde
Quod ſi platonis muſa perſonat verū
Quod quiſꝫ diſcit immemor recordatur

¶ Proſa. xij. libri tercij.

TVm ego platoni inquaꝫ vehementer
aſſentior. Nam me horum iam ſecūdo
cōmemoras Primū ꝙ memoriam corporea cō
tagione. dehinc cū mœroris mole preſſus ami
ſi. P. Tum illa ſi p̄ora inquit cōceſſa reſpicias
ne illud quidem longius aberit quin recorderis
quod te dudum neſcire confeſſus es. B. Quid
inquam. P. Quibus ait illa gubernaculis mū
dus regatur. B. Memini inq̄m me inſciciā me
am fuiſſe confeſſum Sed quid afferas. licet iā
proſpiciam. planius tamen ex te audire deſide
ro. P. Mundū hunc inquit a deo regi paulo ā
te minime dubitandum putabas. B. Ne nūc
quidem arbitror inquā. nec vnq̄ꝫ dubitādum

puto. P. Quibuſq; in hoc rationibus accedā
breuiter exponā/Mundus hic ex tā diuerſis cō
trarijſq; partibus in vnā formā nimime conue
niſſet. niſi vnus eēt qui tā diuerſa cōiungeret.
cōiuncta vero naturaꝝ ipſa diuerſitas inuicē
diſcors diſſociaret atq; diuelleret. niſi vt vnꝰ
q̄ quod nexuit cōtineret. Non tā vero certꝰ na
turæ ordo p̄cederet nec tā diſpoſitos motꝰ locis
tp̄ibus efficiētia ſpacijs q̄litatibꝰ explicaret. n̄
vnus eēt q̄ has mutationū varietates manens
ipſe diſponeret. Hoc quicquid ē quo condita
manet atq; agitātur vſitato cūctis vocabulo
deum noīo. P. Tum illa Cū hæc inquit ita ſē
tias paruā mihi reſtare operā puto. vt foelici
tatis compos patriā ſoſpes reuiſas. ſed q̄ pro
poſuimus intueamur Nonne in beatitudine ſuf
ficientiam numerauimus. deūq; beatitudinem
ipſam eſſe concenſimus. B. Ita quidem. P.
Et ad mūdum igitur inquit regendum nullis
extrinſecus adminiculis indigebit. alioquin ſi
quo egeat plenam ſufficientiam non habebit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

B· Jd inq̄m ita eſt neccãrium· P· Per ſe igitᷣ
ſola cuncta diſponit· B· Negari inq̄m nõ p̄t
P· Atq̄ deus ipſum bonū eſſe monſtratus eſt
B· Minime inq̄m P· Per bonū igitur cuncta
diſponit· ſiq̄dem per ſe regit oīa quē bonū eſſe
cõſenſimus· ꝛ hic eſt veluti q̄dam clauus atꝫ
gubernaculū· quo mūdana machina ſtabilis
atqꝫ incoꝛrupta ſeruatᷣ· B· Vehemēter aſſen
tioꝛ inq̄m· ꝛ id te pauloante dicturã tenui licꝫ
ſuſpicione ꝑſpexi· P· Credo inq̄t· iã ei vt ãbi
troꝛ vigilãtius ad cernēda vera oculoꝝ deducas
ſed qđ dicã nõ minus ad ꝯtuendū patet· B·
Quid inq̄ꝫ· P· Cū deus inq̄t oīa bonitatis cla
uo gubernare iure credatᷣ· eadēqꝫ oīa ſicuti do
cui ad bonū naturali intētione feſtinēt· Nū du
bitari p̄t q̄n voluntarie regãtur· ſeqꝫ ad diſpo
nētis nutū veluti ꝯueniētia ꝯtemꝑataqꝫ rectoꝛi
ſpōte ꝯuertãt· B· Ita inq̄m neccē ē· nec beatū
regimē eſſe videretur· ſiquidē detrectãtiū iugū
foꝛet nõ obtēperãtiū ſalꝰ P· Nihil ē igitur qđ
naturam ſeruans deo contraire coneᷣ B· Nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

inq̄m. P. Quid ſi conetur ait. nū tādem ꝓficiet
quicq̄d aduerſus eū. quē iure potētiſſimū be
atitudinis eē cōceſſim? B. Prorſus inq̄m nihil
valeret. P. Non ē igit̄ aliqđ quod ſūmo huic
bono vel velit vel poſſit obſiſtere B. Nō inq̄m
arbitror. P. Eſt igitur ſummum bonū inquit
quod regit cuncta fortiter ſuauiterqȝ diſpoīt
B. Tū ego q̄m inq̄m me non mō ea q̄ conclu
ſa ſūma rōnum. veꝝ multū magis hæc ipſa q̄
bus vteris v̄ba delectāt. vt tandē aliqñ ſtultici
am magna lacerentē ſui pudeat. P. Accepiſti
inq̄t in fabulis laceſſentes coelū gigantes. ſed
illos q̄ȝ vti ↄdignū fuit beniḡ fortitudo diſpo
ſuit. ſed vis ne rōnes ipſas inuicem collidam?
forſitan ex huiuſmodi conflictatione pulchra
quædam veritatis ſcintilla diſſiliat. B. Tuo
inquam arbitratu. P. Deū inquit eſſe omniū
potentem nemo dubitauerit. B. Qui quidem
inquam mente ↄſiſtat null? prorſus ambigat.
P. Qui vero eſt inquit oṗs nihil ē quod ille n̄
poſſit. B. Nihil inquam. P. Nuȝ igitur deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

facere malum p̄t· P· Minime inquam· P· Ma
lum igitur inquit nihil ē cum id facere ille non
poſſit· qui nihil non p̄t· P· Ludis ne inquam
me iextricabilē labyrinthū rationibus texenſ
Que nunc quidem q̄ egrediaris introeas· nūc
vero quo introieris egrediare· Admirabilē quē
dam ſimplicitatis orbē complicas Etenim pau
loante a beatitudine incipiens eam ſummū bo
num eſſe dicebas quam in ſummo deo ſitam lo
quebare· Ipſum quoqꝫ deum ſummū eſſe bo
num plenamqꝫ beatitudinem diſſerebas ·ex q̄
neminem beatum fore niſi qui pariter deus eſſꝫ
quaſi munuſculū dabas· Rurſus ipſam boni
formam dei beatitudiniſqꝫ loquebaris eſſe ſub
ſtantiam· Ipſumqꝫ vnum idipſum eſſe bonuꝫ
dicebas· Quod ab omni rerum natura petere
tur Deū quoqꝫ bonitatis gubernaculis vniuer
ſitatē regere diſputabas ·volentiaqꝫ cūcta pa
rere illi· nec vllā mali eſſe naturam· atqꝫ hec
nullis extrinſecus ſūptis ·ſed altero ex altero
fidem trahente inſitis domeſticiſqꝫ ꝓbationib9

explicabas · P · Tū illa · Minime inqt ludim⁹
remq3 oīm maximā dei munere quē dudū dep
cabamur exegimus Ea ē enim diuinæ forma
ſubſtātiæ vt neq3 in externa dilabat᷑ · nec in
ſe externū aliquod ipſa ſuſcipiat · Sʒ ſicut de
ea · Permenides ait · oīz tu circulo adduc᷑ ſpō
te multitudinē id ē · Reꝝ orbē mobilem rotat
dū ſe imobilem ipſa ꝯſeruat Quod ſi rōnes q3
nō extra petitas · ſʒ intra rei q̄m tractabamus ·
ambitū collocatas agitauim⁹ nihil ē quod ad
mirere cū platone ſanciente didiceris cognatos
de q̄bus loq̄mur rebus oportere eē ſermones ·

¶ Metrum · xij · libri tercij ·

Foelix qui potuit boni · Fontē viſere lu
cidū · Foelix q̄ potuit grauis Terræ ſol
uere vincula · Quodā funera ꝯiugis Vates trai
cius gemēs Poſtq̄3 flebilib⁹ modis Siluas
currere mobiles Amnes ſtare cogerat · Iūxitz
intrepidū latus Seuis cerua leonibus · Nec vi
ſū timuit lepus Iā cantu placidū canē · Cū fla
grātior intima · Feruor pectoris vreret

Nec q̄ cuncta ſubegerāt· Mulcerent dn̄m mōi·
Immites ſuperos q̄rens Infernas adijt domoſ
Illic blāda ſonantibus Cordis carmina tempe
rās Quicq̄d p̄cipuis deæ Mr̄is fōtibus hauſerat
Quod luctus dabat īpotens · Qđ luctū gemi
nās amor Deflet trenara ɔmouēs · Et dulci ve
niā p̄ce· Vmbraꝝ dn̄os rogat· Stupet terge
minus nouo· Captus carmine ianitor Quæ ſō
tes agitāt metu Vltrices ſceleꝝ deæ Iā mœſtæ
lachrymis madēt· Nō ixioniū caput· Velox p̄
cipitat rota· Et lōga ſiti ꝑditus Spernit flui
na tātalus Vultur dū ſatur ē modis · Non tra
xit ticij iecur· Tandē vincimur arbiter Vmbra
rū miſerans ait· Donam⁹ comitē viro Emptā
carmine ɔiugē· Sꝫ lex dona coerceat· Ne dum
tartara liq̄rit· Fas ſit luia flectere· Quis legē
det amātibus Maior lex amor ē ſibi· Heu noc
tis ꝓpe tios Orphe⁹ euridicen ſuā Vidit· ꝑdidit
ocadit· Vos hæc fabula reſpiciat· Quicūqꝫ i ſu
perū diē· Mentem ducere q̄ritis· Nam qui tar
tareum in ſpecus · Victus lumina flexerit

Quicquid p̄ciosum trahit. Perdit dum vidꝫ inferos.

¶ Finito libro tercio. Incipit liber quartus de cōsolatione philosophie.

Hec cū philosophia dignitate vultus τ oris grauitate seruata leniter suauiterqȝ cecinisset. Tum ego non dū penitꝰ īscitij moeroris oblitus intentionem dicere adhuc aliq̄d parātis abrupi. Et o inq̄ȝ preuia veri luīs q̄ vsqȝ adhuc tua fudit oratio tū sui speculatiōe diuina. tū tuiꝰ rōibus inuicta patuerūt. Eaqȝ m̄ τ si ob iniurie dolorē nuper oblita. nō tn̄ ante hac prorsus ignorata dixisti. Sed ea ipsa ē vel maxima nr̄i cā moeroris qꝛ cū rerū bonus rector existat. vel esse oīno mala possint vel ipunita p̄tereāt. Quod solū q̄nta dignū sit admiratione ꝑfecto considera. At huic aliud maius adiungitꝰ. Nā iperāte florēteqȝ neq̄cia. vtuꝰ non solū p̄mijs caret. verū etiā sceleratorū pedibus subiecta calcatꝰ. τ in locū facino

rū ſupplicia luit· Quæ fieri in regno ſciētis oīa
potentis oīa·ſed bona tātummodo volentis dei
ſatis p̄t nec admirari nec cōqueri· P· Tum illa
et eſſet infiniti ſtuporis oībuſq; horribilius mō
ſtris ſic vt tu æſtimas in tāti velut priſ familī
as diſpoſitiſſima domo vilia vaſa colerētur pre
cioſa ſordeſcerēt· ſ; non ita ē· Nā ſi ea q̄ paulo
ante ꝯcluſa ſunt incōuulſa ſeruātur· ipſo de cu
ius nūc regno loq̄mur auctore cognoſces· ſē
per q̄dem potentes bonos eē· malos vero abiec
tos ſemꝑ atq; imbecilles· nec ſine pena vnq̄; eſſe
vicia nec ſine p̄mio v̄tutes· bonis fœlicia· malꝭ
ſemꝑ infortunata contingere Multaq; id geꝰ
q̄ ſopitiꝰ q̄reliꝰ firma te ſoliditate corroborꝫ Et
qm̄ veræ formā beatitudinis me dudū mōſtran
te vidiſti· quo etiā ſita ſit agnouiſti· decurſis
oībus q̄ p̄termittere nccāriū puto viā; tibi q̄
te domum reuehat oſtendam Pēnas etiā tuæ
mēti q̄bus ſe in altū tollē poſſit affigā vt ꝑtur
batōe d̄pulſa ſoſpeſ in p̄riam meo ductu mea
ſemita· meis etiam vehiculis reuertaris

¶ Metrꝫ p̄mum quarti libri

Sunt etenim pēnæ volucreſ mihi
Quæ celſa cōſcendat poli. Quas ſibi
cū velox mēs ĩduit Terras peroſa deſpicit
Aeris immēſi ſuperat globum
Nubeſq; poſt tergum videt
Quiq; agili motu calet ætheris. Tranſcendit
ignis verticem. Donec in aſtriferas ſurgit do
mos Phœboq; coniungat vias. Aut comitet
iter gelidi ſenis Miles coruſci ſideris. Vel quo
cūq; micans nox pingitur. Recurrat aſtri cir
culum. Atq; vbi iam exhauſti fuerit ſatis Po
lum relinquat extimū. Dorſaq; velocis p̄mat
ætheris Cōpos verendi luis Hic regiū ſceptrꝫ
dn̄s tenet Orbiſq; habenas temperat Et volucrē
currū ſtabilis regit. Rex coruſcus arbiter.
Huc te ſi reducem referat via Quā nunc requi
ris immemor. Hæc dies memini patria ē mī Hic
ortus hic ſiſtā gradus Quod ſi terrarꝫ place
at tibi. Noctem relictam viſere. Quos miſeri
toruos populi timēt. Cernes tyrānos exules.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Proſa·ij·libri quarti·

TUm ego pape inq̄m vt maḡ ꝓmittis·nec dubito q̄n poſſis efficere tu mō quē excita-
ueris ne moreris·P·Primū igit̄ inq̄t bonis ſē-
per adeſſe potētiā·malos cūctis viribus eē deſ-
tos agnoſcas licebit·quoꝝ q̄dem alteꝝ demō-
ſtrat̄ ex altero·Nā cū bonū malūq̄ȝ contraria
ſint ſi bonū potēs eē ꝯſtiterit·liq̄t imbecillitas ma-
li·at ſi fragilitas clareſcat mali·boni firmitas
nota ē·Sed vti nr̄e ſn̄ie fides abundātior ſit
alterutro calle ꝓcedā·nūc hinc·nūc inde ꝓpoſi-
ta ꝯfirmās Duo ſunt q̄bus oīs huānoꝝ actu-
um ꝯſtat effectus·volūtas ſcȝ ac ptās·quo-
rū ſi alterutꝝ deſit·nihil ē quod explicari q̄at·
deficiente eteni voluntate ne aggreditur quideȝ
quiſq̄ȝ quod non vult·at ſi ptās abſit volūtas
fruſtra ſit·Quo fit vt ſi quē videas velle adipi-
ſci quod minime adipiſcat̄·huic optinēdi q̄d
voluerit defuiſſe valentiā dubitare non poſſis·
B Perſpicuum ē inq̄m nec vllo modo negari
p̄t P·Quē vero effeciſſe quod voluerit videas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Num etiã potuiſſe dubitabas B· Minime· P· Quod vero quiſq3 p̄t in eo validus· quod vero non p̄t in hoc imbecillis eē cenſendus ē· B· Fateor inq̄m· P· Meministi ne igitur inquit ſuperioribus rationibus eē collectū intentionē oēm voluntatis huānæ q̄ diuerſis ſtudijs agit̃ ad beatitudinem feſtinare Memini inq̄m id q̃3 eſſe demonſtratu3· P· Nū recordaris beatitudinē ipſum eſſe bonū· eoq3 modo cū beatitudo petitur ab oībus deſiderari bonū B· Minime inq̄3 recordor qm̄ id memoriæ fixū teneo· P· Oēs igitur hoīes boni pariter ac mali indiſcreta intētione ad bonū ꝑuenire nitunt̃· B· Ita inq̄m conſeq̄ns ē· P· Sed certū ē adeptione boni bonos fieri· B· Certū· P· Adipiſcunt̃ igitur boni quod appetunt· B· Sic videtur· P· Mali vero ſi adipiſcerētur quod appetūt bonū mali eſſe nō poſſent· B· Ita· ē· P· Cum igit̃ vtriq3 bonū petāt ſe hi quidem adipiſcūtur illi vō minime· Num dubiū ē bonos q̄dem potētes eē· q̄ vero mali ſūt ībecilles B· q̄ſquis inq̄m dubitat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

nec reꝝ naturã nec cõſeq̄ntiã p̄t ꝯſiderare rati
onũ· P· Rurſus inq̄t· Si duo ſint q̄bus idem
ſm naturã ſit· eoꝝqȝ vnus naturali officio id
ipſũ agat atȝ ꝑficiat· alt̄ vero naturale illḋ of
ficiũ minime adminiſtrare q̄at· alio vero mõ q̄m
naturæ ꝯuenit nõ q̄dem ipleat ꝓpoſitũ ſuũ ſed
imitet̄ implentẽ· quẽ nã hoꝝ valẽtiorẽ ẽẽ decer
nis B· Et ſi ꝯiecto inq̄m q̄d velis· planius tñ
audire deſidero P· Ambulãdi iq̄t motũ ſm na
turã ẽẽ hoibus nũ negabis B· Minime inquaȝ
P· Eiuſqȝ rei pedũ officium eſſe naturale nũ
dubitas B· Ne hoc quidem inquã· P· Si q̄s
igit̄ pedibus incedere valẽs ãbulet· aliuſqȝ cui
hoc naturale pene deſit officiũ manibus nitẽs ã
bulare conet̄ q̄s iure hoꝝ valẽtior exiſtiari p̄t
B· Cõtexe in quã cetera· nã q̄n naturalis offi
cij· potẽs eo q̄ idez neq̄at valentior ſit nullus ã
bigat· P· Sed ſummũ bonũ q̄dem æq̄ malis
bonis ꝓpoſitum· boni quidem naturali officio v̄
tutum petunt· Mali vero variã ꝑ cupiditatez
quod adipiſcendi boni naturale officium non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ẽ idipſũ conant᷑ adipiſci. An tu aliter exiſtiãs
P. Minime inq̄m. nam etiã quod eſt ɔſequẽs
patet. Ex his enim q̄ conceſſerim bonos q̄dem
potẽtes. malos vero eſſe neccẽ eſt inbecilles P.
Recte inq̄t p̄curris idq; vti medici ſperare ſo
lẽt. indiciũ eſt erectae iã reſiſtẽtiſq; naturae. ſed
qm̃ te ad intelligendũ promptiſſimũ eẽ ɔſpitõ
crebras coaceruabo rõnes Vide ei quanta vici
oſoꝝ hoim pateat infirmitas. qui ne ad hęc q̄
dẽ peruenire q̄unt. ad quod eos naturalis du
cit ac poene cõpellit intentio. Et quid ſi hoc tã
magno ac poene inuicto praeeuntis naturae de
ſererẽtur auxilio Conſidera vero quanta ſcele
ratos hoies habeat impotẽtia. Neq; enim leuia
aut ludicra p̄mia petunt. q̄ conſeq̄ atq; obtine
re non pñt. ſed circa ipſam reꝝ ſummam verti
cemq; deficiũt. nec in eo miſeris contingit effe
ctus ꝙ ſolũ dies nocteſq; moliũtur In qua re
bonoꝝ vires eminẽt. Sicut enim eũ qui pedi
bus incedens. ad eum locum vſq; ꝑuenire po
tuiſſet. quo nihil vlterius peruiũ iaceret inceſſui

ambulādi potētiſſimū eē cenſeres ita eū q̄ expe
tēdoꝝ finē quo nihil vltra ē apphēdit potētiſſim̄
neccē eē iudices Ex quo fit qd huic obiacet vt
idē ſceleſti viribus oibus videant̄ eē deſti Cur
eī relicta v̄tute vicia ſectāt̄ · inſcitia ne bonoꝝ
ſed q̄d eneruacius ignorātie cecitate An ſectā
da nouerūt · ſꝫ trāſuerſos eos libido p̄cipitat ſic
q̄ꝫ intēperātia fragiles ſūt q̄ oblectari vicio ne
q̄unt An ſciētes volēteſꝫ bonū deſerūt · ad vicia
deflectunt̄ · ſꝫ hoc modo nō ſolū potētes eē · ſed
oino eē deſinūt · Nam q̄ cōem oim q̄ ſunt finem
relinquūt · pariter q̄ꝫ eē deſiſtūt · Qd q̄dem cui
piā mirꝝ forte videat̄ vt malos q̄ plures hoīm
eoſdem non eē dicam? · ſꝫ ita ſeſe res hꝫ Nam q̄
mali ſūt eos malos eē nō abnuo · ſed eoſdē eſſe
pure atqꝫ ſimpliciter nego Nā vti cadauer ho
minē mortuū dixeris · ſimpliciter vero hominē
appellare non poſſis · ita viciosos malos q̄dem
eſſe cōceſſerim · ſed eſſe abſolute neq̄am cōfiteri
Eſt eī quod ordinē retinet ſeruatqꝫ naturam ·
Quod vero ab hac deficit · eſſe etiā quod in ſui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

natura ſitum ē derelinquit· ſed poſſunt inquies
mali· ne ego q̄dem negauerī ſed hęc quidem
eoꝝ potentia non a viribus ·ſed ab imbecillita
te deſcēdit Pn̄t etiā mala q̄ mīe valerēt ſi i bo
noꝝ efficaētia manere potuiſſent· Quae poſſibi
litas eos euidētius nihil poſſe demōſtrat Nam ſi
cuti pauloante collegimus malū nihil eſt cum
mala tantum modo poſſint· nihil poſſe impꝛobos
liquet B· Perſpicuū eſt· P· Atqꝫ vt itelligas
q̄ nā ſit huius potētiae vis ſūmo bono nihil po
tētius eſſe pauloante definimuius B Ita ē inq̄ꝫ
P· Sed idem inq̄t facere malū nequit· B· Mi
nime· P· Eſt igitur inq̄t aliquis qui oīa poſſe
hoīēs putet· B· Niſi q̄s inſaniat nemo P· Atq̄
iidem pn̄t mala B· vtinam q̄dem inq̄m nō poſ
ſent· P· Cū igitur bonoꝝ tantūmodo potens
poſſit omnia non vero queant oīa potentes etiā
maloꝝ eoſdem q̄ mala pn̄t minus poſſe manife
ſtum ē· Huc accedit ꝙ oēm potentiā inter ex
petēda numerādam· oiaqꝫ expetēda referri ad
bonuꝫ· velut ad quoddā naturae ſuae cacumē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

oñdimus . Sed patrādi ſceleris poſſibilitas re
ferri ad bonū non pt . Expetēda igitur non ē
Atqui oīs potētia expetēda eſt . Liquet igitur
maloꝝ poſſibilitatē non eſſe potentiā . Ex qui
bus oībus bonoꝝ q̄dem potētia . maloꝝ vero mi
nime dubitabilis apparet infirmitas Veramqꝫ
illā . Platonis eſſe ſniām liquet . Solos quod
deſideret facere poſſe ſapiētes . iprobos vero ex
excere q̄dem qd libeat . quod vero deſideret xe
plere non poſſe . Faciunt ei q̄ libet dū p ea qui
bus delectātur id bonū quod deſiderāt ſe adep
turos putant . ſed minime adipiſcunt . qm̄ ad
beatitudinē pbra non veniunt

¶ Metrum . ij . libri quarti

Quos vides ſedere celſo Solij culmine re
ges . Purpura claros nitente . Septos
triſtibus armis Ore toruo cōminantes Rabie
cordis anhelos Detrahat ſi quis ſuperbis Va
ni tegmina cultus Iam videbit intus arctas .
Dnōs ferre catenas Hinc enim libido verſat
Auidis corda venenis Hinc flagellat ita mēte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Fluctus turbida tollens. Moeroꝛ aut captos ſatigat. Aut ſpes lubrica toꝛquet. Ergo cū ca put tot vnū. Cernas ferre tyrānos Non facit qđ optat ipſe. Dn̄s preſſus iniq̄s

¶ Proſa. iiij. libri quarti

Vides ne igitur q̄nto in cœno ꝓbra vol uātur qua ꝓbitas luce reſplendeat In quo ꝑſpicuum ē. nūq̄ꝫ bonis p̄mia. nūq̄m ſua ſceleribus deeē ſupplicia. Rex etenim q̄ gerun tur. illud ꝓpter quod vnaq̄qꝫ res gerit̄ eiuſdem rei p̄miū eē non iniuria videri p̄t. vti in ſtadio ꝓpter q̄m currit̄ iacet p̄miū coꝛona. ſed beatitu dinē eſſe id ipſū bonū propter quod oia gerūt̄ oñdimus. Eſt igitur huānis actibus ipſū bonū veluti p̄mium commune propoſitū. Atq̄ hoc a bonis non p̄t ſeperari. Neqꝫ ei bonis vltra iure vocabitur q̄ careat bono. quare proƀos moꝛes ſua premia non relinquunt. Quūtumlibet igi tur ſeuiāt mali. ſapienti tamen coꝛona non de cidet. nō areſcet Neqꝫ enim ꝓbis animis ꝓꝓꝛium decus aliena decerpit improbitas Quod ſi ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

trinſecus accep to lætaret᷑ · poterat hoc ꝟ alius
q̄ſpiam · ꝟ ipſe etiā q̄ ꝯtuliſſet auferre · ſꝫ qm̄ id
ſua cuiqꝫ ꝓbitas confert tū ſuo p̄mio carebit ·
cū ꝓbus eē deſierit · Poſtremo cū oē premiuꝫ
idcir cō appetat᷑ · qm̄ bonū eē credit᷑ q̄s boni cō
potē p̄mij iudicet exptē · Ad cuius p̄mij ōmiuꝫ
pulcherrimi maximiqꝫ · Memēto ei illius corre
larij qd᷑ pauloañ p̄cipuum dedi ac ſic colliget᷑
Cū ipſū bonū beatitudo ſit bonos oēs eo ipſo ꝙ
boni ſūt liquꝫ fieri beatos ſꝫ q̄ beati ſūt deos eſſe
cōuenit · Eſt igit᷑ p̄miū bonoꝝ quod nullus de
terat dies · nullius minuat ptās · nullius fuſcꝫ
improbitas deos fieri · Quæ cū ita ſint · de ma
loꝝ q̄ꝫ inſeperebili pœna dubitare ſapiens ne
q̄at · Nam cū bonū malūqꝫ item pœna atqꝫ p̄
miū aduerſa fronte diſſideāt q̄ in boni p̄mio vi
demus accidere · eadē necē eſt in mali pœna cō
traria parte rn̄deant · Sicut igitur ꝓbis ꝓbi
tas ipſa ſit premiū ita iprobis neq̄cia ipſa ſup
plicium ē Iā vero quiſquis afficitur pœna · ma
lo ſe affectum eē non dubitat · Si igitur ſeſe

ipſi æſtimare velint pn̄t nē ſibi ſupplicij expar
tes videri·quos oīm maloꝝ extrema nequicia
non afficiat modo·veꝝ etiā vehement' inficiat Vi
de āt ex aduerſa parte bonoꝝ q̄ impꝓbos poena
comitetur·Omne nāqꝫ quod ſit vnū eſſe·ipſū
qꝫ vnū bonū eſſe pauloante didiciſti·Cui con
ſequens ē vt oē quod ſit id etiam bonū eſſe vi
deat' Hoc igitur modo quicquid a bono deficiat
eē deſiſtit·quo fit vt mali deſināt eſſe quod fu
erāt·Sed fuiſſe hoīēs adhuc ipſa humana cor
poris reliqua ſpecies oſtētat Quare verſi i mali
ciā humanam qꝫ amiſere naturā·ſed cuꝫ vltra
homines queqꝫ ꝓuehere ſola ꝓbitas poſſit·Ne
ceſſe eſt vt quos ab humana conditione deieat
infra hoīēs meritū detrudat iprobitas Euenit
igitur·vt quē transformatū vicijs videas hoīēꝫ
æſtimare nō poſſis Auaricia feruet alienarum
opū violētus ereptor·ſil'em lupo dixeris Fe
rox atqꝫ inq̄etus linguā litigijs exercet cani cō
ꝑabilis Inſidiator occultus ſurripuiſſe fraudi
bus gaudꝫ·vulpeculis exeq̄t' Iræ intēperās fre

mit· leonis aĩm geſtare credat᷑ Pauidus ac fugax non metuẽda formidat ceruis ſiĺis habeatur· Segnis ac ſtupidus torpet aſinum viuit Leuis ac incõſtans ſtudia ꝑmutat· nil ab auibus differt· Fœdis imundiſ libidinibus imergit᷑ ſordidæ ſuis voluptate detinet᷑ Ita fit vt q̄ ꝓbitate deſerta hõ eẽ deſierit· cũ in diuinã ꝯditionẽ trãſire non poſſit v̉tatur in bæluã

¶ Metrum· iij· quarti libri

VEla naricij ducis Et vagas pelago rates· Eurus appulit inſulæ· Pulchra q̄ reſidens dea· Solis edita ſemine· Miſcet hoſpitibus nouis· Tacta carmine pocula· Quos vt in varios modos· Vertit herbi potens manus· Hunc apri facies tegit· Ille marmaricus leo· Dente creſcit ⁊ vnguibus· Hic lupis nuꝑ additus· Flere dũ parat vlulat· Ille tigris vt indica· Tacta mitis obambulat· Sʒ licet varijs malis· Numen arcadis alitis Obſitum miſerã᷑ ducem· Peſte ſoluerit hoſpitis Iam tamẽ mala remiges Ore pocula traxerant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Iam ſues cerealia. Glāde pabula verterant. Et nihil manet integrum Voce corpe pditis Dolamēs ſtabilis ſupra. Monſtra q̄ patitur gemit. O leuē nimiū manū. Nec potētia gramina. Mēbra q̄ valeant licet. Corda vtere non valēt In tus ē hoim vigor. Arce cōditus abdita Haec venena potētius Detrahūt hoiem ſibi. Dira q̄ pei t9 meāt. Nec nocētia corpori. Mētis vulnere ſe uiunt

¶ Proſa. iiij libri quarti

TVm ego fateor inq̄m. nec iniuria dici video. viciosos tametſi humani corporis ſpeciē ſeruēt in beluas tn̄ aio℞ qualitate mutari. ſed quo℞ atrox ſcelerataq; mens bono℞ perniciae ſeuit idipſum eis licere noluiſſem. P. Nec licet inq̄t vti conueniēti monſtrabit̄ loco. ſed tamen ſi idipſū quod eis licere creditur auferat̄. magna ex parte ſceleralo℞ hoim poena reueletur. Et ei quod incredibile cuiquā forte videatur. infoeliciores eſſe ncc̄e eſt malos cōcupita pfecerint. q̄m ſi ea q̄ cupiunt implere nō poſſint Nam ſi miſe℞ ē voluiſſe praua. potuiſſe

miſerius ē· ſine quo voluntatis miſeræ languēt
effectus· Itaqꝫ cū ſua ſingulis miſeria ſit tri
plici infortunio necē eſt vrgeantur quos vide
as ſcelus velle & poſſe & perficere· M· Accedo in
quam ſed vti hoc infortunio cito careant patrā
di ſceleres poſſibilitate deſerti vehementer ex
opto· P· Carebunt inqt ocius· quā vel tu for
ſitan velis vel illi ſeſe æſtiment eē carituros Ne
qꝫ enim eſt aliqd in tam breuibus vitæ metis
ita ſecuꝝ· quod expectare longū immortalis
p̄ſertim animus putet· Quoꝝ magna ſpes &
excelſa facinoꝝ machīa repētino atqꝫ īſperato
ſaepe fine deſtruitur· Quod qdem illis miſeriæ
modū ſtatuit· Nā ſi neqcia miſeros facit· miſe
rior ſit necē eſt diuturnior neqm· Quos infoe
liciſſimos eſſe iudicarē· ſi non eoꝝ maliciā ſaltē
mors extrema finiret· Etenim ſi de prauitatis
infortunio vera cōcluſimus· infinitā liquet eſſe
miſeriā quā eē cōſtat æternā M· Tū ergo mira
quidē inqm & cōceſſu difficilis illatio· ſꝫ is eam q
p̄us conceſſa ſunt nimium cōuenire cognoſco·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

P· Recte inquit æſtimas · ſed qui concluſiōi
accedere durꝫ putat · æquum ē vel falſuꝫ aliqͦd
p̄ceſſiſſe demonſtret · vel collationē ꝓpoſitionuꝫ
non eſſe efficacem ncc̄ariæ concluſionis oñdat
Alioquin conceſſis p̄cedentibus nihil prorſus ē
quod de illatione cauſetur Nā hoc q̄ꝫ quod di
cam non minus mirꝫ videat̄ ſed ex his q̄ ſūpta
ſunt æq̄ eſt neceſſarium · B · Quidnam inquā
P · Foeliciores eſſe inquit iprobos ſupplicia lu
entes · quam ſi eos nulla iuſticiæ poena coerce
at Neqꝫ id nunc molior quod cuiuis veniat in
mentem · corrigi vltione prauos mores et ad re
ctum ſupplicij terrore deduci · caeteris q̄ꝫ exem
plum eſſe culpanda fugiendi · ſed alio quodā
modo infoeliciores eſſe improbos arbitrarꝫ pu
nitos · tametſi nulla ratio correctionis · nullus
reſpectus habeatur exempli · B · Et quis erit
inquam preter hos alius modus Philoſophia
Et illa bonos inq̄t eē foelices · malos vero miſe
ros nōne cōceſſimus · B · Ita eſt inq̄m · P · Si
igitur inquit miſeriæ cuiuſpiaꝫ bonū aliquod

addatur nōne foelicior ē eo cuius pura ac ſoli
taria ſine cuiuſquā boni admixtione miſeria ē
B· Sic videtur inquam P· Quid ſi eidē miſe
ro q̄ cunctis careat bonis p̄ter ea quibus miſer
ē· malū aliud fuerit annexū· nōne multū infoe
licioꝛ eo cenſendus ē cuius infoꝛtuniū boni par
ticipatione releuat̄· B· Quidni inq̄m· P· Ha
bent igitur impꝛobi cū puniūtur q̄deȝ boni ali
quid annexū poenam ipſam ſcȝ q̄ ratione iuſti
ciae bona eſt· idēqȝ cum ſupplicio carent· ineſt
aliquid alterius mali ipſa impunitas· quam in
quitatis merito malum eſſe cōfeſſus es B· Ne
gare nō poſſum· P· Multo igitur infoeliciores
imꝓbi ſunt iniuſta īpunitate donati q̄m iuſta
vltione puniti· ſed puniri impꝛobos iuſtuȝ· im
punitos vero elabi· iniquū eſſe manifeſtū eſt·
B· Quis igitur neget· P· Sed nec illud qui
dem ait quiquam negabit bonū eſſe omne qđ
iuſtum ē contraqȝ quod iniuſtum ē malū liquȝ
eſſe· B· Tum ego· Iſta q̄dem conſeq̄ntia ſunt
eis quae pa ulo ante concluſa ſunt· Sed queſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

inq̄m te. Nulla ne aiaꝝ ſupplicia poſt defūctū
morte corpus relinq̄s. B. Et magna q̄dem in
quit quoꝝ alia pœnali acerbitate. alia vero
purgatoria clemētia exerceri puto. ſʒ nunc de
his diſſerere ꝯſiliū non ē. Id vero hacten⁹ egi
m⁹ vt q̄ indigniſſi ā t̄ videbat̄ maloꝝ ꝑtās eā
nullā eē cognoſceres. quoſʒ ipunitos q̄rebare.
videres nunq̄ʒ iprobitatis ſuæ carere ſupplicijs
Licentiā quā cito finire ꝑcabaris nec longā eē
diceres. infœliciorēqʒ fore ſi diuturnior infœli
ciſſimā vero ſi eſſet æterna. Poſt hæc miſerio
res eſſe iprobos iniuſta ipunitate dimiſſos quā
iuſta vltione punitos Cui ſentētiæ ꝯſequens
ē. vt tum demū grauioribus ſupplicijs vrgean
tur cū ipuniti eē credūtur. B. Cū ego cum tu
as iq̄m rōes ꝯſidero. nihil dici veri⁹ puto. At ſi
ad hoim reuertar iudicia. q̄s ille ē cui hæc non
credēda mō. ſʒ ſaltē audiēda videant̄. P. Ita
ē inquit illa. nequnt eniʒ oculos tenebris aſſue
tos ad lucē ꝑſpicuæ veritatis attollere. ſiľeſqʒ
auib⁹ ſunt q̄ruʒ ituitū nox illuiat dies cæcat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Qū enim non reꝝ ordinē ſed ſuos intuētur af
fectus · vel licentiā · vel impunitatē ſceleꝝ pu
tant eē foelicem Vide autē ne quid æterna lex
ſanciat · Melioribus aīm ſi ꝯformaueris nihil o
pus ē iudice p̄mium deferēte tu te ipſe excellenti
oribus addidiſti Si ſtudiū ad peiora deflexe
ris extra ne q̄ſieris vltorē · tu teipſe in deteriora
detruſiſti · veluti ſi vicibus ſordidā humū coelū
q; reſpicias · cūctis extra ceſſantibus ipſa cernē
di rōne nūc coeno · nūc ſideribus intereē uidea
ris At vulgus iſta nō reſpicit · Quid igit̄ · his
ne accedam⁹ quos beluis ſiles eē mōſtrauim⁹
Quid ſi quis amiſſo penitus viſu ipſum etiā ſe
habuiſſe obliuiſceretur intuitū · nihilq; ſibi ad
humanā pfectionē deeſſe arbitraretur · nū vidē
tes eadē caecos putaremus Nōne illud quidem
acq̄eſcent · quod æquæ validiꝰ rationū nititur
firmamētis infoeliciores eē eos q̇ faciunt quam
q̄ patiantur iniuriā · B · Velle inq̄m has ipſas
audire rōnes P · Qēm inq̄t improbū ſupplicio
dignū negas B · Minime inq̃ · P · Infoelices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ṽro eſſe q̄ ſūt i pbi multipliater liquet. Boeti
us. Ita eſt inquam. Philoſophia. Qui igit̄
ſupplicio digni ſūt miſeros eē nō dubitas B.
Cōuenit inq̄m. P. Si igit̄ cognitor ait reſide
res. cui ſuppliciū inferēdū putares ei ne q̄ feciſ
ſet an q̄ ptuliſſet iniuriā? B. Nec ābigo inq̄z
q̄n ppeſſo ſatiſfacerē dolore facīetis. P. Miſeri
or igit̄ ē iniuriæ illator q̄m acceptor eē videre
tur. B. Conſeq̄tur inq̄m. Hac igit̄ alijſq; de
cāis ea radice nitētibꝫ q turpitudo ſuapte natu
ra miſeros faciat. apparz illatā cuilibet iiuriā n̄
accipiētis. ſ; iferētis eē miſeriā P. Atq̄ nūc ait
ↄtra faciūt oratores. Pro his ei q̄ graue q̄d ac
būq; ppeſſi ſūt miſeratione iudicū excitare co
nant̄. cū magis admittētibꝫ iuſtior miſeratio
debeat̄. quos nō ab iratis ſ; a ppicijs potius mi
ſerātibꝫ ꝫ accuſatoribꝫ ad iudiciū veluti ægros
ad medicū duci oportebat. vt culpæ morbos
ſupplicio reſecarēt. quo pacto defenſorum ope
ra vel tota frigeret. ꝉ ſi pdeſſe hoibus mallet in
accuſationis habitū ṽteretur Ipſi q̄ꝫ improb

ſi eis aliqua rimula v̄tutē relictā fas eēt aſpice
re viciorūq3 ſordes pœnarū cruciatibus ſe depo
ſituros videret · cōpenſatione adipiſcēdae pro
bitatis nec hos cruciatus eē diceret · defenſorū3
operā repudiarēt · ac ſe totos accuſatoribus iu
dicibus ꝑmitterēt · Quo ſit vt apud ſapientes
nullus prorſus odio locus relinquitur Nā bonos
q̄s niſi ſtultiſſimus oderit · malos vero odiſſe ra
tione caret · Nā ſicuti oꝑꝝ languor ita viciosi
tas q̄dam eſt quaſi morbus aīoꝝ Cū aegros
corpore minime dignos odio ſed potius miſeā
tione iudicemus · multo magis non cōſequēdi
ſꝫ miſerādi ſunt · quoꝝ mentes omni languore
atrocior vrget imꝓbitas

¶ Metrum · iiij · libri quarti

Quid tātos iuuat excitare motus · Et ꝓ
pria fatum ſolicitare manu3 Si mortē3
petit ꝓpinquat ipſa · Sponte ſua volucres nec re
moratur equos Quos ſerpens leo tigris vrſus
aper · Dente petūt · idem ſe tñ enſe petunt ·
An diſtant quia diſſidentq3 mores In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

iuſtas acies et fera bella mouēt Alteriuſ volūt
perire telis Non ē iuſta ſatis ſeuiciæ ratio. Vis
aptā meritis vicē referre. Dilige iure bonos et
miſereſce malis Proſa. v. libri quarti

NVnc ego video inquam q̄ ſit vel foelicitas. vel miſeria in ipſis ꝓboꝝ atq; improboꝝ meritis cōſtituta. ſed in hac ipſa fortuna populari non nihil boni maliue ineſſe perpendo. Neq; ei ſapiētum quiſnam exul inops ignominioſuſq; eē malit potius q̄m pollēs opibus. honore reuerēdus. potētia validus in ſua permanens vrbe florere. Sic ei clarius teſtatiuſq; ſapientiæ tractatur officiū. cum in contingentes populos regentiū quodammō beatitudo tranſfundit᷑. Cum p̄ſertim carcer lex cæterāq; legaliū tormenta pœnaꝝ pernicioſis poti⁹ ciuibus ꝓpter quos etiā conſtituta ſunt debeantur. Cur hæc igitur vſa vice mutent᷑. ſcelerumq; ſupplicia bonos p̄mant. p̄mia v̄tutum mali rapiāt. vehementer admiror. q̄q; tam iniuſte confuſionis ratio videatur ex te ſcire deſidero

Amus etēi mirarer ſi miſceri oīa fortuitis caſi
bus crederē Nūc ſtuporē meū de9 rector exag
gerat q̄ cū ſaepe bonis iucūda mal' aſpera con
traq; bonis dura tribuat· malis optata conce
dat· niſi cā dep̄hendat'· quid ē qđ a fortuitis
caſibus differre videat'· P· Nec mirum inq̄t· ſi
q̄d ordinis ignorata rōe temerariū ɔfuſūq; cre
dat'· ꝫ tu q̄uuis cām tātae diſpoſitiōis ignoēs
tñ qm̄ bon9 mūdū rector tēpat recte fieri cun
cta ne dubites ¶ Metrū· v· libri quarti·

Si quis arcturi ſidera neſcit· Propinq̄
ſūmo cardine labi· Cur legat tardus
plauſtra bootes Mergatq; ſeras aequore flam
mas Cū nimis ſceleres explicet ort9 Legē ſtu
pebit aetheris alti Palleāt plenae cornua lunae
Infecta metis noctis opacae· Quaeq; fulgēti
texerat ore Cōfuſa phoebe detegat aſtra Com
mouet gētes publicus error Laſſātq; crebris
pulſib9 aera· Nemo mirat' flamina cori· Lit9
fremēti tundere fluctu· Nec niuis durā frigore
molē· Feruēte phoebi ſoluier aeſtu· Hic enim

cauſas cernere promptū ē Illic latētes pectora turbāt · Cuncta q̄ rara ꝓuehit aetas Stupetꝫ ſubitis mobile vulgus Cedat inſcitiae nubil⁹ error · Ceſſent ꝑfecto mira videri

Proſa · vi libri quarti

Ita ē inq̄m · ſ; cū tui numeris ſit latētiuꝫ rerū cauſas euoluere velataſqꝫ caligine explicare rōes · q̄ſo vti hinc decernas · qm̄ hoc me miraculū maxime ꝑturbat ⁊ ediſſeras · P · Tū illa pauliſper arridens ad rē me oīm inq̄t q̄ſitu maximā vocas · cui vix exhauſti q̄cq̄m ſatis ē · talis nāqꝫ materia ē vt vna dubitatōe ſucciſa inumerabiles aliae velut hydrae capita ſuccreſcāt · nec vllus fuerit modus · niſi quis eas viuaciſſimo mētis igne coerceat · In hac ei de ꝓuidentiae ſimplicitate · de fati ſerie · de repēti nis caſib⁹ · de cognitiōe ac p̄deſtinatiōe diuia de arbitrij libertate q̄ri ſolet Quae q̄nti oneris ſint ipſe ꝑpēdis · ſ; qm̄ haec q̄ꝫ te noſſe q̄dā me dicinae tuae portio ē · q̄nq̄ꝫ āguſto limite tp̄is ſepti tn̄ aliq̄d deliberare conabimur · Qd̄ ſi te

muſica carmi⁹ oblectamēta delectāt hāc pauli
ſper oꝝ differas voluptatē· dum nexas ſibi or
dine contexo rōnes ·P· Ut libet inq̄m· P Tū
velut ab alio orſa pncipio ita diſſeruit Omniū
gnātio reꝝ cūctiſq; mutabiliū naturaꝝ ꝓgreſ
ſus ⁊ q̄cq̄d alio mouet̄ mō· cās ordinē formaſ
ex diuinae mētis ſtabilitate ſortit̄· haec i ſuae
ſimplicitatis arce poſita mltiplicē reb⁹ gerēdiſ
modū ſtatuit· q̄ modus cū in ipſa diuinae itel
ligētiae puritate ↄſpicat̄ ꝓuidētia noīat̄ Cū ve
ro ad ea q̄ mouet atq; diſponit refert̄ fatū a
veteribus appellatū ē Quae diuerſa eē facile li
q̄bit· ſiq̄s vtriuſq; vim mēte ↄſpexerit· Nā ꝓui
dentia ē ipſa illa diuina rō in ſūmo oīm pncipe
ↄſtituta q̄ cūcta dſponit· Fatū vero ihaerēs
reb⁹ mobilib⁹ diſpoſitio ꝑ quā ꝓuidētia ſuis
q̄q; nectit ordinibus· Prouidētia nāq; cūcta
pariter quāuis infinita cōplectitur· Fatum ve
ro ſingula dirigit in motu· locis· formis ac tē
poribus diſtributa· vt haec tēporalis ordinis
explicatio in diuinae mētis adunata ꝓſpectu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ꝓuidentia ſit. Eadem vero adunatio digeſta
atq; explicata tꝑibus fatum vocetur. Quae li
cet diuerſa ſint. alterꝝ tamen pendet ex altero
Ordo nãq; fatalis ex ꝓuidẽtiae ſimplicitate ꝓ
cedit. Sicut enĩ artifex faciẽdae rei formã men
te ꝑcipiẽs mouet oꝑis effectũ. et qđ ſimplicit
pñtarieq; ꝓſpexerat per tꝑales ordines ducit
ita deus ꝓuidẽtia q̃dem ſingulariter ſtabiliterq;
faciẽda diſponit. fato vero haec ipſa q̃ diſpoſu
it multipliciter ac tꝑaliter adminiſtrat. Siue
igitur famulãtibus q̃buſdã ꝓuidentiae diuinis
ſpiritibus fatũ exercet᷑. ſeu aĩa. ſeu tota in ſer
uiẽte natura. ſeu coeleſtibꝰ ſiderꝝ motibus. ſeu
ãgelica ṽtute. ſeu demonũ varia ſolertia. ſeu a
liq̃bus hoꝝ. ſeu oĩbus fatalis ſeries texit᷑. illud
certe manifeſtũ ẽ imobilẽ ſimplicẽq; gerẽdarꝝ
formã rerũ eſſe ꝓuidentiã. Fatum vero eorꝝ q̃
diuina ſimplicitas gerẽda eẽ diſpoſuit mobilẽ
nexum atq; ordinem temporalem. Quo fit vt
omnia q̃ fato ſubſunt prouidentiae quoq; ſub
iecte ſint cui ipſum etiã ſubiacet fatũ. Quaedã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vero q̄ ſub ꝓuidentia locata ſunt fati ſerie͂ ſupe
rēt Ea vero ſūt q̄ p̄mæ ꝓpinqua diuinitati ſta
biliter fixa fatalis ordinē mobilitatis excedūt
Nā vt orbiū circa eundē cardinē ſeſe ꝟtentiū q̄
ē intimus ad ſimplicitatē medietatis accedit ·
caeteroꝝ qꝫ extra locatoꝝ veluti cardo quidem
circa quē ꝟſentur exiſtit · Extimus vero maio
re ābitu rotatus q̄nto a punctu media indiui
duitate diſcedit tāto āplioribus ſpaciis expli
cat · Si qd̄ vero illi ſe medio ꝯnectat a ſociet i
ſimplicitatē cogit̄ · diffundi ac diffluere ceſſat
Simili rōne qd̓ longius a p̄ma mēte diſcedit
maioribus fati nexibus implicatur Ac tāto ali
quid fato liberū ē q̄nto illum reꝝ cardinem vici
nius petit · Quod ſi ſupnæ mentis heſerit firmi
tati motu carēs fati q̄ꝫ ſupgredit̄ ncc̄itatem Igi
tur vti ē ad intellectū ratiocinatio · ad id qd̓ ē
id qd̓ gignitur · ad æternitatē tempus · ad pū
ctū medium circulus · ita ē fati ſeries mobilis
ad ꝓuidentiæ ſtabilē ſimplicitatem Ea ſeries
coelum ac ſidera mouet · elementa in ſe inuicem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

tꝑat ⁊ alterna ꝯmutatione trāſformat. Eadez naſcētia occidētiaqꝫ oīa ꝑ ſiles fœtuū ſeminūz renouat ꝓgreſſus Hæc actus etiā fortunaſqꝫ hoīm indiſſolubili cāruꝫ ꝯnexione ꝯſtringit q̄ cū ab imobilis ꝓuidentiæ proficiſcat̃ exordijs ipſam q̄ꝫ imutabilē nccē ē eē Ita enī res optīe regūtur ſi manēs in diuina mēte ſimplicitas in declinabilē cāruꝫ ordinē ꝓmat Hic vero ordo res mutabiles ⁊ alioq̄n temere fluituras ꝓpa in cōmutabilitate coerceat Quo fit vt tametſi no bis hūc ordinē minime ꝯſiderare valētibus ꝯfu ſa oīa ꝑturbataqꝫ videātur. nihil ominus tñ ſu us modus ad bonū dirigēs cūcta diſpoīt Ni hil ē ei quod mali cā ne ab ipſis q̄ꝺē iprobis fi at. quos vt vberrime demōſtratū ē bonū q̄rētes prauus error auertit. ne dū ordo de ſummi boni cardine ꝓficiſcēs a ſuo q̄q̄z deflectat exordio. Quæ vero inq̄es p̄t vlla iniq̄or eē ꝯfuſio. quā vt bonis tū aduerſa tū proſpera. malis etiā tū optata. tū odioſa cōtingāt. Nū igit̃ ea mētis integritate hoīēs degūt. vt q̄s probos imꝓbos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ve ſenſuerint · eos q̄ʒ vti exiſtimāt eſſe nc̄cē ſit
Atq̄ in hoc hoīm iudicia depugnāt · vt quos a
lij p̄mio · alij ſupplicio dignos arbitrātur · ſed
cōcedamus vt aliq̄s poſſit bonos malos ve diſ
cernere Nū igitᷣ poterit ītueri illā intimā tēperiē
velut in corpibus dici ſolent aīoꝝ Nū enim diſ
ſimile ē miraculū neſcienti cur ſanis corporibꝰ
his q̄dem dulcia · illis vero amara ɔueniāt Cur
ægri etiā leuibus quidam · q̄dam vero acribꝰ
adiuuantur · At hoc medicus qui ſanitatis ip
ſius atq̄ʒ ægritudinis modum temperamentū
q̄ʒ dinoſcit minime miratur Quid vero animo
rū aliud ſalus videtur eſſe q̄m ꝓbitas · Quid
ægritudo q̄ʒ vicia · Quis enī aliꝰ vel ſeruator
bonorum vel maloꝝ depulſor q̄ʒ rector ac me
dicator mentium deus Qui cum ex alta proui
dentiæ ſpecula reſpexerit quid vnicuiq̄ʒ cōue
niat agnoſcit Et quod cōuenire nouit accom
modat Hinc iam fit illud fatalis ordinis inſig
ne miraculum · cum a ſciente geritur quod ſtu
peant ignorātes · Nam vt pauca q̄ valet ratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

huāna de diuina ꝓfunditate ꝑſtringam · De
hoc quē tu iuſtiſſimū ⁊ aeq̄ ſeruātiſſimū putas
oia ſciēti prouidētiae diuerſū videt · Et victri
cem q̄dem cām dijs victimā vero catoni placu
iſſe familiaris nr̄ · Lucanus admonuit Hic igiť
quicq̄d citra ſpē videas geri rebus q̄dem rect⁹
ordo ē · opinioni vero tuae ꝑuerſa ↄfuſio · ȝ ſit
aliq̄s ita bene moratus vt de eo diuinū iudiciū
pariter humanūqꝫ conſētiat · ȝ vt ē viribus im
firmus cui ſi quid eueniat aduerſi · deſinet colē
forſitan innocentiā · ꝑ quā non potuit retinere
fortunā · Parat itaqꝫ ſapiens diſpēſatio ei quē
deteriorem facere poſſit aduerſitas · ne cui non
cōuenit laborare patiatur · Eſt alius cunctis v̄
tutib⁹ abſolutus ſanctuſꝫ ac deo proxim⁹ hūc
contingi quibuſlibet aduerſis nefas prouideni
tia iudicat · adeo vt ne corporeis q̄dem morbis
agitari ſinat · Nam vt quidā me q̄ꝫ excellenti
or ait · Vir autē ſacerdotalis verus non laborat
ſancti autē viri corpora ſua edificauerūt v̄tute ·
Fit autē ſaepe vti bonis ſumma rerū regenda

deferatur· vt exuberãs retundatur iprobitas·
Alĳs mixta q̃dam pro aioꝝ qualitate diſtri
buit· Quoſdã remordet ne longa foelicitate lu
xurient· Alios duris agitari ſinit· vt v̓tutes ai
patientiae vſu atq; exercitatione ꝯfirmẽt Alĳ
plus aequo metuunt quod ferre poſſunt· Alĳ
plus aequo deſpiciũt qđ ferre non pñt· Hos
in exp̓mentũ ſui triſtibus ducit· Nõnulli vene
rãdum ſaeculo nomen glorioſae precio mortis
emerũt· Quidã ſupplicĳs inexpugnabiles ex
emplũ caeteris p̃tulerunt· inuictã malis eẽ v̓tu
tem· Quae q̃; rectae atq; diſpoſitae ac de eoꝝ
bono quibus accidere videntur fiãt nulla dubi
tatio ẽ· Nam illud q̃; quod improbis nũc tri
ſtia· nunc optata ꝓueniunt· ex eiſdem ducit̃
cauſis· ac de triſtibus q̃dem nemo miratur· qꝛ
eos male meritos oẽs exiſtimant· quoꝝ q̃dem
ſupplicia cũ caeteros ab ſceleribus deterrẽt· tũ
ipſos quibus inuehũtur emendãt· Laeta vero
magnũ bonis argumentũ loquunt̃ quid de hu
iuſcemodi foelicitate debeãt iudicare quam fa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

iudicare quã familiari ſaepe imꝓbis cernãt In
q̃ re illud etiaȝ diſpenſari credo ꝙ forcitan ali
cuius tã ꝑceps atqȝ iportuna natura ẽ· vt eũ
in ſcelera potius exacerbare poſſit reifa miliãis
inopia· h9 morbo ꝓuidẽtia collectae pecuniae
remedio medet͛ Hic foeda tã ꝓbris ꝯſcientiã
ſpectãs Et ſecũ fortunã ſuã ꝯparãs· forſitan
ꝑtimeſcit· ne rei c9 iucundus vſus ẽ ſit triſtis
amiſſio· Mutabit igit͛ mores· ac dũ fortunaȝ
metuit amittere nequiciã derelinquit· Alios in
cladem meritaȝ precipitauit indigne acta foe
licitas· Quibuſdam premiſſum puniendi ius
vt exercitiũ bonis ⁊ malis eſſet cauſa ſupplicij
Nam vt probis atqȝ improbis nullum foed9
eſt· ita ipſi inter ſe improbi nequeunt conueni
re· Quidni· cum a ſemetipſis diſcerpentibus
conſcientiam viciis quiqȝ diſſentiant· faciant
qȝ ſaepe quae cum geſſerint non fuiſſe gerẽda
decernant· Ex quo ſaepe ſumma illa prouidẽ
tia protulit inſigne miraculum vt malos mali
bonos facerẽt Nam dum iniqua ſibi a peſſimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

q̄dam perpeti videtur·noxioꝝ odio flagrãtes
ad v̄tutis frugē redire·dū ſe eis diſſimiles ſtu
dent eē quos oderãt·Sola ē enī diuina vis cui
malo q̄ꝫ bona ſunt cū eis cōpetenter vtendo ali
cuius boni eliat effectū·Ordo enim q̄dam cū
cta cōplectitur vt qđ ab aſſignata ordinis ra
tione deceſſerit·hoc licet in aliū tñ ordinez rela
batur·ne q̄d in regno prouidentiæ liceat teme
ritati·fortiſſimus in mūdo deus cūcta peregit·
cum oia ſecula p̄uidet ac proſpiat·Neqꝫ eniz
fas eſt hoi cunctas diuinæ opere machinaſ vel
ingenio comprehendere vel explicare ſermone
Hoc tantum proſpexiſſe ſufficiat ꝙ naturaꝝ
omnium proditor idem ad bonū dirigens cun
cta diſponat · dumqꝫ ea quæ protulit in ſui
ſimilitudinem retinere feſtinat · malum omne
de reipublicæ ſuæ terminis ꝑ fatalis ſeriem ne
ceſſi tatis eliminet·Quo fit vt quæ in terris ab
undare credūtur ſi diſponentem prouidentiaz
ſpectes nihil vſquam mali eſſe perpendas · Sʒ
video iã dudum te ⁊ pondere q̄ſtionis oneratū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

rōnis ꝓlixitate fatigatū aliquā carminis expe
ctare dulcedinē. Accipe igitur haustū quo refe
ctus firmior in vlteriora contēdas

¶ Metrum .vi. quarti libri

SI vis celsi iura tonātis Pura solers cernere
mente. Aspice sūmi culmina coeli. Illic iu
sto foedere rerū. Veterē seruāt sidera pacē. Nō
sol rutilo ɔcitus igne. Gelidū phoebes impedit
axē. Nec q̄ sūmo v̾tice mundi Flectit rapidos
vrsa meatus Nūq̄m occiduo lota ꝓfundo Ce
tera cernēs sidera mergi Cupit oceano tingere
flāmas Semꝑ vicibus tꝑis eq̄s Vesꝑ seras nū
ciat vmbras Reuehitꝫ diē lucifer almū Sic e
ternos reficit cursus Alternꝰ amor. sic astrigerꝰ
Bellū discors exulat oris Haec ɔcordia tꝑat
eq̄s Elemēta mod̾ vt pugnātia Vicibꝰ cedāt
hūida siccis Iungātqꝫ fidē frigora flāmis Pē
dulus ignis surgat in altū Terraeqꝫ graues pō
dere sidāt. Hisdem causis vere tepenti. Spirat
florifer annus odores Aestas cererem feruida
siccat. Remeat pomis grauis autumnus. Hyemē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

defluus irrigat imber · Haec tẽperies alit ac pfert · Quicqđ vitã ſpirat in orbe · Eadẽ rapiẽs cõdit et aufert · Obitu mergẽs orta ſupmo · Sedet interea cõditor altus Rerũqꝫ regẽs flectit habenas Rex et dñs fons et origo · Lex et ſapiens arbiter aeq̃ · Et q̃ motu concitat ire · Siſtit retrahens ac vaga firmat · Nã niſi rectos reuocãſ ,tus Flexos iterũ cogat in orbes Quae nũc ſtabilis continet ordo · Diſſepta ſuo fonte fatiſcãt Hic ẽ cunctis cõis amor · Repetumqꝫ boni fine teneri · Quia nõ aliter durare q̃unt
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſae q̃ dedit eſſe

¶ Proſa · vij · libri quarti

TAm ne igitur vides quid haec oia q̃ diximus cõſequatur · B · Quidnã inquaꝫ · P · Oẽm inq̃t bonã prorſus eſſe fortunam · B Et q̃ fieri pt · P · Attẽde inq̃t cũ ois fortuna vł iucunda vel aſpera tũ remunerandi exercendi vel bonos · tum puniẽdi corrigẽdiqꝫ improbos cauſã deferat · omnis bona quã vel iuſtã ꝯſtat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

eē vel vtilē. B. Nimis q̄dem eſt inquā vera rō
Et ſi quam pauloante docuiſti prouidentiam
fatū ve conſiderē firmis viribus nixa ſententia.
ſed eā ſi placet inter eas quas iopinabiles pau
loante poſuiſti numeremus. P. Et qui inquit.
B. Quia inq̄m id hoim ſermo cōis vſurpat.
⁊ quidem crebro quorūdā malā eſſe fortunam
P. Vis ne igitur inq̄t pauliſper vulgi ſermoi
bus accedamus Ne nimiū velut ab humanita
tis vſu receſſiſſe videamur. B. Vt placet inq̄m
P. Nonne igit bonū cenſes quod prodeſt B.
Ita ē inq̄m. P. Quae vero aut exercet aut cor
rigit prodeſt. B. Fateor inq̄m. P. Bona igi
tur. B. Quidni. P. Sed haec eorū ē. q̄ vel in v
tute poſiti cōtra aſpera bellū gerūt. vel a vicijs
declinātes v̄tutis iter arripiunt. B. Negare in
q̄m neq̄o. P. Quid vero iucūda q̄ in p̄miū tri
buitur bonis Nū vulgus malā eē decernit. B.
Nequaq̄m. Verū vti ē ita q̄z eſſe optimā cēſet
P. Quid reliqua q̄ cum ſit aſpera ⁊ iuſto ſup
plicio malos coercet. Num bonā popul9 putat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

P. Immo omnium inquam q̄ excogitari pn̄t
iudicat eſſe miſerrimam P. Vide igitur ne opi
nionem populi ſequentes quiddam valde ino
pinabile confecerimus. B. Quid inquam Ex
hiſ enim ait q̄ conceſſa ſunt. euenit eoꝝ quidem
qui ſunt vel in poſſeſſione. vel in prouectu. vel
in adeptione virtutis omnem q̄cunq; ſit bonā
in improbitate vero manētibus omnez peſſimā
eſſe fortunam. B. Hoc inq̄m veꝝ eſt. tametſi
nemo audeat cōfiteri. P. Quare inq̄t ita vir ſa
piēs moleſte ferre nō debet. quotiēs in fortunæ
certamē adducit̄. vt viꝝ fortē non decet indig
nari. quotiēs increpuit bellicus tumultus Vtri
q; enī huic q̄dem gloriæ ꝓpagādæ. illi vero cō
firmādæ ſapiæ difficultas ipſa materia ē. Ex
quo etenī v̄tus vocatur q; ſuis viribus nitēs nō
ſuperet̄ aduerſis Neq; eī vos in prouectu poſi
ti v̄tutis diffluere delicijs. ⁊ emarceſſere volu
ptate veniſtis. prelium cum omni fortuna ani
mis acre conſeritis Ne vos aut triſtis opprimat
aut iucunda corrumpat firmis mediū viribus

occupat Quicq̄d aut infra ſubſiſtit · ā vltra ꝓgredit̄ hꝫ ↄtemptū foelicitatis non hꝫ p̄miū laboris In vrā eſt enī ſitū manu q̄lem vobis fortunā formare malitis Ois enī videtur aſpera · aut exerceat · aut corrigit · ā punit

¶ Metrum · vij · libri quarti

BElla bis quinis operatus annis Vltor
atrides · phrygiæ ruinis Fr̄is amiſſos
thalamos piauit · Ille dū graie vela claſſi · Op
tat · ⁊ ventos redimit cruore · Exuit patrem mi
ſerumq̨ triſtis · Foderat nate iugulū ſacerdos
Fleuit amiſſos ithacus ſodales · Quos ferus
vaſto recubans in antro · Merſit immani poli
phoemus aluo · Sed tn̄ caeco furibundus ore ·
Gaudium moeſtis lachrymis rependit Hercu
lem duri celebrāt labores Ille centauros domu
it ſuperbos Abſtulit ⁊ ſeuo ſpoliū leoni Fixit
⁊ certis volucres ſagittis Poma cernenti rapu
it draconi · Aureo leua grauior metallo
Cerberum traxit triplici catena
Victor immitem poſuiſſe fertur ·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Paululũ ſeuis dñm quadrigis Hydra combu
ſto perijt veneno · Fronte turbatus achelous
amnis Ore demerſit pudibunda ripis Strauit
autẽ libicis areinis Cacus Euandri ſatiauit iraſ
Quoſq; p̄ſſuris foret altus orbis Setiger ſpu
mis humeros notauit Vltimus coelum labor ir
reflexo · Suſtulit collo · p̄caumq; rurſus · Vlti
mi coelũ meruit laboris Ite nunc fortes vbi cel
ſa magni Ducit exẽpli via · cur inertes Terga
nudatis · ſuperata tellus Sidera donat

¶ Finitur hic liber quartus de ↄſolatione phi
loſophiæ · Incipit q̃ntus ac vltimus

¶ Proſa prima

Dixerat orõniſq; curſum ad alia q̃
dã tractanda ꝛ expediẽda vtebat ·
P · Tum ego · Recta q̄dem inquã
exhortatio · tuaq; prorſus auctoritate digniſſi
ma · ſed ꝙ tu dudũ de ꝓuidentia dixiſti re ex
perior · Quæro ei an eſſe aliquid oino · ꝛ q̇d nã
eſſe caſũ arbitrare · P · Tũ illa · Feſtino inq̄t de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

bitū ꝓmiſſionis abſoluere· viāq; tibi q̄ patriā
reueharis aperire· Hæc autē ⁊ ſi ꝑutilia cogni
tu· tñ a ꝓpoſiti nrī tramite pauliſper auerſa ſūt
Verēdumq; ē ne deuijs fatigatus ad emetiēdū
rectū iter ſufficere non poſſis· B· Ne id inq̄m
prorſus vereare· Nam q̄etis mihi loco fuerat ea
quibus maxime delector agnoſcere ſimul cum
omne diſputationis tuæ latus indubitata fide
cōſtiterit nihil de ſequentibus ambigat̄ P· Tū
illa· Morē inquit gerā tibi ſimulq; ſic exorſa ē
Siq̄dē inquit aliquis euentū temerario motu
nullaq; cauſaꝝ connexione ꝓductum caſū eē
definiat· nihil omnino caſū eſſe confirmo ⁊ ꝑter
ſubiectæ rei ſignificationem inanē prorſus eē
vocem decerno· Quis enī coercente in ordinem
cuncta deo locus eſſe vllus temeritati reliquuſ
p̄t· Nam nihil ex nihilo exiſtere vera ſcīa eſt
cui nemo vnq̄m veteꝝ refragatus ē· quanq̄m
id illi non de operāte p̄ncipio· ſed de materiali
ſubiecto· hoc ē oīm de natura rōnum quaſi q̄d
dam iecerint fundamentū· At ſi nullis ex cau

ſis orat̃ aliq̃d id de nihilo ortũ eẽ videt̃ R. ꝺ ſi
fieri neq̃t. nec caſũ q̃dem hꝰ cemodi eẽ poſſibile
ẽ q̃lẽ pauloañ defininiꝰ. P. Quid igit̃ inq̃z Ni
hil ne ẽ quod ꝉ caſus ꝉ fortuitũ iure appellari
q̃at. An ẽ aliq̃d. tametſi vulgus lateat cui vo
cabula iſta ꝯueniũt. P. Ariſtoteles meus id in
quit in phiſicas ⁊ breui ⁊ veri ꝓpinqua rõe defi
niuit. B. Quonã inq̃m modo. P. Quotiẽs ali
quid agit cuiuſpiã rei grã geritur. aliudq; q̃bꝰ
dã de cauſis q̃m quod intẽdebat̃ obtingit caſuſ
vocat̃. vt ſi q̃s colẽdi agri cã fodiens humuz de
foſſi auri pondus inueniat. hoc igit̃ fortuitu q̃
dem credit̃ accidiſſe. Veꝝ non de nihilo ẽ. Nã
ꝓprias cauſas hꝫ. quarum improuiſus inopina
tuſq; concurſus caſũ videtur operatus Nam niſi
cultor agri humum foderet. niſi eo loco pecuni
am ſuam depoſitor obruiſſet. auꝝ nõ eẽt inuen
tum. Hæ ſunt igitur fortuiti cauſae compẽdij.
quod ex obuijs ſibi ⁊ confluentibus cauſis non
ex gerentis intentione ꝓuenit. Neq; enim vel
qui aurum obruit. vel qui agrum exercuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vt eã pecunia reperietur intendit ſed vti dixi q̄
ille obruit. hunc fodiſſe cõuenit atq; concurrit
Licet igitur definire caſum eē inopinatum ex
confluentibus cauſis in his q̄ ob aliquid gerun
tur euentū. Concurrere vero atq; cõfluere cau
ſas facit ordo ille ineuitabili cõnectione procedēs
q̄ de prouidētiae fonte deſcendens. cuncta ſuis
locis tēporibus diſponit.

Metrum. primum. libri quinti

Rupis achemeniae ſcopulis. vbi verſa
ſequentum. Pectoribus figit ſpicula
pugna fugax. Tigris et eufrates vno ſe fonte
reſoluūt. Et mox abiunctis diſſociant aquis
Si coeant curſumq; iterum reuocentur in vnū
Confluat alterni quod trahit vnda vadi. Cō
ueniant puppes et vulſi flumine trunci. Mixta
q; fortuitos implicet vnda modos. Quos tamē
ipſa vagos terrae decliuia caſus Gurgitis et la
psi. defluus ordo regit
Sic q̄ permixtis fluitare videt̉ habenis.
Fors. patit̉ frenos. ipſaq; lege meat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Proſā·ij·libri quinti

ANim aduerto inq̄ȝ·idqȝ vti tu dicis ita
eē ɔſentio·ȝ in hac hærētium ſibi ſerie
cāarum ē ne vlla nrī arbitrij libertas ·an ipōs qȝ
humanoꝝ motus aīoꝝ fatalis catena ɔſtringit
P·Eſt inq̄t Neqȝ ei fuerit vlla rōnalis natuā
q̄n eidē libertas aſſit arbitrij· Nō qd rōne vti
naturalit̄ p̄t· id hȝ iudiciū quo quodqȝ diſcer
nat· ꝑ ſe igitur fugienda optāda ve dinoſcit
Quod vero q̄s optādū eſſe iudicat petit Refu
git vero qd aeſtimat eē fugiendū Quare q̄bꝰ
ineſt ratio·ipſis etiā ineſt volēdi nolēdiqȝ libꝰ
tas·ȝ hanc non in oibus aequū eē conſtituo·
Nā ſupnis diuiniſqȝ ſubſtātijs ⁊ pſpicax iudi
ciuṁ ⁊ incorrupta voluntas·⁊ efficax optatoꝝ
p̄ſto ꝑtās Humanas vero animas liberiores
quidem eſſe neceſſe ē·cum ſe in mentis diuinae
ſpeculatione cōſeruant·Minus vero cū dilabū
tur ad corpora·minuſqȝ etiā cum terrenis artu
bus colligātur Extrema vero ē ſeruitus cuȝ vi
cijs deditae a rōnis ꝓpae poſſeſſione ceciderint·

Nã vbi oculos a ſũmae luce veritatis ad inferi
ora ꝛ tenebroſa deiecerit mox iuſtitiae nube cali
gant⁹ · ꝑnioſis turbãtur effectibus Quib⁹ acce
dendo ꝯſentiendoq; quã inuexere ſibi adiuuãt ſer
uitutẽ · ꝛ ſũt quodãmõ ꝓpria libertate captiuae
Quae tñ ille ab aeterno cũcta ꝓſpiciẽs ꝓuiden
tiae cernit intuitus · ꝛ ſuis q̃ꝫmeritis p̄deſtinata
diſponit · oia videt · ꝛ oia audit

¶ Metrum · ij · libri quinti

Puro clarum lumie phoebũ · Melliflui ca
nit oris homerus Qui tñ intima viſcerã
terrae · Non valet aut pelagi radiorꝫ · Infirma
prerumpere luce · Haud ſic magni cõditor orb
Huic ex alto cuncta tuenti · Nulla terrae mole
reſiſtũt · Non nox atris nubibus obſtat · Uno
mẽtis cernit in ictu Quae ſunt q̃ fuerunt veniãt
q̃ · Quem qꝛ reſpiciat oia ſolus Verꝫ poſſis dice
re ſolẽ ·

¶ Proſa · iij · libri quinti ·

Tum ego En inq̃m difficiliori rurſus ã
biguitate confundor · P · Quaenam in
quit iſta eſt · iam enim quibus perturbare cõie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

cto· M· Nimium inquam aduerſari ac repug
nare videtur· praenoſcere vniuerſa deum et eſſe
vllum libertatis arbitrium Nam ſi cuncta pro
ſpiciat deus· neqꝫ falli vllo modo poteſt euenire
neceſſe eſt quod prouidentia futurum eſſe pre
uiderit· Quare ſi ab aeterno non facta hominū
modo· ſed etiam conſilia voluntateſqꝫ praenoſ
cat nulla erit arbitrÿ libertas· Neqꝫ enim vel fa
ctum aliud vllū· vel quaelibet exiſtere poterit
voluntas· niſi quam neſcia falli prouidentia di
uina praeſenſerit· Nam ſi aliorſum quam pro
uiſae ſunt detorqueri valent· non iam erit futu
ri firma praeſcientia· ſed opinio potius incerta
quod de deo credere nefas iudico· Neqꝫ enim il
lam probo rationē qua ſe quidē credunt huc
queſtionis nodum poſſe diſſoluere Aiunt eniꝫ
non ideo quid eſſe euenturum· quoniaꝫ id pro
uidentia futurum eſſe proſpexerit· ſed econtra
rio potius· quoniam quod futurum eſt diuinā
ꝓuidentiam latere nō poſſe· Eoqꝫ modo necāri
um eſt hoc in contrariam relabi partem· Neqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ri nccē ē econtingere q̄ ꝓuidentur ſꝫ nccē eſſe q̄
futura ſunt prouideri· Quaſi vero q̄ cuiuſqꝫ rei
cā ſit pſcientia ne futuroꝝ ncātas ſit an futuro
rum ncātas cā ꝓuidentiæ laboretur· Ac nō illd
demonſtrare nitemur ꝙquo mō ſe habeat ordo
cārum ncārium eē euentū pſcitarum reꝝ etiā
ſi pſcientia futuriꝰ rebus eueniēdi ncātem non
videatᷣ inferre· Etenī ſi quiſpiā ſedeat opinio
nē q̄ cum ſedere ɔiectat· verā eſſe nccē eſt· Atꝫ
ecōuerſo rurſuꝰ· ſi de ꝙpiam vera ſit opinio qm̄
ſedet eum ſedere nccē eſt· In vtroqꝫ igitur ne
ceſſitas ineſt· in hoc q̄dem ſedendi· atuero in al
tero veritatis ſꝫ non idarco quiſqꝫ ſedet qm̄ ve
ra eſt opinio· ſed hæc potius vera eſt qm̄ quē
piam ſedere pceſſit· Ita cum cauſa veritatis ex
altera parte procedat· ineſt tn̄ communis in v
traqꝫ neceſſitas Similia de prouidentia futuriſ
qꝫ rebus ratiocinari patet· Nam etiam idarco
qm̄ futura ſunt ꝓuidenter· non vero ideo qm̄ ꝓ
uidenter eueniūt· nihilominus tn̄ a deo vel ven
tura prouideri· vel prouiſa euenire nccē eſt qd

ad perimendã arbitrij libertatẽ ſoluet ſatis eſt
Iam vero quã ꝑpoſterum ẽ vt æternæ p̄ſcien
tiæ tp̄alium rer̃ euentus cã eſſe dicatur. Quid
ẽ autẽ aliud arbitrari. ideo deum futura qm̃ ſũt
euentura ꝓuidere. q̃m putare q̃ olim acciderũt
cãm ſũmæ illius eſſe ꝓuidentia. Ad hæc. Sicu
ti cũ q̃d eſſe ſcio idipſuʒ eẽ ncc̃e ẽ. ita cũ q̃d fu
tur̃ noui. idipſũ futur̃ eſſe ncc̃e ẽ. Sic fit igi
tur vt euentus præſcitae rei neq̃at euitari. Po
ſtremo ſi q̃d aliquis aliorſum q̃m ſeſe res habʒ
exiſtimet. id non modo ſcia non ẽ. ſed eſt opi
nio fallax a ſciae veritate longe diuerſa. Qua
re ſi quid ita futurum eſt vt eiꝰ certuꝰ ac ncc̃a
rius non ſit euentus id euenturum eſſe p̄ſciri q̃
poterit. Sicut enim ſcia ipſa imꝑmixta eſt fal
ſitati. ita id quod ab ea cõcipitur. eſſe aliter q̃ʒ
concipitur neq̃t. Ea nãqʒ cã eſt cur mendacio
ſcia careat. ꝙ ſe ita rem quãqʒ hr̃e ncc̃e eſt vti
eam ſeſe hr̃e ſcientia compꝛehendit. Quod igit᷑
Quonam mõ deus hæc incerta futura p̄noſcit
Nam ſi ineuitabiliter euentura cenſet q̃ etiam

nō euenire poſſibile ē. qđ ſentire non mō nefas
ẜ etiam voce proferre. Atſi vti ſūt. ita ea futura
eē decernit vt æq̄ vel fieri ea. vel non fieri poſſe
cognoſcat. q̄ eſt. haec pſcientia q̄ nihil certuꝫ
nihil ſtabile cōprehendit Aut q̄d hoc refert va
ticinio illo ridiculo tyreſiae. q̄cquid dicam aut
erit aut non. Quid etiā diuina puidentia huā
na opinione pſtiterit ſi vti homines incerta iu
dicat quoꝝ ē incertus euētus Quod ſi apud il
lū reꝝ oīm certiſſimum fontē nihil incerti eſſe pt
certus eoꝝ ē euentus q̄ futura firmiter ille pre
ſcierit. quare nulla eſt humanis conſilijs actio
nibuſqꝫ libertas. quas diuina mens ſine falſi
tatis errore cuncta proſpiciēs ad vnū alligat.
& conſtringit euētum. Quo ſemel recepto quā
tus occaſus humanarum rerum conſequatur li
quet. Fruſtra enim bonis maliſqꝫ premia pce
ne ve ꝓponūtur. q̄ nullus meruit liber ac volun
tarius motus animoꝝ Idqꝫ omniū videbitur
iniquiſſimum quod nunc aeqiſſimū iudicatur
Vel puniri improbos. vel renumerari proboꝝ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

quos ad alterutrū non ꝓpria mittit voluntas ſed
futuri cogit certa ncc̄as Nec vicia igit̄ nec vtu
tes quicq̄m fuerint · ſed oim̄ meritoꝝ potius mi
xta atq; indiſcreta ↄfuſio · Quoq; nihil ſcelerā
tius excogitari p̄t · cum ex ꝓuidentia reꝝ oīs
ordo ducatur · nihilq; liceat conſilijs huān̄is ſit
vt vicia q̄q; nr̄a ad bonoꝝ oim̄ referant̄ aucto
rē · Igitur nec ſperādi aliquid nec depcandi vl
la rō ē Quid ei l' ſperet quiſquā l' etiam depce
tur · qn̄ optāda oīa indeflexa ſeries connectit ·
Auferetur igitur vnicū illud inter hoīes deūq;
ↄmerciū ſperandi ſcȝ ⁊ depcandi Siqdem iuſte
humilitatis p̄cio inaeſtimabilē vicē diuinae grē
ꝓmeremur · q̄ ſolus modus ē quo cū deo colloq̄
hoīes poſſe videbantur · illiq; inacceſſiſſe luci p̄ꝰ
qꝫ q̄ȝ impetrēt ipſa ſupplicandi rōe ↄiungi · q̄ ſi
recepta futuroꝝ ncc̄ate · nihil virium hr̄e credā
tur · q̄d erit quo ſūmo illi rerū p̄ncipi connecti
atq; adherere poſſimus · q̄re ncc̄e erit humanū
genus vti pauloante cātabas diſſeptū atq; di
iunctum ſuo fonte fatiſcere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Metrum · iij · libri quinti

QVae nā diſcors fœdere rer̄ Cauſa reſol
uit · quis tāta deus Veris ſtatuit bella duobus
Vt q̄ carptim ſingula ↄſtent · Eadē nolint mix
ta iugari An nl'la ē diſcordia veris Semperqꝫ
ſibi certa cohærent · Sʒ mens cæcis obruta mē
bris Neqꝫ oppreſſi luīs igne · Rerum tenues no
ſcere nexus Sed cur tāto flagrat amore Veri
tectas reperire notas Scit ne quod appetit an
xia noſſe · Sed q̄s nota ſcire laborat · Et ſi ne
ſcit q̄d cæca petit · Quis eñ quicq̄m neſci⁹ op
tet · Aut quis valeat neſcita ſequi · Quo ve in
ueniat · q̄s repertā · Queat ignarus noſcere for
mam · An cū mentē cerneret altā · Pariter ſum
mā ⁊ ſingula norat · Nunc mēbror̄ condita nu
be · Non in totū eſt oblita ſui · Summāqꝫ tenʒ
ſingula pdens Igitur quiſquis vera req̄rit Neu
tro ē habitu nā neqꝫ nouit Nec penitus tñ om
nia neſcit · Sʒ quam retinens meminit ſummaʒ
Conſulit · alta vice retractans Vt ſeruatis q̄at
oblitas addere partes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

¶ Proſa·iiij·libri quinti

TVm illa vetus inq̄t hæc eſt de ꝓuidētia
q̄rela·Marcoq; Tullio cū diuinationē
diſtribuit væhement̄ agitata· tibiq; ipſi res
diu prorſus multūq; q̄ſita·ſꝫ haud quanq̄; ab
vllo vr̄m hactenus ſatis diligēter ac firmit̄ ex
pedita·Cuius caliginis cā eſt ꝙ humanæ rati
ocinationis motus ad diuinæ p̄ſcientiæ ſimpli
citatē non p̄t admoueri Quæ ſi vllo modo co
gitari q̄at·nihil prorſus relinq̄tur ābigui Qđ
ita demū patefacere atq; expedire tētabo·ſi p̄
us ea quibus moueris expendero· Quæro enī
cur illaꝫ ſoluentium rationē minus efficacē pu
tes·q̄ quia p̄ſcientiam nō eſſe futuris rebus
cauſam neceſſitatis exiſtimat nihil impediri p̄
ſcientia arbitrij libertatem putat·Num enim
tu aliunde argumentum futurorūꝫ neceſſitatiꝰ
trahis niſi ꝙ ea quae praeſciūtur non euenire
non poſſunt·Si igitur praenotio nullam futu
ris rebus adijat neceſſitatē·quod tu etiaꝫ pau
loante fatebare·quid eſt qđ voluntarij exitus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

rer̄ ad certū cogantur euentū· Etenī poſitiōiſ
grā vt quid conſequat̄ aduertas· Statuamꝰ
nullā eſſe p̄ſcientiā· num igitur q̄ntum ad hoc
attinet q̄ ex arbitrio eueniūt ad nc̄cātem cogū
tur B· Minime· P· Statuamꝰ iter̄ ēē· ſȝ nihil
rebuſ nc̄cātiſ iniungere· manebit vt opinor ea
de volūtatis integra atqȝ abſoluta libertas· ſed
pn̄tia inq̄es tametſi futuris euenīedi nc̄cātis nō
ē· ſignum tn̄ ē nc̄cārio ea eē ventura· Hoc igit̄
modo etiam ſi p̄cognitio non fuiſſȝ· nc̄cārios fu
turor̄ exitus eſſe conſtaret· Omne etenī ſignū
tm̄ quid ſit oñdit· non vero efficit quod deſig
nat· Quare demonſtrandum p̄uſ eſt non nihil
ex neceſſitate contingere· vt p̄notionem ſignū
eſſe huius neceſſitatis appareat· alioq̄n ſi haec
nulla eſt ne illa quidem eiuſ rei ſignum poterit
eſſe q̄ non eſt· Iam vero ꝓbationem firma ra
tione ſubnixam conſtat· n̄on ex ſignis neqȝ pe
titis extrinſecus argumentis· ſȝ ex conuenienti
bus neceſſariiſqȝ cauſis eſſe ducendā· B· Sed
qui fieri poteſt vt ea non proueniant q̄ futura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

eē ꝓuidenť. P. Quaſi vero nos ea q̄ ꝓuidētia futura eē p̄noſcit nō euentura credam⁹ ac non illud potius arbitremur licet eueniant. nihil tñ vt euenirēt ſui natura neccātis habuiſſe. Quod hinc facile ꝑpendas licebit Plura etei dū fiunt ſubiecta ocuľ intuemur vt ea q̄ in quadrigis moderādis atq; flectēdis facere ſpectātur aurigæ. atq; ad hūc modum ꝛ caetera. Nuȝ igitur quicq̄m illoꝝ ita fieri neccātas vlla ꝯpellit. B. Minime. P. Fruſtra ei eſſet artis effectus ſi ōnia coacta mouerētur. Quæ igiť cum fiunt carent exiſtēdi neccāte. eadeȝ p̄us q̄ȝ fiant ſine neceſſitate futura ſūt. Quare ſunt q̄dam euentuā quoꝝ exitus ab oī neccāte abſolutus ſit. Nam illud q̄dem nullū arbitror eē dicturum. quod q̄ nunc fiunt p̄us q̄ȝ fierent euentura nō fuerint. Hæc etiā igitur liberos habent euentus. Nam ſicut ſcientia p̄ſcientium rerum nihil his q̄ fiūt ita præſcientia futurorum nihil his quae ventura ſunt neceſſitatis importat. ſed hoc inquis ipſum dubitatur. An earum rerum q̄ neccārios

exitus non hn̄t · vlla poſſit eſſe p̄notio · diſſona
re etem̄ videnť · putaſqȝ ſi puideanť ꝯſeq̄ ncā
tatē · ſi ncc̄as deſit minime pſcire nihilqȝ ſcia cō
p̄hendi poſſe niſi certū · Qđ ſi q̄ incerti ſunt exi
tus ea q̄ certa puidentur · opinionis id eē caligi
nē non ſciæ veritatē Aliter enim ac ſeſe res ha
beat arbitrari ab integritate ſcientiæ credis eē
diuerſū · Cuius erroris cā eſt q̄ oīa q̄ quiſꝫ no
uit ex ipſoꝝ tm̄ vi atqȝ natura cognoſci · eſti
mat q̄ ſciuntur quod totum contra eſt · Omne
enim quod cognoſcitur non ſcd̄m ſui vim ſed
ſcd̄m cognoſcentium potius comp̄hendiť facul
tatē Nam vt hoc breui liq̄at exemplo · vnā eā
demqȝ corporis rotunditatē aliter viſus · aliter
tactus agnoſcit · Ille eminus manens · totum
ſimul iactis radijs intueť · hic vero coherēs orbi
coniunctus · circa ipſum motus ambitum rotū
ditatem partibus comp̄hendit · ipſum q̄ȝ homi
nem aliter ſenſus · imaginatio · aliter ratio · aliť
intelligentia contuetur · Senſus enim figuram
in ſubiecta materia ꝯſtitutā Imaginatio vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ſolā ſine materia iudicat figurā. Ratio vero hāc
q̄ꝫ transcendit. ſpeciēq; ipſā quae ſingularib⁹
ineſt vniuerſali ꝯſideratione perpendit. Intelli
gentiae vero celſior oculus exiſtit ſupergreſſa
nāq; vniuerſitatis ambitū ipſā illam ſimpli
cem formā pura mentis acie contuet̄. In quo il
lud maxime cōſiderandū ē. Nā ſuperior vis cō
prehendendi amplectitur inferiorē. inferior ve
ro ad ſuperiorē nullo modo conſurgit. Neq; enī
ſenſus aliq̄d extra materiā valet. vel vniuerſa
les ſpecies imaginatio cōtuet̄. vel ratio capit ſim
plicē formam. ſed intelligentia quaſi deſup ſpe
ctans concepta forma quae ſubſūt etiam cunc
ta diiudicat. ſed eo modo quo formam ipſam
quae nulli alij nota eſſe poterit comprehendit.
Nam et rationis vniuerſū. et imaginationis figu
rā et materiale ſenſibile cognoſcit. Nec ratione
vtens nec imaginatione nec ſenſibus. ſed illo
vno ictu mentis formaliter. vt ita dicam. cū
cta proſpiciens. Ratio quoq; cū quid vniuer
ſale reſpicit. nec imaginatione. nec ſenſibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

vtens · imaginabilia ⁊ ſenſibilia cõprehendit·
Hæc ē enim q̄ conceptionis ſuæ vniuerſale ita
definit hō ē aial bipes rõnale· q̄ cum vniuerſalꝭ
notio ſit· tñ imaginabilem ſenſibileq; eē rē nul
lus ignorat· quod illa nõ imaginatione ⁊ ſen
ſu· ſ; in rõnali conceptione ↄſiderat· Imagina
tio q̄q; tametſi ex ſēſibus viſendi formãdiq; fi
guras ſūpſit exordiū· ſenſu tñ abſente ſenſibi
lia quæq; colluſtrat· nõ ſenſibili ſ; imaginaria
ratione iudicandi Vides ne igit᷑ vt in cognoſcē
do cuncta ſua potius facultate q̄; eoꝝ q̄ cogno
ſcuntur vtantur· Neq; id iniuria· Nã cum oē
iudicium iudicantis actus exiſtat necē eſt vt
ſuam quiſq; operã non ex aliena ſed ex ꝓpria
ꝑtãte perficiat

¶ Metꝝ quartum libri quinti

Quondã porticus attulit Obſcuros nimi
um ſenes Qui ſēſus ⁊ imagines E cor
poribꝰ extimiꝰ Credãt mẽtibꝰ imp̄mi· Vt quō
dã celeri ſtilo· Mos eſt æquore pagine Quæ
nullas hꝫ notas Preſſas figere lr̃as Sed mens

ſi corporis vigẽs Nihil motibꝰ explicat Sꝫ tm̄ pa
tiens iacet Notis ſubdita corporꝝ · Caſſaſq; in
ſpeculi vicẽ · Reꝝ reddit imagines Vn̄ hæc ſi
aĩs viget Cernens oĩa notio Quae vis ſingula
pſpiat Aut q̃ cognita diuidit Quae diuiſa re
colligit · Alternūq; legẽs iter Nūc ſūmis caput
inſerit Nūc decedit in infima Tū ſeſe referẽs ſi
bi · Veris falſa redarguit Hæc ẽ efficiẽs magis
Longe cã potentior Quã q̃ materiae mõ · Im
preſſas patitur notas Praecedit tñ excitans Ac
vires aĩ mouens Viuo in corpore paſſio · Cum
vel lux oculos ferit Vel vox auribus inſtrepit ·
Tū mẽtis vigor excitꝰ Quas intus ſpẽs tenet ·
Ad motꝰ ſimiles vocãs Notis applicat exterius In
trorſū recõditis Formis miſcet imagines ·

¶ Proſa · v · libri · quinti

QVod ſi in corpibus ſentiẽdis quãuis af
ficiant inſtrumẽta ſenſuū forinſecus ob
iectæ q̃litates · atq; agentis vigorez paſſio cor
poris antecedat q̃ in ſe actum mentis ꝓuocet
excitetq; interĩ quieſcẽtes intrinſecus formas

ſi in ſentiẽdis inquã corporibus animus nõ paſſi
one inſignit᷑· ſꝫ ex ſua vi ſubiectã corpori iudi
cat paſſionẽ· quãto magis ea q̃ cũctis corpoꝝ
affectionibus abſoluta ſũt in diſcernẽdo non
obiecta extrinſecus ſequunt᷑· ſꝫ actũ ſuæ men
tis expediũt· Hac itaqꝫ ratione multiplices co
gnitioẽs diuerſas ac deferẽtibus ceſſere ſubſtã
cijs Sẽſus ei ſolus cũctis alijs cognitionibus
deſtitutꝰ imobilibꝰ aiantibꝫ ceſſit· q̃les ſũt con
chæ maris q̃qꝫ alia ſaxis hærẽtiã nutriuntur·
Imaginatõ vero mobilibꝫ beluis q̄bus iã ieſ
ſe fugiẽdi appetẽdi ve aliquis videt᷑ affectus
Ratio vero hũani tm̃ generis ẽ· ſicuti intelligẽ
tia ſola diuini· Quo fit vt ea noticia cæterisꝰ p̄
ſtet quæ ſuapte natura nõ mõ ꝓpũ· ſꝫ cæteraꝝ
q̃ꝫ noticiaꝝ ſubiecta cognoſcit· Quid igit᷑ ſi
ratiocinationi ſenſus imagĩatioqꝫ refragẽt᷑ nihil
eẽ illud vniuerſale dicẽtes· qđ ſeſe intueri ratõ
putat· Quod enim ſenſibile vel imaginabile ẽ
vniuerſum eẽ non poſſe· aut igitur rationis ve
rum eſſe iudicium nec quicq̃ꝫ eſſe ſenſibile· aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

qm̄ ſibi notū ſit plura ſenſibus ⁊ imaginatiōi
eē ſubiecta · inanē ꝯceptionē eē rōnis q̄ quod
ſenſibile ſit ac ſingulare quaſi quoddā vniuer
ſale ꝯſideret · Ad haec · Si ratio contra rn̄deat ſe
q̄dem ⁊ quod ſenſibile ⁊ quod imaginabile ſit
in vniuerſitatis rōne cōnſpicere · Illa vero ad
vniuerſitatis cognitionem aſpirare non poſſe ·
qm̄ eoꝝ notio corporales figuras nō poſſit exce
dere · De reꝝ vero cognitione firmiori potius p
fectiorıq̨ iudicio eē credendū · In huius mōi
igit̄ lite nos q̄bus tam rōnandi q̄ȝ imaginādi
etiā ſentiēdiqȝ vis ineſt nōne rōnis potius cām
ꝓbaremus · Simile ē qꝫ humana ratio diuinaȝ
intelligentiā futura niſi vt ipſa cognoſcit non
putat intueri · Nā vti diſſeris ſiq̄ certos ac nccā
rios hrē non videant̄ euentus · ea certe euentu
ra pſciri nequeunt · Haꝝ igit̄ nulla ē pſciētia
quam ſi etiā in his eē credamus · nihil erit qd
non ex nccāte proueniat · Si igitur vti rōis p
ticipes ſumus · ita diuinae iudiciū mētis hrē poſ
ſemus · ſicut imaginationē · ſenſūqȝ rōi cedere

oportere iudicauit? · · ſic diuinæ ſeſe mēti hūma
nā ſūmittere rōeꝫ iuſtiſſimum cēſeremus Quā
rē in illius ſūme intelligētiæ cacumē ſi poſſum?
erigamur· Illic ei rō videbit quod in ſe nō pt
intueri· Id āt ē qm̄ mō etiā q̄ certos exitus nō
hn̄t· certa tn̄ videat ac definita pnotio· neꝫ id
ſit opinio· ſꝫ ſūmæ poti? ſciæ nullis t̄minis iclu
ſā ſimplicitas ¶ Metꝝ· v· libri quinti

QUā varijs terras aīalia pmeāt figuris Nā
qꝫ alia extēto ſūt corpe puluereqꝫ verrūt·
Cōtinuūqꝫ trahūt vi pectoris incitata ſulcum
Sūt q̄bus alaꝝ leuitas vaga verberetꝫ vētos
Et liq̄do longi ſpacia ætheris enatet volatu
Hæc pſciſſe ſolo veſtigia greſſibuſꝫ gaudent
Vel virides cāpos trāſmittere l' ſubire ſiluas
Quæ varijs videas licet oia diſcrepaē formis
Prona tn̄ facies hebetes valet ingrauare ſēſus
Vnica gens hoim celſū leuat altius cacumen
Atꝫ leuis rcō ſtat corpe deſpicitꝫ t̄ras Hæc ni
ſi t̄renus male deſipis admonꝫ figura· Qui rcō
cœlū vultu petis exeriſꝫ frontē In ſublime fe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ras aim q̄ꝫ ne ḡuata peſſum iferioꝛ ſidat mens
coꝛpe celſius leuato ¶ Proſa· v· ꝛ vltima

Quoniã igitur vti pauloan̄ monſtratum
eſt omne quod ſcitur·non ex ſua·ſꝫ ex
comp̄hendentiū natura cognoſcitur ĩtueamur
nunc quantū fas eſt quis ſit diuinæ ſubſtãtiæ
ſtatus·vt q̄nã ſcientia eius ſit poſſumus ꝯgno
ſcere· Deum igitur eternū eſſe cunctoꝝ ratiõe
degentiū cõe iudicium ē Quid ſit igitur æterni
tas conſideremus ·hæc enī nobis naturã parit
diuinam ſcientiãqꝫ patefacit· Aeternitas igit᷑
eſt interminabilis vitæ tota ſimul ꝛ perfecta
poſſeſſio Quod ex collatione tempoꝛalium cla
rius liquet Nam quicquid viuit in tempoꝛe id
p̄ns a preteritis in futura pꝛocedit Nihilqꝫ eſt
in tp̄e conſtitutū quod totū vitæ ſuæ ſpaciꝫ
pariter poſſit amplecti· Sed craſtinum q̄dem
nondum appꝛehendit· Heſternum vero iam
perdidit· In hodierna quoqꝫ vitae non ampli
us viuitis q̄ꝫ in illo mobili tranſitoꝛioqꝫ momē
to· Quod igitur tp̄is patit᷑ conditionem licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

illud ſicut de mūdo cēſuit areſtoteles · nec cēpe
rit vnq̄z eē · nec deſinat · vitaq3 eius cū tp̄is in
finitate tendat᷑ · nondū tn̄ tale ē vt æternū eſſe
iure credat᷑ · Non ei totū ſil᷑ infinite licet vitae
ſpaciū ↄp̄hendit atq3 ↄplectit᷑ · ꝫ futura nōdū
trāſacta iā non h3 · Quod igit᷑ interminabilis
vitae plenitudinē totā pariter comprehendit
ac poſſidet · cui neq3 futuri quicq̄3 abſit · nec p̄
teriti fluxerit · id æternū eſſe iure ꝑhibetur · Id
q3 neceſſe eſt ⁊ ſui compos pn̄s ſibi ſemper aſ
ſiſtere ⁊ infinitatē mobilis temporis habere p̄ſē
tem · Unde quidam non rectæ · qui cu3 audiūt
viſum platoni mundum hunc nec habuiſſe ini
ciūm tempōris nec habiturum eſſe defectū hoc
modo conditori conditū mūdum fieri coeternū
putant Aliud ē enim per interminabilē duci vi
ta3 quod mundo plato tribuit aliud intermiā
bilis vitæ totā pariter ↄplexā eſſe p̄ntiā quod
diuinæ mētis ꝓprium eē manifeſtū ē · Neq3 de
us ↄditis rebus antiq̄or videri deb3 tp̄is q̄ntita
te · ꝫ ſimplicis potius ꝓprietate naturæ Hūc ei

vitæ imobilis pn̄tiaꝝ ſtatū infinitus ille tꝑali
um rerū motus imitat̄ Cūqꝫ eū effingere atqꝫ
æq̄re nō poſſit· ex imobilitate deficit imotū· ꝛ
ex ſimplicitate pn̄tiæ decreſcit in īfinitā futuri
ac p̄teriti q̄ntitatē· Et cū totā parit̄ vitæ ſuæ
plenitudinē neq̄at poſſidere· hoc ipſo ꝙ aliquo
mō nūq̄ȝ eē deſinit· illud qđ iplere atqꝫ exp̄me
re nō p̄t aliq̄tenus videt̄ emulari· alligās ſe ad
q̄lemcūqꝫ pn̄tiam hꝰ exigui volucriſqꝫ momēti
Quæ qm̄ manentis illiꝰ pn̄tiæ quādā geſtat
imaginē quibuſcūqꝫ contigerit id p̄ſtat vt eē
videant̄ Qm̄ vero manere nō potuit· infinitum
tp̄is iter arripuit Eoqꝫ mō fcm̄ ē· vt continua
ret vitā eūdo· cꝰ plenitudinē ꝯplecti non valu
it ꝑmanendo Itaqꝫ ſi digna rebus noīa veliꝰ
imponē· Platonē ſeq̄ntes deum q̄dem aeternū
mundū vero dicamus eſſe perpetuū· Qm̄ igit̄
oē iudiciū ſcđm ſui naturā q̄ ſibi ſubiecta ſūt
comp̄hendit· Eſt āt deo ſemper æternus ac p̄
ſentarius ſtatus ſcientia q̄ꝫ eius oēm tp̄is ſu
ꝑgreſſa motionē in ſuæ manet ſimplicitate pn̄

ſimplicitate pñtiæ· infinitaqꝫ p̄teriti ac futuri
ſpacia ↄplectēs· oīa quaſi iā gerāt᷑ in ſua ſim
plici cognitione ↄſiderat· Itaqꝫ ſi pñtiā penſaꝛ̄
velis q̄ cuncta dinoſcit nō eē pñtiā q̄ſi futuri·
ſꝫ ſciāꝫ nūq̄ꝫ deficientis inſtātiæ rectius æſtima
bis· Vn̄ nō p̄uidētia ſꝫ ꝓuidentia potius dr̄· qꝛ
porro ab rebus īfimis ↄſtituta q̄ſi ab excelſo re
rū cacumie cūcta ꝓſpiciat· Quid igit᷑ poſtulas
vt ncc̄aria fiant q̄ diuino luie luſtrent᷑· cuꝫ ne
hoīes quidē ncc̄aria faciāt eē q̄ videāt· Nū enī q̄
pñtia cernis aliquā eis ncc̄atem tuus addit itui
tus· B· Minime· P· Atq̄ ſi ē diuini huāniqꝫ p̄
ſentis digna collatio vti vos veſtro hoc tempe
rario pñti q̄dam videtis· ita ille omnia ſuo cer
nit æterno· Quare hæc diuina ꝑnotio naturaꝫ
rerum ꝓprietatēqꝫ non mutat· Taliaqꝫ apud ſe
pñtia ſpectat· q̄lia in tp̄e olim futura ꝓueniēt
nec reꝝ iudicia ↄfundit· vnoqꝫ ſuae mētis itui
tu tā ncc̄arie q̄ꝫ n̄ ncc̄arie ventura dinoſcit· Si
cuti vos cū ꝑit ābulare in terra hoiem· ⁊ oriri in
cœlo ſolē videtis· q̄nq̄ꝫ ſimul vtrūꝫ conſpectuꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

tñ diſcernitis Et hoc voluntariũ illud eẽ necãriũ
iudicatis Ita igitꝰ cũcta deſpiciẽs diuinꝰ intui
tus · q̃litatẽ rerũ minime ꝑturbat · apud ſe q̃dẽ
pñtiũ ad ꝯditionẽ vero tpis futuraꝝ · Quo fit
vt haec nõ ſit opinio · ſꝫ veritate potiꝰ nixa co
gnitio · cũ extituꝝ quid eẽ cognoſcit qꝫ idẽ ex
iſtẽdi necãte carere ñ neſciat Hic ſi dicas Qđ
euẽtuꝝ deus videt id nõ euenire nõ poſſe · quod
ãt nõ pt̃ euenire id ex necãte dicas contingere ·
meqꝫ ad hoc nomẽ necãtis aſtringas Fatebor
rẽ q̃dẽ ſolidiſſimae veritatis · ſed cui vix aliq̃s
niſi diuini ſpeculator acceſſerit · Rñdebo nãqꝫ
Idem futurũ cum ad diuinã notionẽ refertꝰ
necãrium cũ vero in ſua natura ꝑpenditꝰ liberũ
prorſus atqꝫ abſolutũ videri · Duae ſũt eniꝫ ne
ceſſitates ſimplex vna veluti qꝫ necẽ ẽ oẽs hoẽs
eſſe mortales Altera conditionis vt ſi aliquẽ ã
bulare ſcias · eũ ambulare necẽ ẽ · Quod ei q̃ſ
qꝫ nouit · id eſſe aliter ac notum eſt nequit ſed
haec condicio minime ſecum illam ſimplicem
trahit · Hanc enim neceſſitatem non propria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

facit natura. ſʒ conditionis adiectio. nulla ei ne
ceſſitas cogit incedere volūtarie gradiētē. q̄uuis
eū tn̄ cum gradit̄ incedere nc̄cāriū ſit. Eodem
igitur modo ſi q̄d ꝓuidentia pn̄s videt id eē ne
ceſſe ē. tametſi nullā hʒ naturae neceſſitatē. At
q̄ deus ea futura q̄ ex arbitrij libertate prouem
unt pn̄tia contuet̄. Haec ad intuitū relata di
uinū neceſſaria fiunt ꝑ ꝯditionē diuinae notitō
nis ꝑ ſe vero ꝯſiderata ab abſoluta naturae fi
ae libertate nō deſinūt. Fient igit̄ ꝓculdubio
cuncta q̄ futura deus eſſe noſcit. Sed eoꝝ q̄
dam de libro proficiſcunt̄ arbitrio. quae quā
uis eueniāt exiſtēdo tn̄ ꝓpriam naturā non amit
tunt. qꝛ priuſq̄ȝ fieret etiam non euenire potu
iſſent. Quid igit̄ refert non eſſe neceſſaria cuȝ
ꝓpter diuinae ſcientie cōditionē modis oibus
neceſſitatis inſtar eueniāt. Hoc ſcȝ qꝫ q̄ paulo
ante propoſui ſol oriens ⁊ ḡdiens homo. q̄ dū
fiunt non fieri non poſſunt. eorum tamē vnum
prius q̄ȝ quam fieret neceſſe erat exiſtere. alte
rum vero minime. Ita etiam quae pn̄tia deꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

hꝫ ꝑculdubio exiſtūt· Sꝫ eoꝝ hoc q̄dem de re
rum neceſſitate deſcēdit· illud vero de ptāte fa
cientiū Haud igit᷑ iniuria diximus haec ſi ad di
uinā noticiā referant᷑ neceſſaria· ſi ꝑ ſe conſide
rentur neceſſitatis eē nexibus abſoluta Sicuti
oē quod ſenſibus patet ſi ad rōnez referas vni
uerſale ē ſi ad ſeipſā reſpicias ſingulare· Sꝫ ſi in
quias In mea ptāte ſitum ē mutare ꝓpoſitum
euacuabo prouidentiā· cum quae illa p̄noſcit
forte mutauero· Reſpondebo· Propoſitū te q̄
dem tuum poſſe deflectere· ſed quoniam ⁊ id te
poſſe· ⁊ an facias quo ve conuertas· praeſens
prouidentiae veritas intuet᷑· diuinā te praeſen
tiam non poſſe vitare· ſicuti p̄ſentis oculi effu
gere non poſſis intuitum· quāuis te in varias
actiones libera voluntate conuertas· Quid igi
tur iquies Ex mea ne diſpoſitione ſcientia di
uina mutabitur· vt cum ego nunc hoc· nunc il
lud velim· illa quoqꝫ noſcendi vices alternare
videatur· Minime· Omne nāqꝫ futurum diui
nus precurrit intuitus ⁊ ad p̄ſitiam ꝓpriae co

gnitionis retorquet ac reuocat Nec alternat vt
tu æſtimas nūc hoc nūc illud p̄noſcēdi vice· ſʒ
vno ictu mutationes tuas manēs p̄uenit atqʒ
ꝯplectit᷑· Quam ꝯprehendēdi oīa viſēdiqʒ pn̄
tiam nō ex futuraꝝ prouentu reꝝ· ſed ex ꝓpa
deus ſimplicitate ſortitus eſt Ex quo illd̓ quo
qʒ ſoluitur quod pauloante poſuiſti indignuʒ
eſſe· ſi ſcientiæ dei cauſam futura noſtra preſta
re dicantur· Hæc enim ſcientiæ vis p̄ſentaria
notione cuncta cōplectens rebus modū omni
bus ipſa conſtituit· nihil vero poſterioribus de
bet Quæ cum ita ſint manet intemerata morta
libus arbitrij libertas Nec inique leges ſolutis
omni neceſſitate voluptatibus premia poenaqʒ
proponūt· Manet etiam ſpectator deſuper cū
ctorum p̄ſcius deus· viſioniſqʒ eius praeſens
ſemper æternitas cum noſtrorum actuuʒ futu
ra qualitate concurrit bonis premia· malis ſup
plicia diſpēſans Nec fruſtra ī deo poſitae ſpes
p̄ceſqʒ· q̄ cum rectae ſint inefficaces eſſe nō poſ
ſūt Auerſamini igit᷑ vicia· colite v̓tutes· ad re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

ctas ſpes animũ ſubleuatẽ·humiles p̃ces in ex̃
celſã porrigite·Magna vobis eſt diſſimulare ñ
vultis neceſſitas indicta ꝓbitatis·cum añ ocu
los agitis iudicis cuncta cernentis

Finitur hic quintuſ ⁊ vltimus liber
Boetij de ꝯſolatione philoſophie·
Per me Jacobũ de Breda·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 120